

แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุน
การเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน

โดย

พลตรี วิทยา วชิรกุล

ผู้อำนวยการสำนักวางแผนการฝึกพร้อมและผสม
กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชนและการเมือง รุ่นที่ ๗

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุน
การเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พล.ต.วิทยา วชิรกุล **หลักสูตร** วปม. **รุ่นที่** ๗

อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ที่ก่อตั้งขึ้นในนามสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (ASEAN) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีสมาชิกจำนวน ๑๐ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนดังกล่าว ยังคงจะมีปัญหาหลายเรื่อง ดังนั้นในแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) จึงควรปรับ Blueprint ให้มีการกำหนดนโยบายร่วม การรับรู้ถึงภัยคุกคามร่วม และมีอัตลักษณ์ร่วม เป็นต้น สำหรับความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติร่วมกัน ควรกำหนดนโยบายให้กองทัพอาเซียน ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพในด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ เข้ามาเป็นกลไกในการจัดการภัยพิบัติของอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่า กองทัพไทยถือเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในการจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งมีขีดความสามารถในการเป็นกลไกของอาเซียนตามกรอบแผนงาน AADMER ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก และ ๕ องค์ประกอบพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การบูรณาการนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในภาพรวมของประเทศไทย ควรมอบความรับผิดชอบหลักให้กับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือ และการสนับสนุน กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย เน้นเฉพาะการจัดการภัยพิบัติและให้ความช่วยเหลือภายในประเทศ จึงควรมอบหน่วยงานหลักในด้านการจัดการภัยพิบัติต่อประเทศอาเซียน เพื่อความพร้อม ในการพัฒนา กำลังพลและอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ ในส่วนหลักการดำเนินการ นั้น จะต้องนำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) มาเป็นกรอบแนวทาง ในการจัดการภัยพิบัติ โดยการประสานกับศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (AHA Center) เพื่อดำเนินการทั้งในฐานะที่เป็นประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ และในฐานะที่เป็นประเทศที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งการนำระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้

สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน ได้แก่ การจัดทำระบบเตรียมความพร้อม และคู่มือ “มาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้กองทัพไทยทราบขั้นตอนในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินว่าจะต้องทำอะไรก่อนและหลังภัยพิบัติ สำหรับวิธีการดำเนินการในกรณีประเทศไทยเป็นผู้ขอรับความช่วยเหลือ โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับหน่วยที่สอดคล้องกับระดับของความรุนแรงและพื้นที่ประสบภัยต่างๆ โดยกองทัพไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ในยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน คือ การป้องกันและลดผลกระทบการเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่ต้องร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งกองทัพไทยจะให้ ศบค.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (CMOC) และการจัดการหลังเกิดภัย สำหรับการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยในกรณีประเทศไทยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ โดย ศบค.ทท. เป็นหน่วยประสานหลักทางทหารร่วมกับหน่วยประสานงานหลักแห่งชาติ คือ ปก. โดยการแจ้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกโดยตรงหรือผ่าน AHA Centre จากนั้นผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือรับทราบหรือตอบรับโดยการให้ความช่วยเหลือทันที หรือภายใน ๒๔ ชั่วโมง หรือทบทวนการให้ความช่วยเหลือได้ หรือไม่ได้ ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือของประเทศไทยและกองทัพไทย นั้น ประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและประเทศให้ความช่วยเหลือจะร่วมกันประเมินความต้องการความช่วยเหลือให้ชัดเจนรวมถึงความร่วมมือต่างๆ เช่น การปฏิบัติการ การส่งกำลังบำรุง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดส่งไปช่วยเหลือนั้น มีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเป็นการกำหนดนโยบายเฉพาะของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของ ศบค.ทท. เพื่อรองรับนโยบายเฉพาะของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติดังกล่าว รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ของกองทัพไทย เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกอาเซียนอีกด้วย

คำนำ

อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๐ มีสมาชิกจำนวน ๑๐ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย สามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ทั้งนี้การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนเพื่อให้ภูมิภาคนี้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดี บนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างความมั่นคงให้กับอาเซียน ซึ่งความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติถือเป็นส่วนหนึ่งโดยการกำหนดนโยบายให้กองทัพอาเซียนเข้ามาเป็นกลไกในการจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งกำหนดให้ ทท. เป็นหน่วยงานสนับสนุนการเป็นกลไกในการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนตามกรอบแผนงาน AADMER ได้แก่ ๔ ยุทธศาสตร์หลัก และ ๕ องค์กรประกอบพื้นฐาน แต่อย่างไรก็ตามแนวทางในการจัดการภัยพิบัติของ ทท. ควรมีหลักการและวิธีดำเนินการที่มีความเหมาะสม เพื่อให้สามารถปรับปรุงบทบาทของ ศบค.ทท. และการพัฒนาความพร้อมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือกับอาเซียน

เหล่านี้ นับเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเข้ามาศึกษาแนวทางการจัดการภัยพิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และถึงแม้ว่างานวิจัยนี้จะเป็นไปด้วยระยะเวลาที่จำกัด แต่การดำเนินการก็ได้กระทำอย่างเป็นระบบ มีความถูกต้องและมีเหตุผลชัดเจนตามหลักการและทฤษฎี เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการจัดการภัยพิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของ ทท. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมของไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

พลตรี

(วิทยา วชิรกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปม. รุ่นที่ ๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ หลักการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย	๒๑
สถานการณ์ภัยพิบัติ	๒๑
การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย	๓๒
การจัดการภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย	๔๒
ยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔๒
การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย	๔๕
แนวความคิดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๔๘
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๖
สรุป	๕๗
บทที่ ๓ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๕๕
ประวัติความเป็นมาของประชาคมอาเซียน	๕๕
แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๖๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน	๗๕
นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	๘๓
กรอบแนวคิดการวิจัย	๙๑
บทที่ ๔ แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็น ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๙๒
การวิเคราะห์ข้อมูลความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน	๙๒
การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและเอกสารทางวิชาการต่างๆ	๙๘
แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๑๐๕
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๗
สรุป	๑๑๗
ข้อเสนอแนะ	๑๒๓
บรรณานุกรม	๑๒๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒-๑ แสดงผลกระทบจากสาธารณภัยที่เกิดจากธรรมชาติในทวีปเอเชีย ช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๔	๒๔
๒-๒ แสดงการเปรียบเทียบภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดในประเทศไทย	๒๕
๒-๓ พื้นที่น้ำท่วม ปี พ.ศ.๒๕๕๔ จำแนกเป็นรายภาค	๒๖
๒-๔ สถิติการเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง ในปี พ.ศ.๒๕๕๕	๓๑
๔-๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ	๑๐๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒ - ๑ กราฟแสดงสถิติพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทย	๒๕
๒ - ๒ แผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๓๔
๒ - ๓ แผนผังโครงสร้างผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๓๕
๒ - ๔ แผนผังการเชื่อมโยงกลไกการจัดการสาธารณภัยขององค์กรภายใต้ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (กปภ.ช. กับ กนอช. และ กบอ.)	๔๑
๒ - ๕ แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.กท.	๔๕
๒ - ๖ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.)	๔๗
๒ - ๗ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย (ศบภ.ทท.)	๔๗
๓ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย	๕๑
๔ - ๑ แผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๕๕
๔ - ๒ แผนผังการเชื่อมโยงกลไกการจัดการสาธารณภัยขององค์กร ภายใต้ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (กปภ.ช. กับ กนอช. และ กบอ.)	๑๐๑
๔ - ๓ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย (ศบภ.ทท.)	๑๐๒
๔ - ๔ การขอรับความช่วยเหลือ	๑๑๔
๔ - ๕ การให้ความช่วยเหลือ	๑๑๖
๕ - ๑ การขอรับความช่วยเหลือ	๑๒๑
๕ - ๒ การให้ความช่วยเหลือ	๑๒๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียนถือเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญขององค์กรหนึ่งของโลก ก่อตั้งขึ้นในนามสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ เรียกกันว่า อาเซียน (ASEAN) ได้รับการจัดตั้งเมื่อปี ๒๕๑๐ มีประเทศเข้าร่วมครั้งแรก ๕ ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ ไทย ต่อมาปี ๒๕๒๗ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ปี ๒๕๓๘ ประเทศเวียดนาม เข้าร่วมเป็นสมาชิก ปี ๒๕๔๐ ประเทศลาว และ พม่า เข้าเป็นสมาชิก และประเทศสุดท้ายที่เข้าเป็นสมาชิก คือ กัมพูชา ในปี ๒๕๕๒ โดยเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของอาเซียน ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) คือ การเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรมในภูมิภาค และการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค โดยการเคารพหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ตลอดจนยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

พัฒนาการของอาเซียน นอกจากจะเห็นได้จาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกแล้ว ยังได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญต่ออนาคตขององค์กร ดังจะเห็นได้จากในปี ๒๕๔๐ ซึ่งถือเป็นการครบรอบ ๓๐ ปีของการก่อตั้ง ได้มีการรับรอง “วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐” โดยผู้นำของประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องกัน ในวิสัยทัศน์ร่วมของอาเซียนที่จะเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับภายนอกภายใต้การใช้ชีวิตในสถานภาพที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ ความเจริญรุ่งเรือง ผูกมัดกันเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัต และมีความเอื้ออาทรระหว่างกัน และที่สำคัญคือในปี ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก อันได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๒๐) ต่อมาในการประชุมสุดยอดของผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๑๒ ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำประเทศอาเซียนตกลงให้มีการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕)

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เพราะมีปัญหาอุปสรรคมากมาย ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างของชาติสมาชิกค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เผ่าพันธุ์ ระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศ ถือเป็นอุปสรรคในความร่วมมือที่จะเกิดขึ้น นอกจากนั้นแล้ว ปัญหาความมั่นคงภายในของแต่ละประเทศ ก็ส่งผลถึงความพร้อมที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ปัญหาความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ถือเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังเช่นที่ รศ.ดร.ประภัสสร เทพชาตรี อาจารย์คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า “การจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียนนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งนี้ เพราะยังมีอุปสรรคหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง กรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิก ประเทศสมาชิก ยังมีความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และยังคงกำหนดยุทธศาสตร์ทางทหาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า ประเทศเพื่อนบ้านอาจจะเป็ศัตรู หากอาเซียนแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ การจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียนอย่างแท้จริง ก็คงจะเกิดขึ้นไม่ได้” ดังนั้น การก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนจึงเป็นเรื่องที่ทำทายที่บรรดาชาติสมาชิกจะต้องร่วมมือกันเพื่อก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคทั้งหลาย โดยแต่ละชาติสมาชิกจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของตนเอง ซึ่งองค์กรของรัฐถือเป็นกลไกสำคัญที่ต้องช่วยกันขับเคลื่อนตามบทบาท หน้าที่ และภารกิจของตน เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมการไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

การกำหนดการเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN COMMUNITY) ถือเป็นกาหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของชาติสมาชิก ซึ่งหมายความว่า แต่ละชาติสมาชิกจะต้องนำวิสัยทัศน์ดังกล่าว มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์แห่งชาติของตน โดยผู้นำประเทศต้องเป็นแกนหลักในการผลักดันวิสัยทัศน์ร่วมนั้น องค์กรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจต้องเป็นแกนนำหลักในการกำหนดนโยบายชาติ รวมทั้งต้องมีการเผยแพร่สนับสนุนแนวคิดนโยบายชาติด้วย ซึ่งอยู่บนแนวความคิดที่ว่า การที่จะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ องค์กรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจจะต้องให้การสนับสนุนด้วยการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ตนได้รับ ซึ่งกองทัพไทยถือเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของรัฐที่มีภารกิจในการเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อการป้องกันประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้ง มีขีดความสามารถและศักยภาพในการขับเคลื่อนนโยบายชาติ เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) ซึ่งหมายถึง องค์กรที่เป็นเสาหลักด้านหนึ่งของประชาคมอาเซียน ที่มีเป้าหมายเพื่อให้อาเซียนเป็นสังคมที่สมาชิกมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีเสถียรภาพ มีสันติภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non Traditional Security) ในเรื่องการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนนั้น กองทัพไทยมีขีดความสามารถในการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว

ทั้งในด้านการทหารและการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อจัดการกับภัยพิบัติของอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการของกองทัพไทย เพื่อขับเคลื่อนนโยบายชาติในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้น จะเป็นการปฏิบัติการสนับสนุนทั้งในด้านการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพไทยกับกองทัพมิตรประเทศ และการสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงหรือมีภัยพิบัติครั้งใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพทันทั่วทั้งที่ โดยการจัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับกรอบการดำเนินการเตรียมพร้อมระดับภูมิภาค และการประสานงานในด้านบรรเทาภัยพิบัติและการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉิน และการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยของประเทศสมาชิก โดยสอดคล้องกับความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response-AADMER)

ดังนั้น ด้วยความสำคัญในการสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) โดยใช้การปฏิบัติการทางทหารของกองทัพไทยกับกองทัพมิตรประเทศ และการสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยกับองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” เพื่อเป็นกรอบในการเตรียมความพร้อมให้หน่วยงานของกองทัพไทย รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมได้ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อปรับบทบาทและแนวทางของตนในการสนองตอบต่อนโยบายชาติที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย
๒. เพื่อศึกษาแนวคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๓. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการศึกษาแนวคิดและความสำคัญของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) เพื่อให้ได้ทราบถึงบทบาทของกองทัพไทยในด้านการจัดการภัยพิบัติที่จะสามารถสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของไทยในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนด้วยประสิทธิภาพสูงสุดตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียน ซึ่งได้กำหนดให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๕๘

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (สบภ.บก.ทท.) กรมยุทธการทหาร (ยท.ทหาร) กรมกิจการพลเรือนทหาร (กร.ทหาร) และ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ (สบภ.เหล่าทัพ) รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลโดยค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุด วปอ.ฯ รวมทั้งเว็บไซต์ต่างๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย
๒. ทำให้ทราบถึงแนวคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๓. ทำให้ได้แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

คำจำกัดความ

สาธารณภัย (Disaster)

หมายถึง อัคคีภัย ภัยพิบัติ อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อ

วินาศกรรมด้วย (มาตรา ๔ พ.ร.บ.การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐)

ภัยพิบัติ หมายถึง สาธารณภัยอันได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยจากลูกเห็บ ภัยจากไฟฟ้า ภัยที่เกิดจากโรคหรือการระบาดของแมลงหรือศัตรูพืชทุกชนิด อากาศหนาวจัดผิดปกติ ภัยสงคราม และภัยอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ก่อการร้าย กองกำลังจากนอกประเทศ ตลอดจนภัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือมีบุคคลหรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน (ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖)

อุทกภัย (Flood)

หมายถึง เหตุการณ์ที่มีน้ำท่วมพื้นดินสูงกว่าระดับปกติ ซึ่งมีสาเหตุจากมีปริมาณน้ำฝนมากจนทำให้มีปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติ จนเกินขีดความสามารถระบายน้ำของแม่น้ำ ลำคลอง และยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติ ทั้งเจตนาและไม่เจตนา จนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งแวดลอม (บทที่ ๑๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

น้ำท่วมขัง/น้ำล้นตลิ่ง (Inundation/Over Bank Flow)

หมายถึง สถานะน้ำท่วมหรือสถานะน้ำล้นตลิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป อันเป็นผลจากการเกิดฝนตกหนัก ณ บริเวณนั้นๆ ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน มักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ๆ น้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำและแผ่เป็นบริเวณกว้างเนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน (บทที่ ๑๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

น้ำท่วมฉับพลัน (Flash Flood)

หมายถึง ภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในพื้นที่ เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมาก และมีคุณสมบัติในการกักเก็บน้ำหรือด้านน้ำน้อย หรืออาจเกิดจากสาเหตุอื่นๆ เช่น เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำพังทลาย น้ำท่วม

จับปล้น มักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนัก และมักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งอาจจะไม่มีฝนตกหนักในบริเวณนั้นมาก่อนเลย แต่มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำที่อยู่ห่างออกไป การเกิดน้ำท่วมจับปล้นมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความเร็วมาก โอกาสที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย (บทที่ ๑๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

ดินถล่มหรือโคลนถล่ม (Landslide or Mud/Debris Flow)

หมายถึง ปรากฏการณ์ที่มวลดิน หรือหิน ไถลเลื่อนลงจากพื้นที่สูงสู่พื้นที่ต่ำกว่า ภายใต้อิทธิพลแรงโน้มถ่วงของโลก และการมีน้ำเป็นตัวกลางทำให้มวลวัสดุเกิดความไม่มีเสถียรภาพ อัตราการไถลเลื่อนดังกล่าวข้างต้นอาจช้าหรือเร็วขึ้นกับประเภทของวัสดุ ความลาดชัน สภาพสิ่งแวดล้อม และปริมาณน้ำฝน ในบางกรณีแผ่นดินถล่มอาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟระเบิด การเคลื่อนตัวของวัสดุดังกล่าวอาจพัดพาต้นไม้ บ้านเรือน รถยนต์ สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ชำรุด หรือพังทลาย และยังสามารถทำให้ช่องเปิดของสะพานและแม่น้ำลำคลองอุดตันจนเป็นสาเหตุให้เกิดอุทกภัยขึ้นได้ในเส้นทาง การเคลื่อนตัว ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนและสิ่งแวดล้อม (บทที่ ๑๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

พายุหมุนเขตร้อน (Tropical Cyclone)

หมายถึง พายุหมุนที่เกิดขึ้นในน่านน้ำเขตร้อน มีความกดอากาศที่ศูนย์กลางของพายุต่ำมาก และมีลมพัดเวียนเป็นรูปก้นหอยเข้าหาศูนย์กลางของพายุ ในชั้นบรรยากาศระดับล่างแบบทวนเข็มนาฬิกา โดยสามารถแบ่งชนิดของพายุตามความแรงของลมที่พัดเวียนเข้าหาศูนย์กลางเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) พายุดีเปรสชัน มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางไม่ถึง ๖๓ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ๒) พายุโซนร้อนหรือพายุไซโคลน มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลาง ๖๓ - ๑๑๗ กิโลเมตรต่อชั่วโมง และ ๓) พายุไต้ฝุ่น หรือพายุไซโคลนกำลังแรง เป็นพายุที่มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางมากกว่า ๑๑๗ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ส่วนชื่อพายุที่เรียกแตกต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับแหล่งที่เกิดของพายุ กล่าวคือ ในมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันออกรวมทั้งทะเลจีนใต้จะเรียก พายุโซนร้อนและไต้ฝุ่น ส่วนในมหาสมุทรอินเดียเหนือ

รวมทั้งอ่าวเบงกอล และทะเลอันดามันจะเรียก พายุไซโคลน (บทที่ ๑๑
แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

คลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm Surge)

หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับพายุหมุนเขตร้อนที่มีความแรงลมมากกว่า
๑๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ระดับน้ำที่สูงขึ้นจากความกดอากาศที่ลดต่ำลง
บริเวณใกล้ศูนย์กลางของพายุพร้อมกับคลื่นลมแรงจัดที่พัดเข้าหาฝั่ง
ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลใกล้ศูนย์กลางของพายุ
โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งที่เป็นด้านรับลม ระดับความรุนแรงของความเสียหาย
จะขึ้นอยู่กับความแรงลมของพายุ สภาพภูมิประเทศ และขนาดของชุมชน
(บทที่ ๑๑ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ –
๒๕๕๗)

พายุฤดูร้อน (Thunderstorms)

หมายถึง พายุที่เกิดในช่วงที่มีลักษณะอากาศร้อนอบอ้าวติดต่อกันหลายวัน และเมื่อ
มีอากาศเย็นจากความกดอากาศสูงในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
พัดมาปะทะกับอากาศร้อน จะทำให้อากาศร้อนขึ้นที่เบากว่าลอยตัวขึ้น
เหนืออากาศเย็นอย่างรวดเร็ว เกิดเป็นเมฆและพายุฟ้าคะนองที่มียอดเมฆ
สูงมาก (เมฆคิวมูโลนิมบัส) เกิดพายุฟ้าคะนอง ลมกระโชกแรง ฟ้าผ่า และ
มักมีลูกเห็บตกตามมาด้วย พายุฤดูร้อนมักเกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในช่วงเวลา
สั้นๆ ไม่เกินหนึ่งชั่วโมง และครอบคลุมบริเวณพื้นที่ไม่เกิน ๒๐ – ๓๐
ตารางกิโลเมตร แต่จะมีลมกระโชกแรงที่เริ่มสร้างความเสียหาย เมื่อมีความ
แรงลมตั้งแต่ ๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป (บทที่ ๑๑ แผนการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ลูกเห็บ (Hail) หมายถึง ก้อนน้ำลักษณะเหมือนน้ำแข็งซึ่งมีรูปร่างที่ไม่แน่นอน เกิดจากละออง
หยาดฝนซึ่งเย็นแบบยิ่งยวดในเมฆฝน (ยังอยู่ในสภาพของเหลวที่อุณหภูมิ
ต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง) ปะทะกับวัตถุแข็ง เช่น ผงฝุ่น หรือก้อนลูกเห็บที่เกาะตัว
อยู่ก่อนแล้ว จนเกิดการแข็งตัวเกาะรอบวัตถุนั้นๆ และกลายเป็นก้อนลูกเห็บ
ซึ่งมักเกิดขึ้นพร้อมกับพายุฤดูร้อน (Thunderstorms) (บทที่ ๑๑ แผน
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

วาทภัยจากพายุหมุนเขตร้อน (Storm Caused by Tropical Cyclone)

หมายถึง ความเสียหายของอาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นบริเวณกว้างจากความแรงของลมที่พัดเวียนเข้าหาศูนย์กลางของพายุ กัดังกล่าวเกิดขึ้นตามแนวเส้นทางเดินของพายุ โดยปกติจะมีความกว้าง ๕๐ – ๑๐๐ กิโลเมตร ขึ้นอยู่กับขนาดและความแรงของพายุแต่ละลูก โดยความเสียหายจะมีมากที่สุดบริเวณใกล้แนวศูนย์กลางที่พายุเคลื่อนผ่าน (บทที่ ๑๑ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

วาทภัยจากพายุฤดูร้อน (Storm Caused by Thunderstorms)

หมายถึง ความเสียหายของอาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นบริเวณแคบๆ จากลมกระโชกแรงที่เกิดจากพายุฝนฟ้าคะนอง หรือ ลูกเห็บ (Hail) มักเกิดในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งบ่อยครั้งมีความเร็วลมเกินกว่า ๑๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง (บทที่ ๑๑ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

อัคคีภัย (Fire) หมายถึง ภัยอันตรายอันเกิดจากไฟที่ขาดการควบคุมดูแล ทำให้เกิดการติดต่อกลุกลามไปตามบริเวณที่มีเชื้อเพลิงเกิดการลุกไหม้ต่อเนื่อง สภาพของไฟจะรุนแรงมากขึ้น ถ้าการลุกไหม้ที่มีเชื้อเพลิงหนุนเนื่อง หรือมีไอของเชื้อเพลิงถูกขับออกมาความรุนแรงก็จะมากยิ่งขึ้น (บทที่ ๑๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

ภัยที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (Disaster Caused by Hazardous Chemical and Materials)

หมายถึง ภัยที่เกิดจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรั่วไหล เพลิงไหม้และการระเบิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่มีการเก็บการใส่ การบรรจุ และการขนส่ง ทั้งที่เคลื่อนที่ได้และไม่ได้ (บทที่ ๑๓ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

สารเคมีและวัตถุอันตราย (Hazardous Chemical and Materials)

หมายถึง วัตถุที่ระเบิดได้ (อาทิ กระสุนปืน ดินระเบิด ดินปืน ตัวจุดระเบิดพลุ แก๊ปประทัด และดอกไม้ไฟ เป็นต้น) แก๊ซ (อาทิ แก๊ซหุงต้ม แก๊ซไฮโดรเจน แก๊ซบิวเทน แก๊ซคลอรีน และแก๊ซแอมโมเนีย เป็นต้น) ของเหลวไวไฟ (อาทิ บิวเทน เมทิลแอลกอฮอล์ เอทิลแอลกอฮอล์ และน้ำมัน เป็นต้น) ของแข็งไวไฟ (อาทิ กำมะถัน ฟอสฟอรัส และลิกไนต์ เป็นต้น) สารออกซิไดซ์และ

สารเปอร์ออกไซด์อินทรีย์ สารมีพิษและสารติดเชื้อโรค วัสดุกำมันตรังสี (อาทิ โคบอล-๖๐ และเรเดียม-๒๒ เป็นต้น) สารกัดกร่อน สารหรือวัตถุอื่นที่อาจเป็นอันตรายได้ อาวุธเคมี สารเคมีพิษ สารที่ใช้ผลิตสารเคมีพิษ องค์ประกอบหลักของระบบเคมีที่มีองค์ประกอบทวิภาคหรือพหุภาค และอาวุธชีวภาพ (บทที่ ๑๓ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

ภัยจากการคมนาคมขนส่ง (Disaster Caused by Transportation)

หมายถึง ภัยจากอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ภัยจากระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ ภัยจากระบวนการขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย และภัยจากการรั่วไหลของน้ำมันและวัตถุอันตรายในแหล่งน้ำ รวมถึงการเททิ้งน้ำมันหรือของเสียในแม่น้ำ หรือทะเล (บทที่ ๑๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

ภัยแล้ง (Drought)

หมายถึง ความแห้งแล้งของลมฟ้าอากาศ อันเกิดจากการที่มีปริมาณฝนน้อยหรือฝนไม่ตกเป็นระยะเวลานานและครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ พืชพันธุ์ไม้ต่างๆ ขาดน้ำไม่สามารถเจริญเติบโตได้ตามปกติ เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางรุนแรงต่อประชาชน (บทที่ ๑๕ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

ภัยหนาว (Cold)

หมายถึง ภัยที่เกิดจากสภาพอากาศที่มีความหนาวจัด อุณหภูมิต่ำกว่า ๑๕ องศาเซลเซียส และลดลงต่อเนื่องจนประชาชนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวาง (บทที่ ๑๖ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

ไฟป่า (Forrest Fires)

หมายถึง ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไปได้โดยอิสระปราศจากการควบคุม ทั้งนี้ไม่ว่าไฟนั้นจะเกิดขึ้นในป่าธรรมชาติหรือสวนป่า (บทที่ ๑๗ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗)

หมอกควัน (Smog)

หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ฝุ่น ควัน และอนุภาคแขวนลอยในอากาศ รวมตัวกัน ในสถานะที่อากาศปิด (บทที่ ๑๗ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

การเผาในที่โล่ง (Opened-air Fires)

หมายถึง ไฟไหม้ การเผาไหม้ หรือไฟลุกไหม้ใดๆ หรือการเผาวัสดุใดๆ ที่เกิดขึ้น ในที่เปิดโล่ง โดยที่ฝุ่น ควัน ก๊าซ และสารพิษอื่นจากการเผาไหม้ สามารถ แพร่กระจายไปได้ในบรรยากาศ (บทที่ ๑๗ แผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

แผ่นดินไหว (Earthquake)

หมายถึง การสั่นสะเทือนของพื้นดิน อันมีสาเหตุหลักมาจากการขยับเคลื่อนตัวของ เปลือกโลก การสั่นสะเทือนนี้อาจมีระดับความรุนแรงขั้นต่ำที่ไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายใดๆ แต่บางครั้งก็อาจมีระดับความรุนแรงในขั้นที่เป็นอันตราย จนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงได้ (บทที่ ๑๘ แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

อาคารถล่ม (Building Collapse)

หมายถึง อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ ดึก บ้าน โรง เรือน ร้าน แพร คลังสินค้า สำนักงาน ที่ได้รับความเสียหายจากการโยกไหวตัวรุนแรง ซึ่งเป็นผลมาจาก แผ่นดินไหวและอาจทำให้เกิดความเสียหายหรือพังทลายลงมาได้ (บทที่ ๑๘ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

สึนามิ (Tsunami)

หมายถึง คลื่นยักษ์ คำว่า สึนามิเป็นภาษาญี่ปุ่น แปลว่า คลื่นท่าเรือ ซึ่งสามารถ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) คลื่นสึนามิเฉพาะแห่ง (Local Tsunami) มักจะเกิดใกล้ๆ ชายฝั่งและเคลื่อนเข้าถล่มชายฝั่งอย่างทันทีทันใด และ ๒) คลื่นสึนามิ ที่เดินทางข้ามทวีป (Distance Tsunami) มักจะเกิดจาก แผ่นดินไหวที่ค่อนข้างรุนแรงและสามารถเคลื่อนตัวข้ามทวีปไปยังชายฝั่ง ที่อยู่ห่างไกลหลายหมื่นกิโลเมตร โดยสาเหตุของการเกิดคลื่นสึนามิ มีหลาย สาเหตุ เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม และดาวเคราะห์น้อยตกลง ถูมหาสมุทร (บทที่ ๑๘ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

โรคระบาดในมนุษย์ (Epidemic)

หมายถึง การจำแนกโรคอย่างหนึ่งซึ่งปรากฏขึ้นในประชากรกลุ่มหนึ่งในระยะเวลาหนึ่ง ในอัตราที่สูงขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ โดยเทียบกับประวัติการเกิดโรคในอดีต โรคนั้นอาจเป็นโรคติดต่อทางสัมผัสหรือไม่ก็ได้ แต่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในพื้นที่เกิดโรคระบาดและพื้นที่ใกล้เคียง (บทที่ ๒๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ภัยด้านความมั่นคง (Threat to Security)

หมายถึง ภัยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ (บทที่ ๒๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ภาวะปกติ หมายถึง ภาวะที่ประเทศปราศจากภัยจากการกระทำของศัตรูภายในประเทศ หรือภัยจากการรุกรานจากภายนอกประเทศ (บทที่ ๒๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ภาวะไม่ปกติ หมายถึง ภาวะในระหว่างเวลาที่ประเทศมีภัยจากการกระทำของศัตรูอย่างรุนแรงภายในประเทศ หรือจากการรุกรานจากภายนอกประเทศ จนถึงขั้นที่ต้องมีการระดมสรรพกำลังของชาติ และรวมถึงการรบ การสงคราม (บทที่ ๒๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

หมายถึง การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิด ความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ (บทที่ ๒๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ฉุกเฉิน (Emergency)

หมายถึง เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนหรือเป็นที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบแก้ไขโดยฉับพลัน (ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖)

สถานการณ์ฉุกเฉิน

หมายถึง สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใด ส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิด เกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาการรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดย ปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือ ประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัย พิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง (บทที่ ๒๔ แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

ภัยพิบัติฉุกเฉิน (Disaster Emergency)

หมายถึง สถานการณ์ที่ภาคีประกาศว่าไม่สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้ (AADMER) ภัยทางอากาศ (Air Threat) หมายถึง ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

การก่อวินาศกรรม (Sabotage)

หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว ระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็น การก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

การก่อการร้าย (Terrorism)

หมายถึง การกระทำใดๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือ เพื่อขู่เข็ญหรือบีบบังคับรัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศให้กระทำหรือ ละเว้นการทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและ ทรัพย์สินที่สำคัญ (บทที่ ๒๕ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

การก่อการร้ายสากล (International Terrorism)

หมายถึง การปฏิบัติการของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มุ่งหวังผลตามเงื่อนไข ชื่อเรียกหรือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติการ ล่วงล้ำเขตแดน หรือเกี่ยวข้องกับชาติอื่น การกระทำนั้นอาจเป็นไปได้โดยเอกเทศ ปราศจากการสนับสนุนจากรัฐใดๆ หรือมีรัฐใดรัฐหนึ่งสนับสนุนรู้เห็นก็ได้ เมื่อเกิดขึ้นย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของชาติ พันธกรณี ระหว่างประเทศ นโยบายของชาติทั้งด้านการเมืองและการป้องกันประเทศ การเศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา ชื่อเสียงและเกียรติภูมิของชาติ (บทที่ ๒๕ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

การป้องกัน (Prevention)

หมายถึง มาตรการและกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้นล่วงหน้า ทั้งทางด้านโครงสร้าง (Structural Approach) และที่มิใช่ด้านโครงสร้าง (Non Structural Approach) เพื่อลดหรือควบคุมผลกระทบในทางลบจากสาธารณภัย (บทที่ ๒ แผน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

การลดผลกระทบ (Mitigation)

หมายถึง กิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบทางลบจาก สาธารณภัย และยังหมายถึงการลดและป้องกันมิให้เกิดเหตุหรือลดโอกาส ที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัย (บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

หมายถึง มาตรการและกิจกรรมที่ดำเนินการล่วงหน้า ก่อนเกิดสาธารณภัย เพื่อ เตรียมพร้อมการจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้สามารถรับมือกับ ผลกระทบจากสาธารณภัยได้อย่างทันการณ์ และมีประสิทธิภาพ (บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management)

หมายถึง การจัดตั้งองค์กรและการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบในการจัดการ สถานการณ์ฉุกเฉินทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อม รับมือและการฟื้นฟูบูรณะ (บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗)

การฟื้นฟูบูรณะ (Rehabilitation)

หมายถึง การฟื้นฟูสภาพเพื่อทำให้สิ่งที่ถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยได้รับการช่วยเหลือ แก้ไขให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม รวมทั้งให้ผู้ประสบภัยสามารถดำรงชีวิตตามสภาพปกติได้โดยเร็ว (บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

การจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management)

หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในช่วงก่อน ระหว่างและหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ เพื่อควบคุมภัยพิบัติ และเพื่อจัดทำรอบการให้ความช่วยเหลือบุคคล และ/หรือชุมชนที่อยู่ในอันตราย ให้หลีกเลี่ยง ลดและฟื้นตัวจากผลกระทบจากภัยพิบัติ (AADMER)

การให้ความช่วยเหลือ (Assistance)

หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสมเมื่อเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในท้องที่หนึ่งท้องที่ใด โดยมีมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ แต่มิได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใด (ข้อ ๑๖ ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖)

การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการ (Expenses)

หมายถึง การใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนหรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิมอันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยไม่สามารถใช้จ่ายเงินอุดหนุนราชการเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างหรือสาธารณูปโภคที่ถาวรหรือก่อสร้างใหม่ได้ (ข้อ ๑๗ ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖)

ความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ (Disaster Risk)

หมายถึง ความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหายหรือคาดว่าจะมีความเสียหายทั้งในชีวิต บาดเจ็บ ทรัพย์สิน ความเป็นอยู่ธุรกิจทางเศรษฐกิจ หรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลกระทบมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ หรือมนุษย์ และสภาวะที่มีความเปราะบาง (AADMER)

การลดความเสี่ยงของภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction)

หมายถึง องค์ประกอบของกรอบความคิดที่พิจารณาว่าจะลดความเปราะบาง และ ความเสี่ยงต่อภัยพิบัติที่มีต่อสังคมทั้งหมดลงได้ การหลีกเลี่ยงโดยการป้องกัน หรือกำหนดขอบเขตโดยการบรรเทา และการเตรียมพร้อมต่อผลกระทบที่จะเกิดจากภัยพิบัติ ภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน (AADMER)

การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management: CBDRM)

หมายถึง การเตรียมตนเอง และการเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญภัยพิบัติ โดยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด หรือสามารถอยู่ร่วมกับภัยได้อย่างสงบสุข และพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกให้น้อยที่สุด(บทที่ ๕ แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗)

การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning)

หมายถึง การสื่อสารเพื่อแจ้งข้อมูลและข่าวสารเพื่อเตือนภัยอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์โดยประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีโอกาสและเวลาเพียงพอ ในการรับมือกับภัยพิบัติ การแจ้งเตือนภัยจะต้องดำเนินการผ่านองค์กร สถาบันหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น (แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง ด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ)

การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (Flood and Water Management)

หมายถึง การกำหนดแผนหรือการดำเนินการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนาการป้องกันภัยพิบัติ การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ การฟื้นฟูและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ หรือลุ่มน้ำสิ่งที่ใช้ในการกักเก็บน้ำ ระบายน้ำ หรือกั้นน้ำและการจัดการพื้นที่รองรับน้ำ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕)

อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN)

หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ก่อตั้งเมื่อ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๕ โดยการลงนามปฏิญญากรุงเทพฯ

ศูนย์ประสานงานของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management : AHA Center)

หมายถึง ศูนย์ประสานงานที่ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อให้มีบทบาทหน้าที่หลักในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกันและการประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ในการจัดการภัยพิบัติบนพื้นฐานของการดำเนินการโดยประเทศสมาชิกก่อน ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

รัฐสมาชิก (Member State)

หมายถึง ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (AADMER) ภาคิ (Party) หมายถึง รัฐสมาชิกที่ได้ให้ความเห็นชอบต่อพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)

ภาคิผู้รับ (Receiving Party)

หมายถึง ภาคิซึ่งยอมรับข้อเสนอที่จะให้ความช่วยเหลือจากผู้ให้ทั้งหลายเมื่อเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (AADMER)

ภาคิผู้ขอ (Requesting Party)

หมายถึง ภาคิที่ขอความช่วยเหลือจากอีกภาคิ หรือหลายภาคิเมื่อเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (AADMER)

หน่วยงานของรัฐ (Governmental Agency)

หมายถึง ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนและหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (Non Government Organization : NGO)

หมายถึง องค์กรที่ไม่ใช่ภาคราชการ และไม่ใช่ภาคธุรกิจที่แสวงหากำไร ซึ่งก่อตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคล ที่มีความมุ่งมั่นในอันที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของกลุ่มบุคคล ผู้ด้อยโอกาสและประชาชนผู้ทุกข์ยากอันเกิดจากผลกระทบของการพัฒนา

องค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organization : CSO)

หมายถึง องค์กร หรือองค์การอิสระที่ไม่ขึ้นกับรัฐ ได้แก่ กลุ่มชุมชน (Community Groups) องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (NGO) สหภาพแรงงาน (Labor Unions) องค์กร

เพื่อการกุศล (Charitable Organizations) องค์กรที่มีความเชื่อเป็นพื้นฐาน (Faith-based Organizations) สมาคมตามสาขาอาชีพ (Professional Associations) และ มูลนิธิ (Foundations) เป็นต้น

ผู้ให้ความช่วยเหลือ (Assisting Entity)

หมายถึง รัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และนิติบุคคลหรือบุคคลที่เสนอ และ/หรือให้ความช่วยเหลือแก่ภาคีผู้รับหรือภาคีที่ขอความช่วยเหลือ เมื่อเกิดกรณีภัยพิบัติฉุกเฉิน (AADMER)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ (Competent Authorities)

หมายถึง นิติบุคคลหนึ่ง หรือมากกว่าที่ได้รับมอบหมายและอำนาจจากแต่ละภาคี ให้ปฏิบัติการในนาม ในการอนุมัติข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)

หน่วยงานประสานงานหลักระดับชาติ (National Focal Point : NFP)

หมายถึง หน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย และอำนาจจากภาคี ที่จะเป็นผู้มีหน้าที่รับและส่งข้อมูล ภายใต้ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลเมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่

หมายถึง กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเมืองพัทยา กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรบริหารส่วนตำบล และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร/

สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร (บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๓)

ผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการ
ท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่

หมายถึง ผู้อำนวยการจังหวัด รองผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการ
ท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร
รองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร
(บทที่ ๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ –
๒๕๕๓)

เจ้าพนักงาน หมายถึง ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ในพื้นที่ต่างๆ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.
๒๕๕๐ (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

เจ้าพนักงานท้องถิ่น

หมายถึง เจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล นายกองค์การ
บริหารส่วนจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประธาน
กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
นายกเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด สำหรับในเขตองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

อาสาสมัคร หมายถึง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) (มาตรา ๔ พ.ร.บ.ป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐)

ผู้ประสบภัยพิบัติ

หมายถึง ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน แต่ไม่รวมถึง
ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ (ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการ
เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖)

ระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการฯ

หมายถึง ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวางหลักเกณฑ์สำหรับส่วนราชการในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสมเมื่อเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในท้องที่หนึ่งท้องที่ใด โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ แต่มิได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใด

ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER)

หมายถึง ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินที่ประเทศสมาชิกอาเซียน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการจัดหากลไกที่มีประสิทธิภาพ ที่สามารถลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิต และต่อทรัพย์สินของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของภาคีต่างๆ และเพื่อร่วมกันตอบโต้ภัยพิบัติฉุกเฉิน โดยการร่วมมือกันระดับชาติ และขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ โดยการดำเนินการภายในกรอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และภายใต้บทบัญญัติของความตกลงที่ลงนามเมื่อ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๐

ระเบียบปฏิบัติประจำของอาเซียนสำหรับการเตรียมพร้อมและการประสานงานในการปฏิบัติการร่วมกันของภูมิภาคในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations : SASOP)

หมายถึง คู่มือและแนวทางการปฏิบัติสำหรับประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ในการปฏิบัติการร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย (Disaster Relief) และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Response) โดยรวมถึงการอำนวยความสะดวกและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและขีดความสามารถทางทหารและทางภาคพลเรือน ซึ่งผ่านการรับรอง ในการประชุม ASEAN Committee Disaster Management ครั้งที่ ๑๑ เมื่อ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๑

ประชาคมอาเซียน (Association of South East Asian Nations)

หมายถึง องค์การระหว่างประเทศที่ได้ก่อตั้งขึ้นในนามของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน (ASEAN) ในปี ๒๕๑๐ ซึ่งมีสมาชิก ๑๐ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา โดยประกอบด้วย สามเสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC)

หมายถึง องค์การระหว่างประเทศที่เป็นเสาหลักด้านหนึ่งของประชาคมอาเซียน ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข โดยการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน

บทที่ ๒

หลักการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” เป็นการรวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยพิจารณาสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

๑. สถานการณ์ภัยพิบัติ
๒. การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย
๓. การจัดการภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย
๔. ยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๕. การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย
๖. แนวความคิดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๗. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๘. สรุป

สถานการณ์ภัยพิบัติ

เนื่องจากมนุษย์ทั่วโลกได้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างสิ้นเปลืองในปริมาณมาก โดยเฉพาะด้านพลังงานและป่าไม้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม รองรับการขยายพื้นที่เมืองและการดำรงชีวิตประจำวัน จนทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สะสมในชั้นบรรยากาศในปริมาณมาก ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจก (Greenhouse Effect) ส่งผลกระทบให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming) ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้คนและระบบนิเวศ อาทิ ธารน้ำแข็งที่กำลังละลาย น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ชั้นดินเยือกแข็ง (Permafrost) ที่อุ่นขึ้น ปะการังที่กำลังตาย และระดับน้ำทะเลที่กำลังเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น รวมทั้งทำให้โลกมีความเสี่ยงมากขึ้นที่จะเกิดสภาพอากาศที่รุนแรง อาทิ คลื่นความร้อน ความแห้งแล้ง และ อุทกภัย

ในปัจจุบันความแห้งแล้งทั่วโลกได้เพิ่มสูงขึ้นมากกว่าในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมาประมาณ ๒ เท่า และได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในระดับภูมิภาค ตัวอย่าง เช่น ทวีปยุโรปมีโอกาสจะเกิดน้ำท่วมจากระดับน้ำในแม่น้ำที่เพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่ส่วนมากของทวีป และตามพื้นที่ชายฝั่งจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม การกัดเซาะชายฝั่ง และ การสูญเสียพื้นที่ในทะเลเพิ่มขึ้นอย่างมาก นอกจากนี้ระบบทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ธารน้ำแข็ง ปะการัง ป่าชายเลน ระบบนิเวศของทวีป

อาร์กติก ระบบนิเวศของเทือกเขาสูง ป่าสนแถบหนาว ป่าเขตร้อน เขตลุ่มน้ำในทุ่งหญ้า และเขตทุ่งหญ้า ในท้องถิ่น จะถูกคุกคามอย่างรุนแรง จนทำให้สัตว์สายพันธุ์ต่างๆ มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากขึ้น และเกิดความสูญเสียด้านความหลากหลายทางชีวภาพได้ โดยผลกระทบที่รุนแรงกว่าจะตกอยู่กับ ประเทศที่มีฐานะยากจน หรือประเทศที่กำลังพัฒนาของทวีปแอฟริกา ทวีปเอเชีย และแถบ มหาสมุทรแปซิฟิก ที่มีขีดความสามารถน้อยในการป้องกันตนเองจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น รวมทั้ง การแพร่กระจายของเชื้อโรค และผลผลิตภาคการเกษตรที่ตกต่ำลง

ภาวะโลกร้อนทุกระดับจะทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับผลกระทบมากที่สุดและส่งผลกระทบร้ายแรงในระยะยาวหากภาวะโลกร้อนยังคงดำเนินอยู่ต่อไป พืดน้ำแข็งบนเกาะกรีนแลนด์ และทวีปแอนตาร์กติกา กำลังจะละลาย หากประเทศต่างๆ ทั่วโลกไม่สามารถควบคุมความร้อนที่เกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Effect) ได้ และอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นในการทำให้เกิดการละลายของพืดน้ำแข็งทั้งหมดในเกาะกรีนแลนด์ได้ภายในอีกไม่กี่ทศวรรษข้างหน้า ซึ่งจะทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงประมาณ ๘ เมตร นักวิทยาศาสตร์พบหลักฐานใหม่ที่แสดงว่า อัตราของการไหลลงต่ำของน้ำแข็งในทวีปแอนตาร์กติกาแสดงถึงภาวะเสี่ยงที่น้ำแข็งจะละลายทั้งหมด กระแสน้ำอุ่นในมหาสมุทรแอตแลนติกที่ไหลช้าลง เปลี่ยนทิศทาง หรือ หยุดไหล ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากในทวีปยุโรป และทำให้ระบบการไหลเวียนของมหาสมุทรผิดปกติ หายนะจากการปล่อยก๊าซมีเทนอย่างมหาศาลจากมหาสมุทร ซึ่งทำให้ก๊าซมีเทนในบรรยากาศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้โลกร้อนขึ้น

นอกจากนี้ ด้วยสภาวะโลกร้อนที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) ที่ทำให้กระแสลมสินค้าตะวันออกอ่อนกำลัง กระแสลมพื้นผิวเปลี่ยนทิศทาง พัดจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และเครือรัฐออสเตรเลียตอนเหนือ ไปทางตะวันออก แล้วยกตัวขึ้นเหนือชายฝั่งทวีปอเมริกาใต้ จึงก่อให้เกิดฝนตกหนักและแผ่นดินถล่มในประเทศเปรู และเอกวาดอร์ กระแสลมพัดกระแสน้ำอุ่นบนพื้นผิวมหาสมุทรแปซิฟิกไปกองรวมกันบริเวณชายฝั่งประเทศเปรู ทำให้กระแสน้ำเย็นใต้มหาสมุทรไม่สามารถลอยตัวขึ้นมาได้ ทำให้บริเวณชายฝั่งขาดธาตุอาหารสำหรับปลา และนกทะเล ชาวประมงจึงไม่สามารถจับปลาได้ อีกทั้งปรากฏการณ์เอลนีโญยังได้ทำให้ฝนตกหนักในตอนเหนือของทวีปอเมริกาใต้ และก่อให้เกิดความแห้งแล้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทวีปออสเตรเลียตอนเหนือการที่เกิดไฟป่าอย่างรุนแรงในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ก็เป็นเพราะปรากฏการณ์เอลนีโญด้วย

สำหรับปรากฏการณ์ที่ต่อเนื่องจากเอลนีโญ คือ ลานีญา (La Niña) เป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะตรงข้ามกับเอลนีโญ คือมีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาวะปกติ แต่ทว่ารุนแรงกว่า กล่าวคือ กระแสลมสินค้าตะวันออกมีกำลังแรง ทำให้ระดับน้ำทะเลบริเวณทางซีกตะวันตกของมหาสมุทร

แปซิฟิกสูงกว่าสภาวะปกติ ลมสินค้ายกตัวเหนือสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทำให้เกิดฝนตกอย่างหนัก น้ำเย็นใต้มหาสมุทรยกตัวขึ้นแทนที่กระแสน้ำอุ่นพื้นผิวมหาสมุทรแปซิฟิกทางซีกตะวันตก ก่อให้เกิดขาดอาหาร ผงปลาชุกชุม ตามบริเวณชายฝั่งประเทศเปรู โดยปรากฏการณ์เอลนีโญ จะเกิดขึ้นเฉลี่ยทุกๆ ๔ ปี (แต่อาจหดเหลือแค่ ๒ ปี หรือยืดออกไปถึง ๗ ปี ก็เป็นไปได้) และจะอยู่ต่อเนื่องประมาณ ๑๒ – ๑๘ เดือน นอกจากนี้ด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศดังกล่าวทำให้ประเทศในแถบทวีปอเมริกาเกิดภาวะแห้งแล้ง ในขณะที่ประเทศในแถบทวีปเอเชียมีอากาศหนาวเย็น และฝนตกชุก ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ นั้น ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเกิดหิมะตก จากที่ไม่เคยมีมาก่อน สำหรับคนไทยจะรู้สึกได้ว่าฤดูหนาวปีนั้นหนาวกว่าทุกปี และหลังจากปรากฏการณ์ลานีญา ครั้งนี้ได้สลายตัวไปแล้ว แทนที่สภาวะอากาศจะกลับคืนสู่ภาวะปกติสักกระยะหนึ่งก่อน กลับเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญตามมาทันทีในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๕๒ และเมื่อปรากฏการณ์เอลนีโญ สลายตัวไปในเดือนเมษายน ๒๕๕๓ แทนที่สภาวะอากาศจะปรับตัวคืนสู่ภาวะปกติเหมือนที่เคยเป็น กลับเกิดปรากฏการณ์ลานีญาและเอลนีโญ ตามติดกันมาจนเป็นเหตุให้มีการประกาศเตือนไปทั่วโลก

ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๔ นั้น โลกได้ประสบกับสถานการณ์สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในวงกว้าง ได้แก่ ภัยจากแผ่นดินไหวและสึนามิ ในประเทศญี่ปุ่น และภัยจากอุทกภัยในประเทศไทย ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศญี่ปุ่นเสียชีวิตกว่า ๒๐,๐๐๐ คน ประชาชนได้รับผลกระทบกว่า ๔๐๐,๐๐๐ คน รวมทั้งสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ภัยจากอุทกภัยในประเทศไทย ทำให้ประชาชนเสียชีวิตกว่า ๘๐๐ คน ประชาชนได้รับผลกระทบกว่า ๙,๐๐๐,๐๐๐ คน และสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า ๔๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศในทวีปเอเชียได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยและจำนวนประชาชนที่จะได้รับผลกระทบ รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลก โดยมีความเสี่ยงในการเกิดสาธารณภัยร้อยละ ๔๔.๔ ความเสี่ยงในการสูญเสียชีวิตของประชาชนร้อยละ ๘๒ ความเสี่ยงที่ประชาชนจะได้รับผลกระทบร้อยละ ๙๔ และความเสี่ยงต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจร้อยละ ๙๔ ซึ่งจากการประเมินสถานการณ์สาธารณภัยทั่วโลกนั้น อุทกภัยได้รับการประเมินว่าจะเป็นภัยที่มีแนวโน้มการเกิดสูงที่สุด ร้อยละ ๔๑.๘ และเป็นภัยที่สร้างผลกระทบต่อประชาชนมากที่สุดด้วยเช่นกันคือ ร้อยละ ๕๖.๗ ในขณะที่ภัยจากแผ่นดินไหว เป็นภัยที่สร้างความสูญเสียต่อชีวิตประชาชนมากที่สุด ร้อยละ ๗๑.๙ และสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงที่สุดคือ ร้อยละ ๗๕.๙

ตารางที่ ๒ – ๑ แสดงผลกระทบจากสาธารณภัยที่เกิดจากธรรมชาติในทวีปเอเชียช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๔

ชนิดสาธารณภัย	ผลกระทบ			
	การเกิดเหตุการณ์ (ครั้ง)	ผู้เสียชีวิต (คน)	ผู้ได้รับผลกระทบ (คน)	ความเสียหาย (ดอลลาร์สหรัฐ)
ความแห้งแล้ง	๒	๐	๑,๗๕๐,๐๐๐	๐
แผ่นดินไหว	๑๘	๒๐,๕๘๔	๑,๐๕๔,๗๓๑	๒๑๐,๐๐๔
โรคระบาด	๒	๗	๑,๕๔๓	๐
อุทกภัย	๓	๑๓๑	๓,๕๐๐,๐๐๐	๒๐๕
อุทกภัย	๓๖	๒,๓๔๑	๔๔,๕๗๘,๓๒๔	๔๕,๕๑๕
การเคลื่อนตัวของโลก	๘	๑๘๒	๒,๓๒๗	๐
พายุ	๑๗	๔๓๗	๒๘,๘๗๖,๓๗๓	๑,๑๕๕
ภูเขาไฟระเบิด	๑	๐	๓๒,๖๑๖	๐
ไฟป่า	๐	๐	๐	๐
รวม	๘๗	๒๓,๖๔๖	๘๐,๑๕๕,๕๑๔	๒๕๖,๘๘๒

ที่มา : OFDA/CRED International Disaster Database : www.emdat.be

นอกจากนี้ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ สำนักเลขาธิการแผนปฏิบัติการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (United Nations International Strategy for Disaster Reduction Secretariat : UNISDR) และ Center for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED) ได้มีการรวบรวมสถิติสาธารณภัยที่เกิดจากธรรมชาติที่เกิดขึ้นใน ๒๘ ประเทศของทวีปเอเชีย สรุปได้ว่า สาธารณภัยที่เกิดจากธรรมชาติได้สร้างความเสียหายต่อประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย เป็นมูลค่ากว่า ๑๕,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐.- ดอลลาร์สหรัฐ ประชาชนได้รับผลกระทบประมาณ ๖๔.๕ ล้านคน และเสียชีวิตประมาณ ๓,๑๐๐ คน โดยเกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ ๘๓ ครั้ง และส่วนใหญ่เป็นอุทกภัย นอกจากนี้สถิติระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๔ ประชาชนทั่วโลกที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติจำนวน ๑๐ คน จะเป็นชาวเอเชีย จำนวน ๕ คน และประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติมากที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๕๕ และในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งจากสถิติมีการเกิดภัยธรรมชาติประมาณ ๑๘๒ ครั้ง ทำให้ประชาชนสูญเสียชีวิตกว่า ๑๒,๐๐๐ คน ทั้งนี้ความสูญเสียของแต่ละประเทศจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถ้าประเทศมีการเตรียมความพร้อมดี จะทำให้ความสูญเสียน้อย แต่ถ้าประเทศที่มีการเตรียมความพร้อมไม่ดี จะทำให้เกิดความสูญเสียมาก

สำหรับประเทศไทยจากสถิติด้านสาธารณสุขที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๐ – ๒๕๕๕ นั้น สามารถประเมินระดับความรุนแรง ความถี่ ความถี่ การบริหารจัดการ และความถี่จากภัยพิบัติในประเทศไทยได้ ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ – ๒ แสดงการเปรียบเทียบภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดในประเทศไทย

ประเภทภัยพิบัติ	ระดับความรุนแรง	ระดับความถี่	ระดับการบริหารจัดการ	ระดับความเสี่ยง
อุทกภัย	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
พายุไต้ฝุ่นและพายุหมุน	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง
แผ่นดินไหว	ต่ำ	ต่ำ	ไม่ดี	ปานกลาง
แผ่นดินถล่ม	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่ดี	ปานกลาง
ภัยแล้ง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
อัคคีภัย	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
วัฏธูระเบิด	สูง	ปานกลาง	ไม่ดี	สูง
อุบัติเหตุ	สูง	ปานกลาง	ไม่ดี	สูง
โรคระบาดมนุษย์	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
โรคพืช	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่ดี	ปานกลาง

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

กรมอุตุนิยมวิทยาได้ติดตามปรากฏการณ์เอลนีโญและลานีญาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๕ ได้ตรวจพบว่าอุณหภูมิผิวน้ำทะเลในมหาสมุทรแปซิฟิกเขตศูนย์สูตรอยู่ในภาวะใกล้เคียงปกติ เมื่อพิจารณาอุณหภูมิผิวน้ำทะเลและที่อยู่ลึกลงไปประมาณ ๓๐๐ เมตร บริเวณตอนกลางของมหาสมุทรแปซิฟิกและด้านตะวันออกอุณหภูมิผิวน้ำทะเลเย็นกว่าปกติ โดยเฉพาะในระยะครึ่งหลังของช่วง สำหรับในระบบบรรยากาศ ที่ระดับ ๘๕๐ hPa และระดับ ๒๐๐ hPa ลมที่พัดปกคลุมเหนือน่านน้ำมหาสมุทรแปซิฟิกเขตศูนย์สูตรส่วนใหญ่อยู่ในภาวะใกล้เคียงปกติ จากการวิเคราะห์รูปแบบต่างๆ ทั้งในระบบบรรยากาศและในมหาสมุทรที่เกิดขึ้นยังอยู่

ในภาวะปกติ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจุบันและผลจากแบบจำลอง พบว่ามีความเป็นไปได้ว่าปรากฏการณ์เอลนีโญและลานีญาจะอยู่ในภาวะปกติไปจนถึงกลางปี พ.ศ.๒๕๕๖ โดยคาดว่าจะยัง不会有ผลกระทบต่อประเทศไทยในระยะนี้ แต่หากอุณหภูมิน้ำทะเลโดยรอบบริเวณประเทศไทยสูงกว่าปกติ แล้ว คาดว่าจะส่งผลให้ประเทศไทยมีปริมาณฝนมากกว่าปกติ จึงขอให้ติดตามสถานการณ์โดยใกล้ชิดจากกรมอุตุนิยมวิทยา ผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.tmd.go.th/>

๑. สถานการณ์อุทกภัย

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๔ ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของพายุดีเปรสชัน “ไหหลมา” ในเดือนมิถุนายน พายุโซนร้อน “นกเตน” ในเดือนกรกฎาคม พายุไต้ฝุ่นในเดือนกันยายน และพายุनाลแกในเดือนตุลาคม ทำให้เกิดน้ำท่วมหลายพื้นที่ในบริเวณภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้ประชาชน บ้านเรือน ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร รวมถึงระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่หลายจังหวัด รวมถึงพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่น้ำท่วมรวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๕ จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่น้ำท่วมขังสะสม คิดเป็น เนื้อที่รวมทั้งสิ้น ๒๘,๖๕๕,๘๓๕ ไร่ โดยสามารถจำแนกพื้นที่ประสบอุทกภัยตามรายการตามตารางที่ ๒ – ๓ ได้ดังนี้

ตารางที่ ๒ – ๓ พื้นที่น้ำท่วม ปี พ.ศ.๒๕๕๔ จำแนกเป็นรายการ

ภาค	จังหวัด	เนื้อที่น้ำท่วม (ไร่)
ภาคเหนือ (๑๗ จังหวัด)	กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี	๕,๘๘๘,๕๓๐
ภาคกลาง (๑๔ จังหวัด)	กรุงเทพฯ ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง	๘,๒๘๒,๐๑๘
ภาคตะวันตก (๓ จังหวัด)	กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี	๒๘๒,๒๒๕
ภาคตะวันออก (๖ จังหวัด)	ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว	๒,๕๔๕,๐๓๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๐ จังหวัด)	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุบลราชธานี อุบลราชธานี	๖,๕๖๓,๔๕๕

ตารางที่ ๒ – ๓ พื้นที่น้ำท่วม ปี พ.ศ.๒๕๕๔ จำแนกเป็นรายภาค (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	พื้นที่น้ำท่วม (ไร่)
ภาคใต้ (๕ จังหวัด)	ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี	๓๓๔,๑๒๓
รวมทั้งสิ้น		๒๘,๖๕๕,๘๓๕

ที่มา : ข้อมูลจากรายงานการติดตามสถานการณ์อุทกภัย ปี ๒๕๕๔ โดยใช้เทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทั้งนี้ ขนาดพื้นที่น้ำท่วมขัง ๑๐ ลำดับแรกอยู่ใน จ.นครสวรรค์ (๒,๐๖๘,๓๕๕ ไร่) จ.สุพรรณบุรี (๑,๕๓๕,๐๕๒ ไร่) จ.พิจิตร (๑,๔๘๕,๔๒๕ ไร่) จ.พระนครศรีอยุธยา (๑,๔๓๗,๐๑๖ ไร่) จ.พิษณุโลก (๑,๒๘๑,๖๔๘ ไร่) จ.ฉะเชิงเทรา (๑,๐๕๔,๐๒๖ ไร่) จ.กำแพงเพชร (๑,๐๔๓,๑๘๘ ไร่) จ.สุโขทัย (๘๖๕,๐๔๕ ไร่) จ.ร้อยเอ็ด (๘๑๗,๘๘๐ ไร่) และ จ.ชัยนาท (๘๓๖,๗๔๑ ไร่) ตามลำดับ โดยพื้นที่น้ำท่วมของแต่ละจังหวัดเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่จังหวัด ๑๐ ลำดับแรก ได้แก่ จ.พระนครศรีอยุธยา (ร้อยละ ๕๐.๒๖) จ.อ่างทอง (ร้อยละ ๘๘.๓๐) จ.สิงห์บุรี (ร้อยละ ๘๗.๓๐) จ.นนทบุรี (ร้อยละ ๗๓.๕๑) จ.ปทุมธานี (ร้อยละ ๗๑.๐๕) จ.นครปฐม (ร้อยละ ๕๘.๐๑) จ.พิจิตร (ร้อยละ ๕๕.๐๓) จ.ชัยนาท (ร้อยละ ๕๓.๔๐) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ ๕๒.๔๔) และ จ.นครนายก (ร้อยละ ๔๗.๐๑) ตามลำดับ

๒. สถานการณ์พายุหมุนเขตร้อน

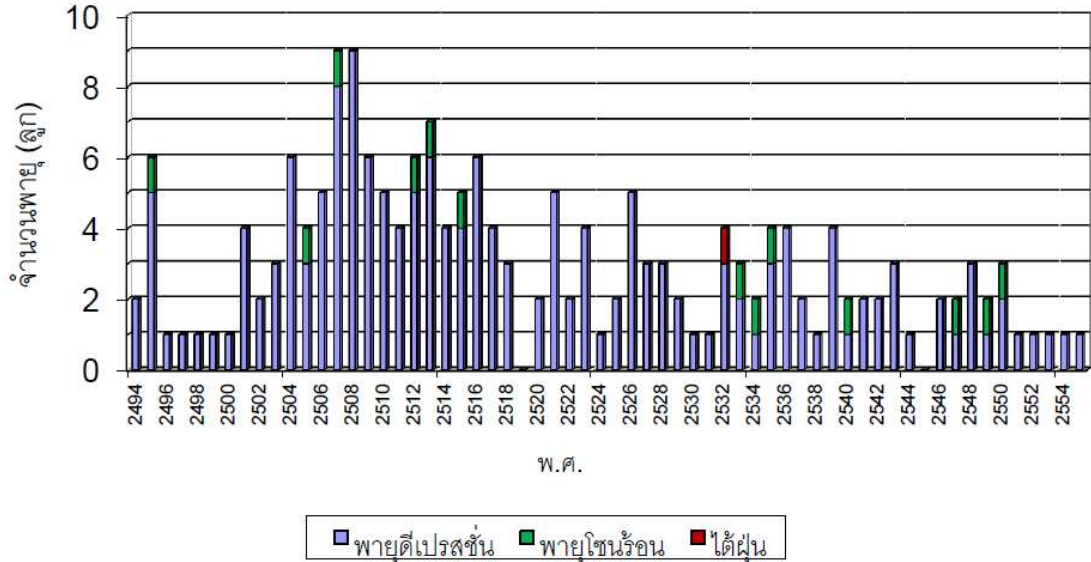
ถิ่นกำเนิดของพายุโซนร้อนในทะเลจีนใต้อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรในทะเลลึกทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ พายุโซนร้อนที่ร้ายแรงในฤดูร้อนมีเส้นทางเคลื่อนตัวขึ้นเหนือสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น ส่วนพายุโซนร้อนที่มีความรุนแรงขนาดกลางในฤดูฝนมีเส้นทางเคลื่อนตัวไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ในเดือนตุลาคม พายุจิกายน และชันวาคมพายุโซนร้อนอ่อนกำลังลงและเส้นทางเคลื่อนตัวก่อนลงไปทางใต้ผ่านเข้าอ่าวไทย สร้างความเสียหายจากลมแรง การยกตัวของระดับน้ำบริเวณชายฝั่งและคลื่นใหญ่ หรือฝนตกหนัก ทำให้เกิดน้ำท่วมและ แผ่นดินถล่ม เกิดความเสียหายระดับปานกลางจากการวิเคราะห์ข้อมูลพายุโซนร้อนระหว่างปี ค.ศ.๑๙๕๑ – ๒๐๐๖ พบว่ามีจำนวนเฉลี่ยของพายุรายปี จำนวน ๓ และ ๑๓ ลูก ในประเทศไทยและทะเลจีนใต้ ตามลำดับ สำหรับประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากพายุโซนร้อนจากสองแหล่ง ดังนี้

๑. พายุไซร่อนในทะเลจีนใต้และทะเลอันดามัน ในฤดูร้อน มวลอากาศร้อนมากเหนือเส้นศูนย์สูตร เบากว่ามวลอากาศเย็นลอยตัวขึ้นสูง ความกดอากาศในบริเวณดังกล่าวเบาบางลง คุณค่าอากาศเย็นโดยรอบเข้ามาแทนที่เพิ่มมากขึ้น ความเร็วลมที่ถูกดูดเข้าหาศูนย์กลางเพิ่มมากขึ้นและความเร็วของการหมุนของลมทวีขึ้น จากอิทธิพลการหมุนของโลก ทำให้เกิดแรงเหวี่ยงหนีศูนย์กลางหันเหทิศไปทางขวา หมุนทวนเข็มนาฬิกาในซีกโลกตอนเหนือของเส้นศูนย์สูตร หรือหมุนตามเข็มนาฬิกาในซีกโลกตอนใต้ เมื่อมวลอากาศที่เต็มไปด้วยความชื้นจากไอน้ำที่ระเหยจากทะเลเคลื่อนตัวเข้าสู่ด้านบน เมื่อเริ่มเย็นตัวลง ไอน้ำเริ่มควบแน่นรวมตัวเข้าเป็นหยดน้ำและเป็นฝนในที่สุด และทำให้มีโอกาสเกิดน้ำท่วมได้

สำหรับถิ่นกำเนิดของพายุไซร่อนในทะเลอันดามันอยู่บริเวณทะเลลึกทางตะวันออกของประเทศศรีลังกา โดยพายุไซร่อนที่มีความร้ายแรงในเดือนเมษายน พฤษภาคม และมิถุนายน จะมีเส้นทางเคลื่อนตัวของพายุขึ้นเหนือ ถล่มประเทศศรีลังกาและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยพายุไซร่อนที่มีความรุนแรงขนาดกลางในเดือนกรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน จะมีเส้นทางเคลื่อนตัวของพายุทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านประเทศอินเดียและปากีสถาน ส่วนเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม พายุไซร่อนที่อ่อนกำลังลงและมีเส้นทางเคลื่อนลงทางใต้เคลื่อนตัวผ่านทะเลอาหรับและสิ้นสุดลงตอนสิ้นปี

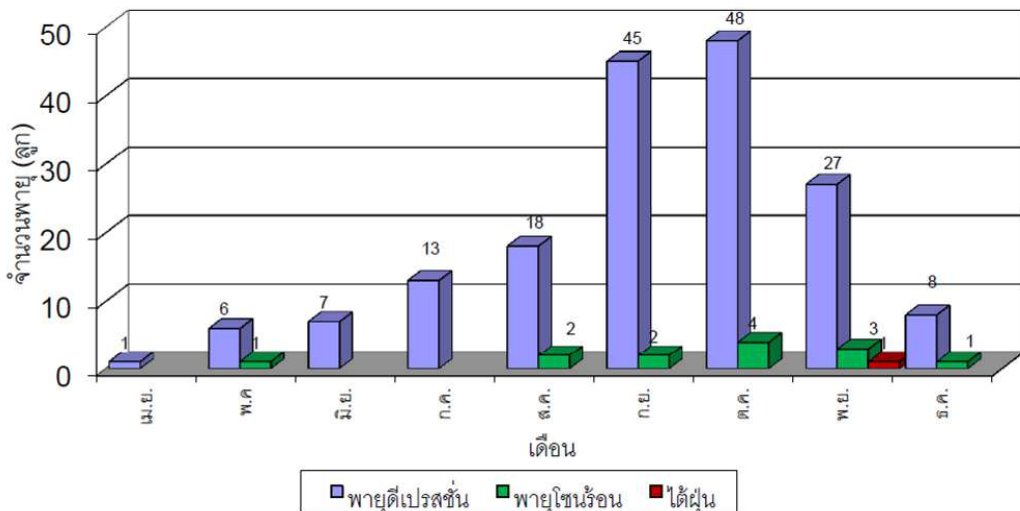
๒. พายุไซร่อนในอ่าวไทย พายุไซร่อนที่รุนแรงที่สุดในอ่าวไทย ๕ ลูก เกิดจากลมแรงและการยกตัวของระดับน้ำทะเล ได้แก่ (๑) ในปี พ.ศ.๒๔๕๕ เมื่อได้ฝุ่นเว้ถล่มอ่าวไทยตอนบน (๒) ในปี พ.ศ.๒๕๐๕ เมื่อได้ฝุ่นแฮเรียตสร้างภัยพิบัติที่แหลมตะลุมพุก จ.นครศรีธรรมราช จากแรงลมและการยกตัวของระดับน้ำทะเล ทำให้ประชาชนเสียชีวิตประมาณ ๘๐๐ คน (๓) ในปี พ.ศ.๒๕๑๓ เมื่อพายุไซร่อนรุชถล่มเกาะสมุยชายฝั่ง จ.สุราษฎร์ธานี และ จ.ชุมพร (๔) ในปี พ.ศ.๒๕๓๒ เมื่อได้ฝุ่นเกย์สร้างภัยพิบัติที่อำเภอปะทิวและท่าแซะ จ.ชุมพร เนื่องจากแรงลมและการยกตัวของระดับน้ำทะเล ทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๕๘๐ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวประมง เรือล่มประมาณ ๖๒๐ ลำ บ้านเรือนเสียหายประมาณ ๔๐,๐๐๐ หลังคาเรือน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท และ (๕) ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ เมื่อได้ฝุ่นลินดาถล่ม อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ มีผู้เสียชีวิตประมาณ ๓๐ คน สูญหายประมาณ ๑๐๒ คน และพื้นที่ทางการเกษตรเสียหายประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ พายุไซร่อนเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงปลายปีเป็นชนิดที่อ่อนกำลังลงและเมื่อเคลื่อนตัวเข้าสู่อ่าวไทยซึ่งมีความลึกน้อยและมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับทะเลลึก ดังนั้นอ่าวไทยจะมีพายุไซร่อนที่รุนแรง ๑ ลูก จาก ๑๐ ลูก

แผนภาพที่ ๒ – ๑ กราฟแสดงสถิติพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๕ (แยกตามปี) : กรมอุตุนิยมวิทยา

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

แผนภาพที่ ๒ – ๒ กราฟแสดงสถิติพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๔ – ๒๕๕๕ (แยกตามเดือน) : กรมอุตุนิยมวิทยา

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

๓. สถานการณ์แผ่นดินไหว

แผ่นดินไหวเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งเกิดจากการเคลื่อนตัวโดยฉับพลันของเปลือกโลก ส่วนใหญ่ แผ่นดินไหวมักเกิดตรงบริเวณขอบของแผ่นเปลือกโลกเป็นแนวแผ่นดินไหวของโลก การเคลื่อนตัวดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องจากชั้นหินหลอมละลายที่อยู่ภายใต้เปลือกโลก ได้รับ

พลังงานความร้อนจากแกน โลก และลอยตัวผลักดันให้เปลือกโลกตอนบนขยับอยู่ตลอดเวลา ทำให้เปลือกโลกแต่ละชั้นมีการเคลื่อนที่ในทิศทางต่างๆ กัน พร้อมกับสะสมพลังงานไว้ภายใน บริเวณขอบของชั้นเปลือกโลกจึงเป็นส่วนที่ชนกันเสียดสีกัน หรือแยกจากกัน หากบริเวณขอบของชั้นเปลือกโลกใดๆ ผ่านหรืออยู่ใกล้กับประเทศใด ประเทศนั้นก็จะมีความเสี่ยงต่อกัมมันต์ดินไหวสูง อาทิ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และประเทศนิวซีแลนด์ เป็นต้น นอกจากนี้พลังงานที่สะสมอยู่ในเปลือกโลกได้ถูกส่งผ่านไปยังเปลือกโลกพื้นของทวีป ตรงบริเวณรอยร้าวของหินใต้พื้นโลกหรือที่เรียกว่า “รอยเลื่อน” เมื่อระนาบรอยร้าวที่ประกบกันอยู่ได้รับแรงอัดมากๆ ก็จะทำให้รอยเลื่อนมีการเคลื่อนตัวอย่างฉับพลันเกิดเป็นแผ่นดินไหวได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้สาเหตุของการเกิดแผ่นดินไหวยังสามารถเกิดได้จากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การทดลองนิวเคลียร์ การทดลองระเบิดปรมาณู การระเบิดพื้นที่เพื่อสำรวจวางแผนในการก่อสร้างเขื่อน และน้ำหนักของน้ำในเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ การสูบน้ำและขุดเจาะทรัพยากรใต้ดิน (น้ำ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ) และการทำเหมืองลึก เป็นต้น

โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประชาชนได้เริ่มตระหนักถึงภัยจากแผ่นดินไหวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะในช่วงเวลานี้ได้เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่รุนแรงหลายครั้ง เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุด คือ การเกิดแผ่นดินไหวขนาดยักษ์ซึ่งมีขนาด (M_w) ถึง ๘.๑ ริกเตอร์ ในทะเลอันดามันในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งได้ก่อให้เกิดคลื่นสึนามิที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเมืองต่างๆ ตลอดแนวชายฝั่งของหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและสูญหายรวมกันถึง ๒๓๐,๐๐๐ คน สำหรับประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตและสูญหายรวมกันทั้งสิ้น ๘,๒๑๒ คน นับได้ว่าเป็นความสูญเสียเนื่องจากภัยธรรมชาติที่รุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งที่ประเทศไทยเคยประสบ และในช่วงเวลาเดียวกันนี้มีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลกที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง เช่น แผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๖.๘ ริกเตอร์ที่มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ แผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๗.๑ ริกเตอร์ที่สาธารณรัฐเฮติ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ แผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๘.๘ ริกเตอร์ ที่ประเทศชิลี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๖.๓ ริกเตอร์ที่เมืองไคร์สต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ แผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๕.๐ ริกเตอร์ที่บริเวณตอนเหนือของเกาะซอนชู (โตโฮกุ) ประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งก่อให้เกิดคลื่นสึนามิขนาดยักษ์พัดเข้าหาชายฝั่ง สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศญี่ปุ่น โดยทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า ๑๕,๐๐๐ คน และอาคารบ้านเรือนกว่า ๑๒๕,๐๐๐ หลังถูกทำลาย และแผ่นดินไหวขนาด (M_w) ๖.๘ ริกเตอร์ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งมีจุดศูนย์กลางห่างจากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพียง ๕๐ กิโลเมตร ก่อให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือนและโบราณสถานในจังหวัดเชียงราย

เมื่อตรวจสอบข้อมูลทางสถิติของภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น สรุปได้ว่า ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศที่ประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก ได้แก่ เหตุการณ์พิบัติภัยคลื่นสึนามิ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากสถิติการเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงที่มีการบันทึกไว้ซึ่งมีผลกระทบจนประชาชนทั่วไปในหลายพื้นที่ของประเทศไทยรวมถึงพื้นที่กรุงเทพฯ สามารถรับรู้ได้ถึงแรงสั่นสะเทือนในช่วงปี ๒๕๕๕ คือ เมื่อ ๒๔ มีนาคม เกิดแผ่นดินไหวบริเวณประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งสามารถวัดระดับความรุนแรงได้ ๖.๘ ริกเตอร์ อย่างไรก็ตาม จากสถิติที่สำนักเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา บันทึกไว้ว่า ประเทศไทยยังไม่เคยเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่จนทำให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในวงกว้าง

ตารางที่ ๒ - ๔ สถิติการเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕

วันเกิดเหตุการณ์	จุดที่เกิดเหตุแผ่นดินไหว	ขนาด (ริกเตอร์)	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
๒๐ ก.พ. ๕๕	อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	๒.๗	รู้สึกได้บริเวณใกล้ศูนย์กลาง และมีความเสียหายเล็กน้อย
๕ มี.ค. ๕๕	ตอนเหนือ เกาะสุมาตรา	๕.๒	หลายพื้นที่ใน จ.ภูเก็ต รับรู้ได้ถึงแรงสั่นสะเทือนเล็กน้อย
๑๑ เม.ย. ๕๕	ชายฝั่งตะวันตกทางตอนเหนือของเกาะสุมาตรา	๘.๖	หลายจังหวัดในภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน รับรู้ได้ถึงแรงสั่นสะเทือน รวมทั้งเกิดคลื่นสึนามิสูง ๓๐ ซม. ที่เกาะเมียง จ.พังงา
๑๖ เม.ย. ๕๕	ต.ศรีสุนทร อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	๔.๗	หลายพื้นที่ใน จ.ภูเก็ต รับรู้ได้ถึงแรงสั่นสะเทือน และส่งผลให้บ้านเรือนประชาชนที่อาศัยอยู่ใน อ.ถลาง จ. ภูเก็ต ได้รับความเสียหาย (แตกร้าว) จำนวนหลายหลังคาเรือน รวมทั้งเกิดอาฟเตอร์ช็อคมากกว่า ๒๖ ครั้ง

ตารางที่ ๒ – ๔ สถิติการเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียง ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ (ต่อ)

วันเกิดเหตุการณ์	จุดที่เกิดเหตุแผ่นดินไหว	ขนาด (ริกเตอร์)	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
๔ มิ.ย.๕๕	อ.เมือง จ.ระนอง	๔.๐	รู้สึกสั่นไหวที่ ต.เขานิเวศน์ ต.บางนอน อ.เมืองระนอง จ.ระนอง
๒๓ มิ.ย.๕๕	ตอนเหนือเกาะสุมาตรา	๖.๓	รู้สึกบนอาคารสูงใน จ.ภูเก็ต จ.สงขลา

ที่มา : สำนักเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา

การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

นโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ : รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณภัย ภัยจากการสู้รบและการสงคราม รวมทั้งภัยจากการก่อการร้าย โดยนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อบริหารจัดการภัยแต่ละประเภทด้วย ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันจัดเตรียมทรัพยากรในการดำเนินการ ประกอบด้วย

๑. การประเมินสถานการณ์ เป็นสิ่งที่คาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกันและบรรเทาภัยต่างๆ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะ ผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดจะต้องมีแผนของจังหวัด โดยประสานกับส่วนราชการภายในจังหวัด

๒. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล จะต้องมีการวางระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่สามารเรียกใช้ได้และเป็นข้อมูล ในการบริหารสั่งการกันโดยตรง ซึ่งจะต้องทราบว่า มีทรัพยากรใดบ้างที่อยู่ในพื้นที่ของตนเองและพื้นที่ใกล้เคียง โดยจะต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย

๓. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ โดยใช้ทรัพยากรทุกอย่างให้เป็นประโยชน์ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องกระทำ จะส่งผลให้การบริหารจัดการดี ซึ่งการมีส่วนร่วมยังถือเป็นหัวใจของการสร้างความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา

๔. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และ จิตสำนึกในการระวังป้องกันภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นการสร้างการเรียนรู้ผ่านสื่อของรัฐได้อย่างไร และมีส่วนในการแจ้งเตือนให้พี่น้องประชาชนได้รับทราบด้วย

๕. ระบบการติดต่อสื่อสารที่แน่นอนในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการ อุปกรณ์สนับสนุนต่างๆ เพราะระบบการติดต่อสื่อสารเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยทำให้ผ่านพ้นวิกฤติไปได้

๖. การซักซ้อม เมื่อมีการคิดวางแผนทางปฏิบัติแล้วจะต้องมีการซักซ้อม เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการดำเนินการ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ : รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้ตรา พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมา โดยยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.๒๕๒๒ และ พ.ร.บ.ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.๒๕๔๑ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการตามพ.ร.บ.การปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๔๕ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.๒๕๔๕ ซึ่งได้ตั้ง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ให้มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา พิ้นฟูสาธารณภัยและอุบัติภัย

สาระสำคัญของ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ สรุปได้ดังนี้

๑. ขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมสาธารณภัยทุกประเภท โดยได้มีการกำหนดคำนิยามของสาธารณภัย และภัยด้านความมั่นคง ไว้อย่างชัดเจน (มาตรา ๔)

๒. การกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งมีกรรมการทั้งหมด ๒๑ คน มี นรม. หรือ รอง นรม. ซึ่ง นรม. มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และมี ปล.กท., ผบ.ทสส., ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. เป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้อง ในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น (มาตรา ๖ และมาตรา ๗)

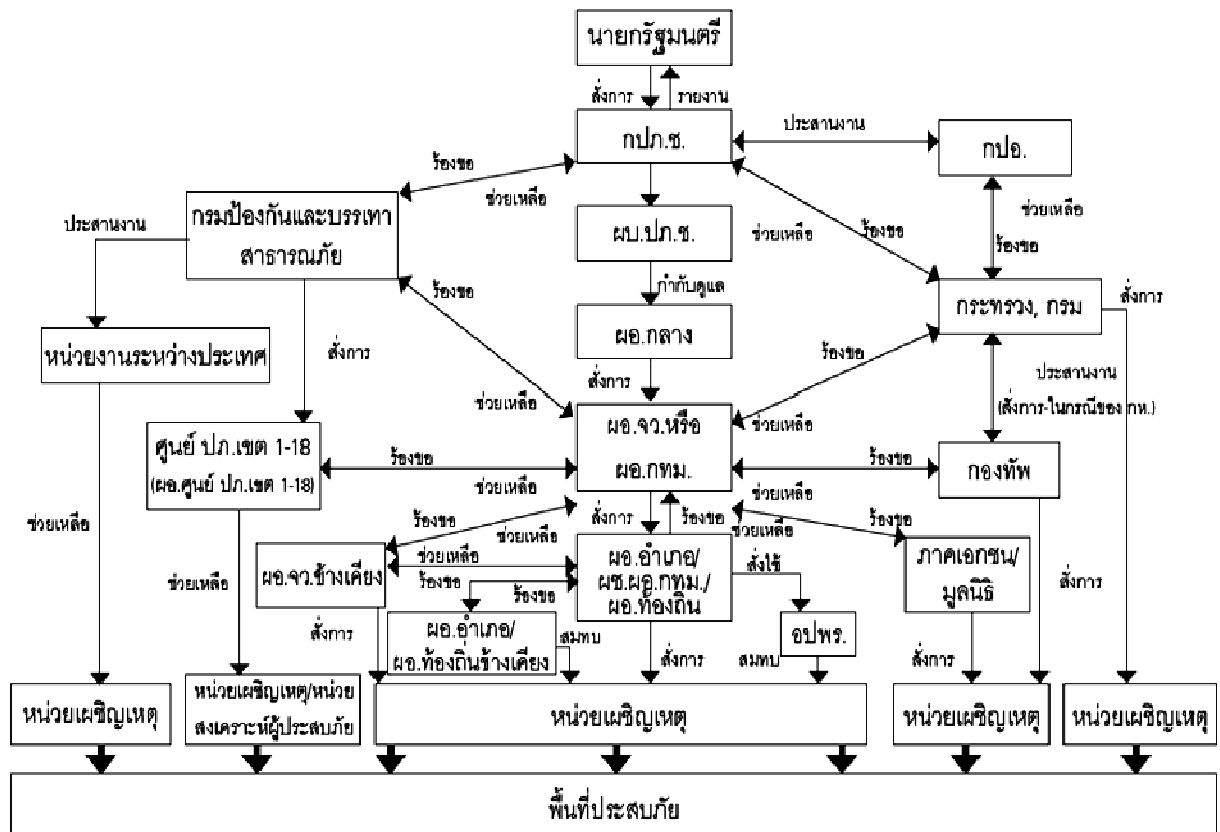
๓. กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ (มาตรา ๑๑)

๔. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน ๓ ระดับ คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด

เป็นประธานกรรมการ และมี ผบ.มทบ. หรือ ผบ.จทบ. เป็นกรรมการ สำหรับการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครนั้น ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ โดยให้แต่งตั้งผู้แทน กท. และผู้แทนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง (มาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๗, ๓๓ และ ๓๔)

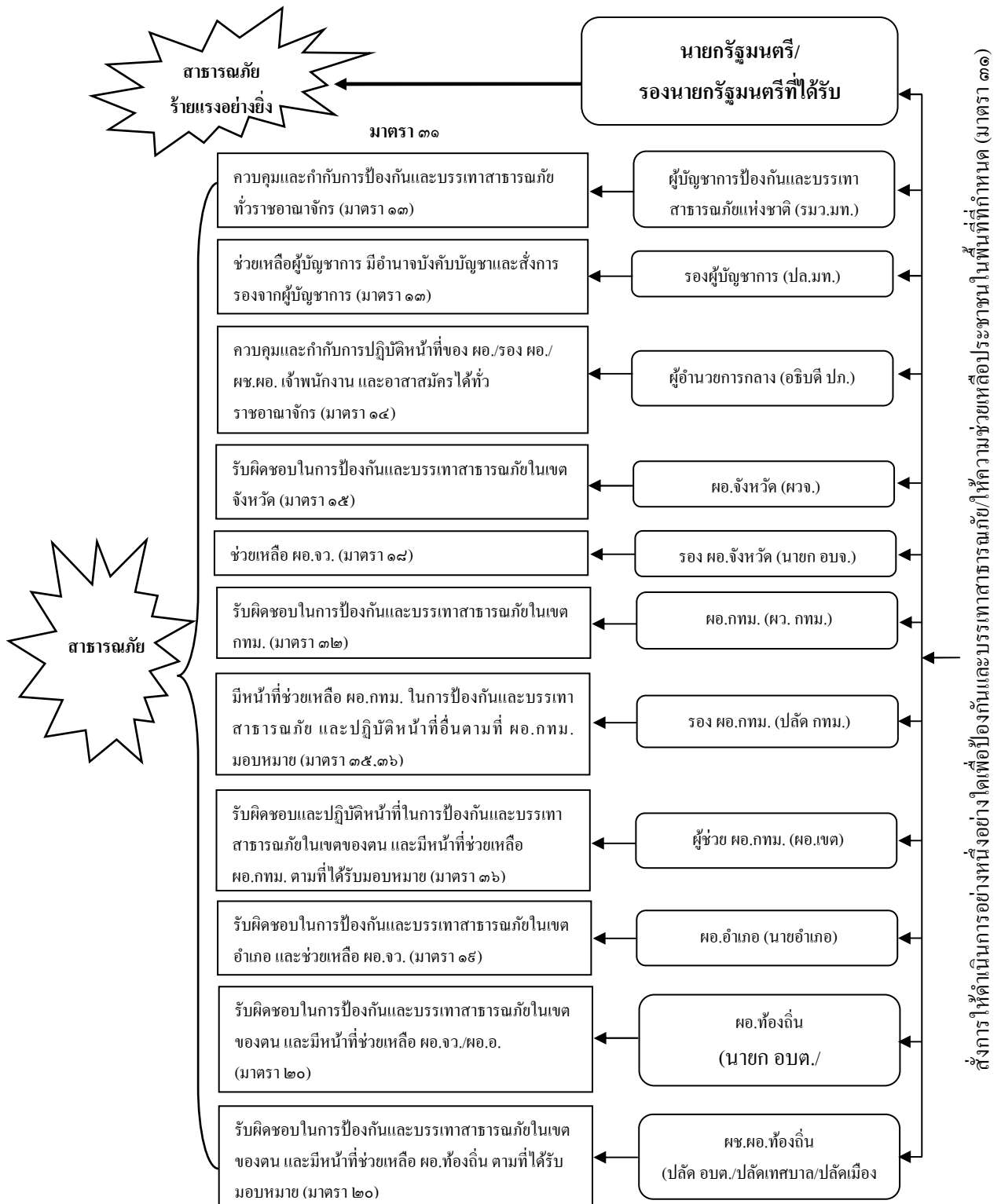
๕. กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นทางการ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ตามแผนภาพที่ ๒ - ๒

แผนภาพที่ ๒ - ๒ แผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

แผนภาพที่ ๒ - ๓ แผนผังโครงสร้างผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

กรอบนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ : กปภ.ช. ได้น้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ นโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา นโยบายของกระทรวงมหาดไทย แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ แผนแม่บทการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประเภทต่างๆ ที่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว มาจัดทำเป็นกรอบนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติที่มุ่งเน้นการจัดการและแก้ไขปัญหาในเชิงรุกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัย หรือหากเกิดภัยขึ้นจะลดความสูญเสียให้เหลือน้อยที่สุด และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. พัฒนาและส่งเสริมระบบการป้องกันสาธารณภัยและลดผลกระทบให้มีประสิทธิภาพ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเป็นบรรทัดฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณภัยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับภูมิสังคม อาทิ การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับชุมชน การจัดทำมีมาตรการการป้องกันภัยพิบัติแบบใช้โครงสร้างเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้ครอบคลุมทุกประเภทภัย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและภูมิสารสนเทศเพื่อช่วยในการวางแผนและตัดสินใจและการส่งเสริมการสร้างความตระหนักทางด้านการป้องกันสาธารณภัยแก่ชุมชนเป็นต้น

๒. พัฒนาและส่งเสริมระบบการเตรียมความพร้อม ให้ทุกภาคส่วนในสังคมสามารถรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยเพิ่มบทบาทของประชาชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ การจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้พร้อมปฏิบัติงานได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง การจัดเตรียมระบบสื่อสารและพลังงานไฟฟ้าให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการเตรียมเครื่องจักรกลและยานพาหนะในการช่วยเหลือประชาชน การส่งเสริมบทบาทภาคประชาชน องค์กร มูลนิธิ ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนพัฒนาระบบการปฏิบัติงานร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน และอาสาสมัครทุกรูปแบบ และการสนับสนุนให้มีการฝึกซ้อมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับชุมชน เป็นต้น

๓. พัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉิน ให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และมีเอกภาพ อาทิ การพัฒนาระบบการเฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินสถานการณ์ ประเมินความเสียหายเบื้องต้น ประเมินความต้องการช่วยเหลือเบื้องต้นให้มีความถูกต้องและรวดเร็วการเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินของหน่วยงานแต่ละระดับ การพัฒนาประสิทธิภาพของชุดประเมินสถานการณ์วิกฤต (Emergency

Response Team : ERT) และการพัฒนาให้มีระบบการสื่อสารหลักและรองอย่างทั่วถึง รวมถึงระบบไฟฟ้าในภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น

๔. พัฒนาระบบการฟื้นฟูบูรณะ ให้สามารถสนองต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม อาทิ การจัดให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว การส่งเสริมให้มีมาตรการฟื้นฟูสิ่งสาธารณประโยชน์และสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในอันที่จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยประเภทต่างๆ เป็นต้น

๕. พัฒนาระบบการเชื่อมโยงหน่วยงานเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การส่งเสริมให้องค์กรสาธารณกุศล ภาคเอกชน อาสาสมัคร ตลอดจนหน่วยงานองค์กรนานาชาติด้านการจัดการภัยพิบัติ เข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้กลไกการจัดการสาธารณภัยทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ การจัดให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การปฏิบัติงานช่วยเหลือ การกู้ภัย การบรรเทาทุกข์ และการฟื้นฟูบูรณะ ระหว่างหน่วยงานเครือข่ายทุกภาคส่วนอย่างถูกต้องและทันสมัย และการจัดให้มีระบบการประสานงานการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ได้ระบุนิยามของ คำว่า “สาธารณภัย” ไว้ดังนี้ “สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย”

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดขอบเขตสาธารณภัยไว้ ๒ ด้าน คือ ด้านสาธารณภัย (ประกอบด้วยภัย ๑๔ ประเภท ได้แก่ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากสารเคมี และวัตถุอันตราย ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ภัยแล้ง ภัยจากอากาศหนาว ภัยจากไฟฟ้าและหมอกควัน ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ ภัยจากโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ และภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศ) และด้านความมั่นคง (ประกอบด้วยภัย ๔ ประเภท คือ ภัยจากการก่อวินาศกรรม ภัยจากทุ่นระเบิดกับระเบิด ภัยทางอากาศ และภัยจากการชุมนุมประท้วงและการจลาจล)

ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับนี้ ได้แบ่งระดับความรุนแรงของสาธารณภัยไว้เป็น ๔ ระดับ โดยมีผู้รับผิดชอบตามระดับความรุนแรง สรุปได้ดังนี้

๑. ระดับที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปและมีขนาดเล็ก ซึ่งผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ และ/หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

๒. ระดับที่ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง ซึ่งผู้อำนวยการในระดับที่ ๑ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แต่ผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครสามารถควบคุมสถานการณ์ได้

๓. ระดับที่ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ ซึ่งผู้อำนวยการในระดับที่ ๒ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ แต่ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือ ผบ.ปภ.ช. สามารถเข้าควบคุมสถานการณ์ได้

๔. ระดับที่ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง นรม. หรือ รอง นรม. ที่ นรม. มอบหมาย จะเข้าควบคุมสถานการณ์

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ “บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย”

กปภ.ช. ได้เห็นชอบกลไกการบริหารจัดการสาธารณภัยขององค์กรภายใต้ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) และ สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ให้มีการปฏิบัติงานแบบบูรณาการภายใต้ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ โดยมีการบริหารจัดการสาธารณภัยภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ และมีการปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับดังกล่าวด้วยการเพิ่มบทว่าด้วย “การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย” ไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเมื่อเดือนมกราคมพ.ศ.๒๕๕๖ กรม. ได้มีมติเห็นชอบการปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ โดยได้มีการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติเพิ่มเติมเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

๑. กนอช. มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยให้เป็นไปอย่างมีระบบเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปปฏิบัติ

๒. กบอ. มีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการและดำเนินการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยตามนโยบายของ กนอช. กำหนดวิธีดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การป้องกันและแก้ไข

ปัญหาน้ำและอุทกภัยเป็นไปโดยเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการดำเนินการอื่นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำ การเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย

๓. สบช. มีหน้าที่ ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ สภาพน้ำในลุ่มน้ำและเขื่อนหรือที่กักเก็บน้ำ สภาพพื้นที่บริเวณที่น้ำไหลผ่าน แนวทางการเตือนภัย เพื่อบริหารจัดการน้ำ/อุทกภัย และการเตรียมการช่วยเหลือประชาชน

๔. กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บก.ปภ.ช)

๔.๑ มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับบัญชา อำนาจการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุมและประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการสาธารณภัยตามความรุนแรงระดับ ๓ และ ระดับ ๔

๔.๒ การบังคับบัญชา รว.ม.ท. เป็น ผบ.ปภ.ช. ปล.มท. เป็น รอง ผบ.ปภ.ช. และ อธิบดี ปภ. เป็น ผอ.กลาง ซึ่งในกรณีที่สาธารณภัยมีความรุนแรงระดับ ๔ (ขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง) นรม. หรือ รอง นรม. ที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ความรุนแรงระดับ ๔ เข้าควบคุมสถานการณ์ มีอำนาจสั่งการและบัญชาการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดได้ทั่วราชอาณาจักร

๔.๓ การประกอบกำลัง เจ้าหน้าที่ของ ปภ. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกส่วนราชการ (รวมผู้แทน กท.) รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และอาสาสมัคร

๕. ศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ศอร.ปภ.ช.)

๕.๑ มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๕.๑.๑ ภาวะปกติ ประสานงานและบูรณาการข้อมูลและการปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของสรรพกำลัง เครื่องมืออุปกรณ์ แผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณภัยทั้งระบบ

๕.๑.๒ ภาวะใกล้เกิดภัย เตรียมการเผชิญเหตุ การติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ รวมถึง รายงานและเสนอความเห็นต่อ ผบ.ปภ.ช. (ความรุนแรงระดับ ๓) หรือ นรม. (ความรุนแรงระดับ ๔) แล้วแต่ระดับความรุนแรงของสาธารณภัย เพื่อตัดสินใจในการรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น

๕.๑.๓ ภาวะเกิดภัย อำนาจการและบูรณาการประสานการปฏิบัติในกรณีความรุนแรงของสาธารณภัยระดับ ๑ และระดับ ๒ และให้ ศอร.ปภ.ช. รับผิดชอบในการอำนาจการประเมินสถานการณ์ และสนับสนุนการสั่งการแก่ บก.ปภ.ช. รวมทั้งติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความคิดเห็นต่อ ผบ.ปภ.ช. หรือ นรม. เพื่อตัดสินใจยกระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ในกรณีของสาธารณภัยระดับ ๓ และระดับ ๔

๕.๒ การบังคับบัญชา ตามโครงสร้างของ บก.ปภ.ช.

๕.๓ การประกอบกำลัง เจ้าหน้าที่ของ ปภ. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (รวมผู้แทน กท. เมื่อได้รับการประสาน)

๖. ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้า

๖.๑ หน้าที่รับผิดชอบ เป็นส่วนหน้าระดับจังหวัดปฏิบัติงานตามการบัญชาการเหตุการณ์จาก บก.ปภ.ช. เมื่อมีการยกระดับความรุนแรงของภัยเป็นระดับ ๓ - ๔ โดยรับผิดชอบอำนวยความสะดวก ควบคุม ปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดและกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการจัดการสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและทหารในเขตพื้นที่

๖.๒ การบังคับบัญชา ตามโครงสร้างของ บก.ปภ.ช.

๖.๓ การประกอบกำลัง เจ้าหน้าที่ของ ปภ. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (รวมผู้แทน กท. เมื่อได้รับการประสาน)

๗. กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล/เมืองพัทยา/อำเภอ/สำนักงานเขต/จังหวัด/กรุงเทพมหานคร)

๗.๑ หน้าที่ รับผิดชอบการบัญชาการเหตุการณ์ อำนาจการ ควบคุม ปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้ง เป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อบริหารจัดการสาธารณภัย อำนาจการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรสาธาณกุศล โดยมีหน้าที่เป็นศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น

๗.๒ การบังคับบัญชา ตามโครงสร้างของ บก.ปภ.ช.

๗.๒.๑ องค์การบริหารส่วนตำบล มี นายกองการบริหารส่วนตำบล เป็นผู้อำนวยการ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ช่วย

๗.๒.๒ เทศบาล มี นายกเทศมนตรี เป็นผู้อำนวยการ และปลัดเทศบาล เป็นผู้ช่วย

๗.๒.๓ เมืองพัทยา มี นายกเมืองพัทยา เป็นผู้อำนวยการ และปลัดเมืองพัทยา เป็นผู้ช่วย

๗.๒.๔ อำเภอ มี นายอำเภอ เป็นผู้อำนวยการ

๗.๒.๕ สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร มี ผู้อำนวยการเขต เป็นผู้อำนวยการ

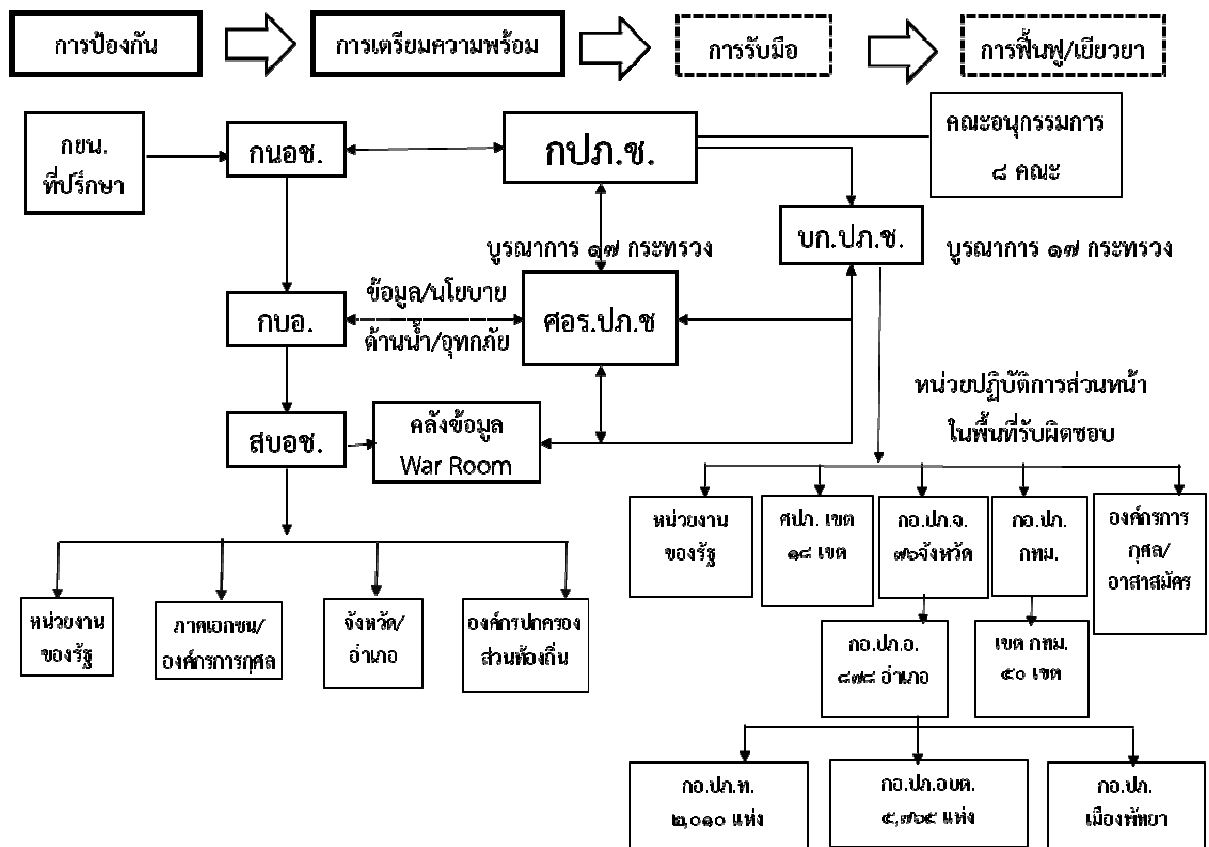
๑.๒.๖ จังหวัด มี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการ มี รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการ

๑.๒.๗ กรุงเทพมหานคร มี ผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้อำนวยการ ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการเขต เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ

๑.๓ การประกอบกำลัง กำลังพลของส่วนราชการหรือหน่วยงานในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ของ ปภ. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (รวมผู้แทน กท. เมื่อได้รับการประสาน)

แผนภาพที่ ๒ – ๔ แผนผังการเชื่อมโยงกลไกการจัดการสาธารณภัยขององค์กรภายใต้

พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (กปภ.ช. กับ กนอช. และ กบอ.)

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

การจัดการภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย

หน้าที่ของกระทรวงกลาโหมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ได้กำหนดให้ กท. มีหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีผลกระทบต่อบุคคล อาคาร สถานที่ ทรัพย์สินของทางราชการทหาร รวมทั้งวางแผนการอพยพครอบครัวและส่วนราชการทหาร โดยประสานกับ ปก.

๒. ให้ความรู้ด้านวิชาการและการปฏิบัติด้านการทหารที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาสาสมัคร และประชาชน อาทิ ภัยทางอากาศ การทำลายวัตถุระเบิด การป้องกันและล้างสารเคมี และชีวะรังสี เป็นต้น

๓. ประสานการปฏิบัติ ชักซ้อม และให้การสนับสนุนการอำนวยความสะดวกป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่างๆ และเข้ารับการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติยามสงคราม

๔. อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ และกำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการ กท. ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การฟื้นฟูบูรณะความเสียหายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๕. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

ยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจะยกระดับการบริหารจัดการสาธารณภัยตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบ ๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อม ๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และ ๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัย

กิจกรรมหลักของ กท. ตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ – ๔ ของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ กำหนดให้ กท. เป็นหน่วยงานสนับสนุนตามยุทธศาสตร์มาตรการ และกิจกรรมหลักร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การป้องกันและลดผลกระทบ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับระบบการจัดการสาธารณสุขให้มีขีดความสามารถในการเตรียมการเผชิญสาธารณสุขต่างๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดภัย เป็นการลดความรุนแรงและลดความสูญเสียจากสาธารณสุขที่มีต่อประชาชนในพื้นที่เสี่ยงให้มีน้อยที่สุด มาตรการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ กท. ๒ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการ ๑.๑ การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการสาธารณสุข เพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านสาธารณสุขให้สมบูรณ์ ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อระบบข้อมูลได้ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับท้องถิ่น และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งกิจกรรมหลักประกอบด้วย การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการสาธารณสุข การเชื่อมต่อระบบข้อมูลสารสนเทศสาธารณสุขระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น และการเชื่อมต่อระบบข้อมูลสารสนเทศสาธารณสุขระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศและองค์การระหว่างประเทศ และ ๒) มาตรการ ๑.๒ การป้องกันสาธารณสุขโดยใช้ธรรมชาติหรือปรับปรุงระบบนิเวศปลูกป่าเพื่อป้องกันอุทกภัย วาดภัย และดินถล่ม กิจกรรมหลักคือ ปลูกป่าชายเลนเพื่อป้องกันคลื่นและการกัดเซาะชายฝั่ง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การเตรียมความพร้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบการเตรียมความพร้อม และแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับสาธารณสุขที่จะเกิดขึ้น และเพื่อลดภาระในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐเมื่อเกิดสาธารณสุข มาตรการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ กท. ๓ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการ ๒.๑ การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับชุมชนกิจกรรมหลักคือ การเชื่อมโยงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขเข้ากับแผนปฏิบัติการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข ๒) มาตรการ ๒.๒ การพัฒนาศักยภาพของระบบสื่อสาร กิจกรรมหลักคือ การวางระบบสื่อสารหลักและสื่อสารสำรองเพื่อการจัดการภัยพิบัติ และการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสารหลักและสื่อสารสำรอง ๓) มาตรการ ๒.๓ การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขทุกระดับ กิจกรรมหลักคือ การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ทุกระดับอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำทุกปีต่อเนื้ออย่างน้อยหน่วยงานละ ๑ ครั้ง ๔) มาตรการ ๒.๔ การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย กิจกรรมหลักคือ การวางระบบการจัดส่งสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย ๕) มาตรการ ๒.๕ การเตรียมสนับสนุนด้านทรัพยากรและพลังงาน เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข กิจกรรมหลัก คือ การจัดทำระบบฐานข้อมูลเครื่องจักรกล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ที่ใช้ในงานด้านสาธารณสุขของหน่วยงานเครือข่ายด้านสาธารณสุข การจัดหาเครื่องจักรกล และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในงานด้านสาธารณสุข และการศึกษา คัดค้น และพัฒนาเครื่องจักรกล ยานพาหนะ และเครื่องมืออุปกรณ์ด้านสาธารณสุขให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่เสี่ยงภัย ๖) มาตรการ ๒.๖ การเตรียม

บุคลากรเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กิจกรรมหลัก คือ การฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพ ชุดเผชิญสถานการณ์วิกฤติ (Emergency Response Team: ERT) ๗) มาตรการ ๒.๗ การเสริมสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กิจกรรมหลักคือ การจัดหาสถานที่สำหรับจอดเฮลิคอปเตอร์บนพื้นที่เกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมการที่จำเป็นให้สามารถเผชิญและจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจน ไม่สับสน และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด มาตรการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ กท. ๔ มาตรการ ได้แก่ ๑) มาตรการ ๓.๑ การจัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ทุกระดับ กิจกรรมหลักคือ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านสาธารณภัย เพื่อการบริหารจัดการสาธารณภัย ๒) มาตรการ ๓.๒ การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานให้ใช้งานได้ขณะเกิดภัย กิจกรรมหลักคือ การจัดตั้งศูนย์สื่อสารเพื่อจัดการภัยพิบัติ และการเชื่อมระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานเพื่อแจ้งเตือนภัยและบัญชาการเหตุการณ์ ๓) มาตรการ ๓.๓ การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและควบคุมสถานการณ์ กิจกรรมหลักคือ การควบคุมสถานการณ์และการปฏิบัติการค้นหาและกู้ชีพ ๒๔ ชั่วโมง เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิต การรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ การแจกจ่ายปัจจัยที่จำเป็น เช่น น้ำดื่ม อาหาร ประมูลสำเร็จ เครื่องนุ่งห่ม การควบคุมสถานการณ์และการปฏิบัติการค้นหาและกู้ชีพ ๒๔ - ๔๘ ชั่วโมง เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิตและทรัพย์สิน สืบหาญาติ จัดตั้งบ้านพักชั่วคราว การรักษาพยาบาล การจัดการศพ อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เครื่องครัว ข้อมูลสถานการณ์ การควบคุมสถานการณ์ และการปฏิบัติการค้นหาและกู้ชีพ ๔๘ - ๗๒ ชั่วโมง เน้นการค้นหาผู้รอดชีวิต การสืบหาญาติ การรักษาพยาบาล การจัดการศพ การสงเคราะห์เบื้องต้น เงินชดเชย การค้นหาทรัพย์สิน จัดทำข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ และจัดหน่วยบริการประกันสังคมเคลื่อนที่ และการจัดระบบการส่งกำลังบำรุง (Logistics) ที่มีประสิทธิภาพทันเหตุการณ์ ทัวถึงและเป็นธรรม การซ่อมแซมฉุกเฉินให้สามารถเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ประสบภัยได้ และการรักษาความสงบเรียบร้อยและจัดการจราจรในพื้นที่ประสบภัย และ ๔) มาตรการ ๓.๔ การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหลักคือ การจัดทำข่าวสถานการณ์ภัยพิบัติที่ถูกต้อง และเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบทุกระยะเพื่อลดความตื่นตระหนก และการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประสบภัยในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐอย่างทัวถึงและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การจัดการหลังเกิดภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาทุกข์ขั้นต้นแก่ผู้ประสบภัยโดยเร็ว ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และเพื่อฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว มาตรการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

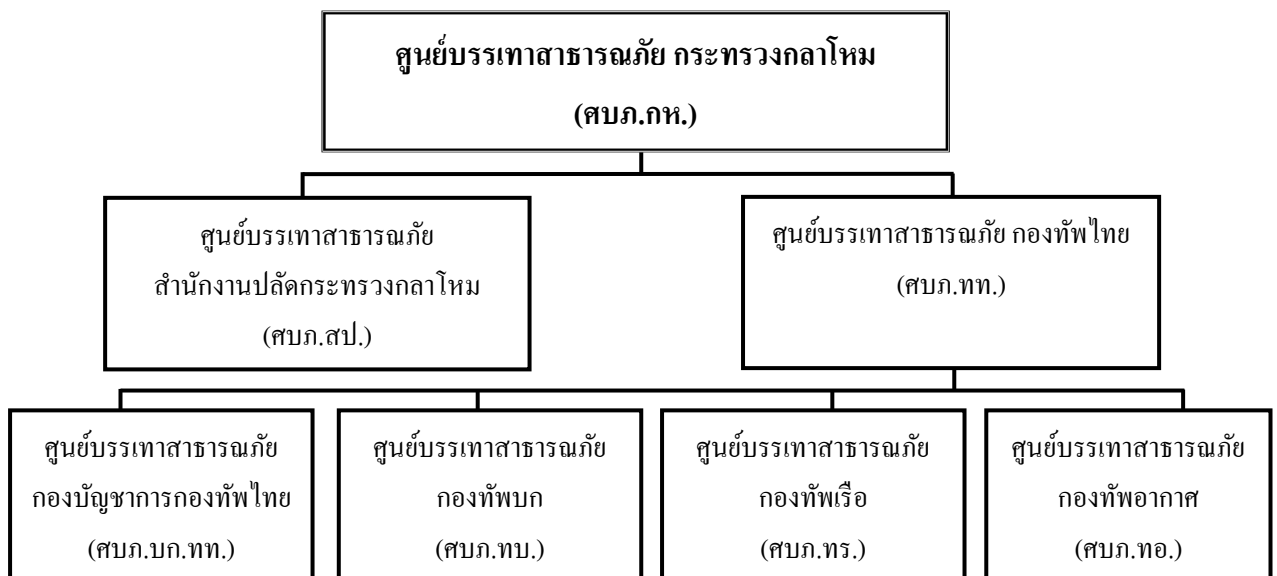
กับ กห. ๕ มาตราการ ได้แก่ ๑) มาตราการ ๔.๑ การฟื้นฟูผู้ประสบภัย สัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า ๒) มาตราการ ๔.๒ การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เสียหาย ๓) มาตราการ ๔.๓ การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย ๔) มาตราการ ๔.๔ การจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัย และ ๕) มาตราการ ๔.๕ การประสานกับองค์การระหว่างประเทศในการฟื้นฟูบูรณะ โดยการจัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ – ๔ มาตราการและกิจกรรมประกอบยุทธศาสตร์ให้ นขต. ศบภ.กท. และ ศบภ. ทูกระดับ รวมถึงหน่วยทหารที่กำหนดไว้ตามการแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกับส่วนราชการที่รับผิดชอบ หรือที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล

การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) : เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัยรวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงจัดตั้ง ศบภ.กท. โดยมี รมว.กท. เป็นผอ.ศบภ.กท. พล.กท. และ ผบ.ทสส. เป็น รองผอ.ศบภ.กท. ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. เป็น ผช.ผอ.ศบภ.กท. อธิบดี ปภ., จก.สม., ผอ.สงป.กท., จก.ชน., จก.กก.กท. เป็นกรรมการ ผอ.สนผ.กท. เป็นกรรมการและเลขานุการ จก.กร.ทหาร และ ผอ.สกร.สนผ.กท. เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

แผนภาพที่ ๒ – ๕ แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.กท.

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

หน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (ศบภ.กห.)

๑. กำหนดนโยบายและแนวทางของ กห. เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัย รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๒. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวกป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กห.

๓. ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ด้านสาธารณภัยและอุบัติภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้ส่วนราชการใน กห. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกและประสานการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือและยุทธวิธีของส่วนราชการใน กห.

๔. ให้เชิญผู้แทนส่วนราชการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือร่วมปฏิบัติงาน และขอรับข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมและจำเป็น

โดยให้หน่วยต่างๆ ปฏิบัติดังนี้

๑. ให้ สป. และ ทท. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.กห. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กห.

๒. ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย จัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย โดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ของ กห. และให้ติดตามสถานการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติภัย พร้อมทั้งรายงานเหตุการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติภัย รวมถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติให้ ศบภ.กห. ทราบอย่างต่อเนื่อง โดยหากมีกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้รายงานให้ทราบในโอกาสแรก

๓. ให้ นขต.กห. และเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทธวิธีที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กห. เมื่อได้รับการร้องขอ

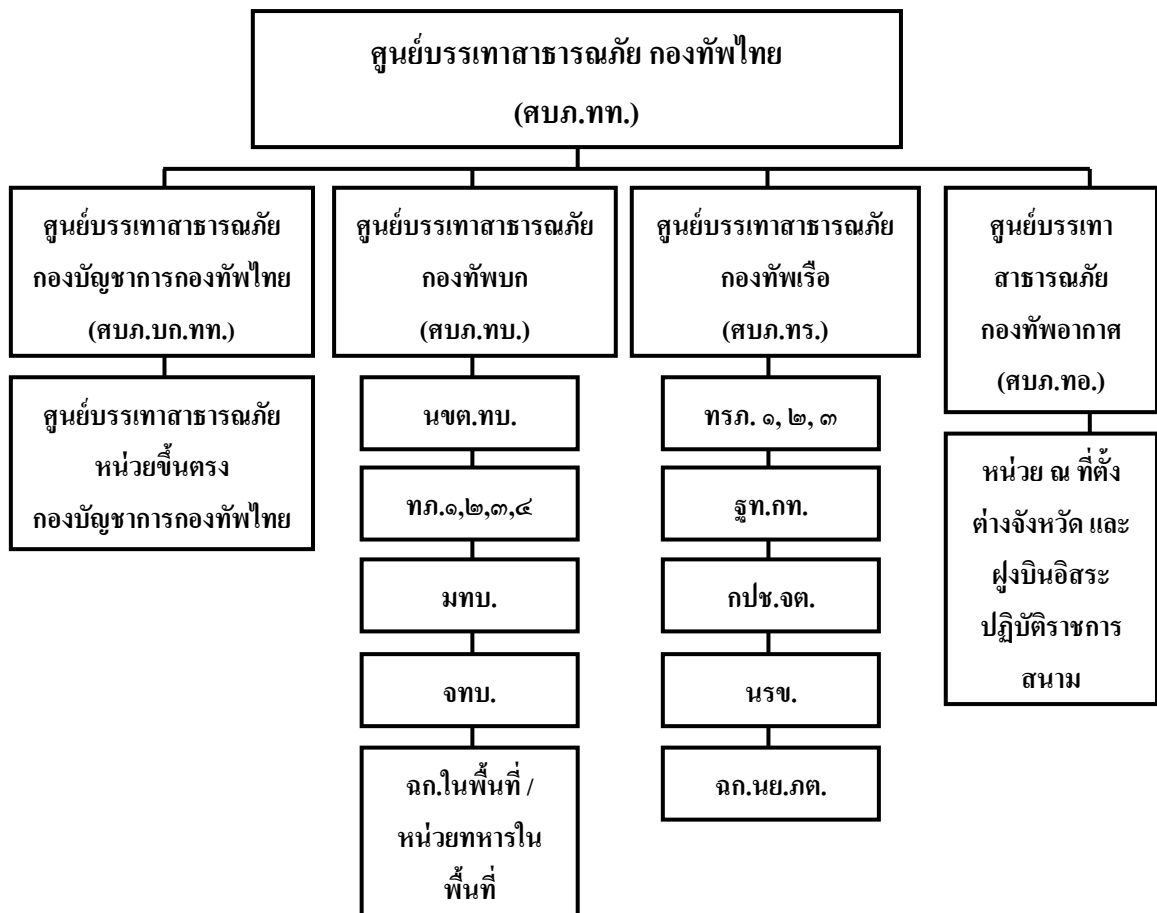
๔. การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณและเงินอุดหนุนราชการ ให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ ๒ – ๖ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
(สบภ.สป.)

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

แผนภาพที่ ๒ – ๗ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ (สบภ.ทอ.)

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ

แนวความคิดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

นโยบายของกระทรวงกลาโหมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑. การบริหารจัดการภัยพิบัติจะต้องดำเนินการในลักษณะเชิงรุก เพื่อลดความสูญเสียและผลกระทบต่อกำลังพล และทรัพย์สินของทางราชการให้ได้มากที่สุด ซึ่งรวมถึงความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๒. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ ทั้งในเรื่องกำลังคน เครื่องมือและอุปกรณ์ให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างทันต่อสถานการณ์ และมีประสิทธิภาพ

๓. การบริหารจัดการในพื้นที่ประสบสาธารณภัยจะต้องเป็นเอกภาพ โดยมีผู้บัญชาการเหตุการณ์เพียงคนเดียว ภายใต้ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเป็นไปได้อย่างทันเวลา และลดการสูญเสียให้ได้มากที่สุด

๔. สป., บก.ทท., ทบ. ทร. และ ทอ. จะต้องจัดให้มีการบังคับบัญชาและการสั่งการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ภาวะปกติ รวมทั้งต้องดำเนินการตรวจสอบอาคารสถานที่ และยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติต่างๆ โดยมุ่งเน้นมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

๕. ในการแก้ไขสถานการณ์ และการช่วยเหลือประชาชนให้ สป., บก.ทท., ทบ., ทร. และ ทอ. ดำเนินการโดยเร็วที่สุด เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความเสียหายน้อยที่สุดทั้งต่อกำลังพล และทรัพย์สินของทางราชการ รวมถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย

การเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ นับเป็นภารกิจประการหนึ่งของ กท. เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วทั้งที และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากร แผนปฏิบัติการ และอื่นๆ ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้แก่กำลังพล การจัดทำบัญชีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในด้านต่างๆ การจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ให้พร้อมใช้งานได้ทันที การจัดเตรียมระบบสื่อสารหลักและระบบสื่อสารรองให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา สามารถติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ ได้เพื่อรองรับสถานการณ์สาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นแล้วปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว สามารถลดผลกระทบ หรือลดความสูญเสียให้มัน้อยที่สุด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้การสนับสนุนฝ่ายพลเรือนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงกำหนดแนวทางในการดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัยของ ศบภ.กท. ในทุกระดับ ดังนี้

๑. การเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑.๑ การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ “บทบาทด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย” เป็นแผนหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางให้หน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกันได้อย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ ดังนั้น กท. จึงได้ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัย กท. ๒๕๕๖ ขึ้นเพื่อรองรับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฯ ดังกล่าว และเพื่อให้ นชต.สบก.กท. และ สบภ.เหล่าทัพ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๒ การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ มีความจำเป็นจะต้องมอบหมายให้หน่วยต่าง ๆ ของ กท. รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการบรรเทาภัยพิบัติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความอ่อนตัวในการปฏิบัติ รวมทั้งให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่เป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยของ กท. เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเหมาะสม จึงให้แบ่งมอบพื้นที่ และผู้แทน กท. ให้หน่วยต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินการในระดับ ทภ. โดยมีรายละเอียดตามผนวกการแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติและผู้แทน กท. ในคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ (ก.ช.ภ.) จังหวัด และอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

๑.๓ การเตรียมการก่อนเกิดภัย เป็นการเตรียมการป้องกันภัยพิบัติตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเตรียมการล่วงหน้าในรูปแบบวิธีการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติดังกล่าวการจัดระบบหน้าที่ความรับผิดชอบ และการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของ กท. จึงให้ สบภ.สป. สบภ.บก.ทท. และ สบภ.เหล่าทัพ ดำเนินการดังนี้

๑.๓.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ ในการเตรียมการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานฝ่ายพลเรือนเมื่อได้รับการร้องขอ

๑.๓.๒ ติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง รวบรวมสถิติข้อมูลสาธารณภัยในพื้นที่และข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเสี่ยงภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยตามฤดูกาลในพื้นที่ รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้หน่วยงานและประชาชนทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้

๑.๓.๓ ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการแบ่งมอบพื้นที่และงานที่จะให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติเป็นไปโดยทั่วถึงและไม่ซ้ำซ้อนกัน

๑.๓.๔ เตรียมแผนการปฏิบัติ การฝึกอบรม และให้ความรู้ในด้านการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติร่วมกับฝ่ายพลเรือนตามห้วงเวลาที่เหมาะสม

๑.๓.๕ จัดเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งระบบสื่อสารและสารสนเทศ (ระบบหลักและระบบรอง รวมถึงยามฉุกเฉิน) สำหรับการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยให้พร้อมใช้ปฏิบัติงาน ได้ตลอดเวลาเมื่อได้รับการร้องขอ

๑.๓.๖ เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือน และการฝึกซ้อมอื่นๆ ด้านการบรรเทาสาธารณภัยทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (ขึ้นอยู่กับงบประมาณ) เพื่อให้กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามแผนฯ

๑.๓.๗ ประสานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัย เพื่อรองรับการอพยพ และสนับสนุน การดำเนินการในการหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบต่างๆ ขณะเกิดภัย เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด

๑.๔ การติดตามและประเมินผล เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติยุติแล้ว ให้หน่วยที่ได้รับมอบภารกิจเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ รายงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในด้านต่างๆ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา ตามแบบรายงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. จนถึง ศบภ.สป. ศบภ.บก.ทท. หรือ ศบภ.เหล่าทัพ เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนนำไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารจัดการภัยพิบัติในอนาคตต่อไป

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ : การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติเป็นการปฏิบัติเพื่อระงับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยรวดเร็ว หรือลดความรุนแรงของภัยพิบัตินั้น โดยการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และสถานะแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด ซึ่งแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ และแผนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ “บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย” ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยในด้านต่างๆ คือ การแจ้งเตือนภัยและประเมินสถานการณ์ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ การประชาสัมพันธ์

ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การค้นหาและกู้ภัย การอพยพ การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน การรักษาความสงบเรียบร้อย การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การประเมินความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น การรายงาน การรับบริจาค การประสานการปฏิบัติกับองค์การสาธารณกุศล การประสานความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการขอใช้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระดับความรุนแรง ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไป หรือมีขนาดเล็ก ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

ระดับ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ ๑ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ ๓ สถานการณ์ขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษ ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ ๒ ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง ระดับการจัดการ นรม. หรือ รอง นรม. ที่ นรม. มอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

๑. การปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงกลาโหมตามระดับความรุนแรง มีดังนี้

๑.๑ สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๑ และ ๒ หน่วยงานในสังกัด กห. จะต้องเตรียมการ เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด สามารถปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น เมื่อสถานการณ์มีความรุนแรงและอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ให้เรียกประชุมเตรียมการ โดยทั้งนี้ ให้หน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ (ตามแผนวง การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบฯ) ประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยใกล้ชิด และให้ รายงานผลการประชุม ก.ภ.ช.จ. และ/หรือ ก.ภ.ช.อ./ก.ภ.ช.ก.อ. และผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ. (หน่วยต้นสังกัด) และ ศบภ.กห. ทราบในโอกาสแรก

๑.๒ สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงตั้งแต่ระดับ ๓ หน่วยงานที่ได้รับ มอบหมายจาก กห. (หน่วยที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบพื้นที่ ตามแผนวง) จะต้องจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ เข้าปฏิบัติการช่วยเหลือกองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในเขตพื้นที่และ/หรือ บก.ปภ.ช. ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยให้หน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบ

พื้นที่รับผิดชอบ (ตามผนวกการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบฯ) คำร้องการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ สบภ. (หน่วยต้นสังกัด) รวมถึง สบภ.กท. อย่างใกล้ชิด ซึ่งทั้งนี้ สบภ.ทท. อาจจัดตั้ง สบภ.ทท. (สน.) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่างๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ โดยให้หน่วยทหารต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ สบภ.ทท. (สน.) และ รายงานผลการประชุม ก.ภ.ช.จ. และ/หรือ ก.ภ.ช.อ./ก.ภ.ช.ก.อ. รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ สบภ. (หน่วยต้นสังกัด) สบภ.ทท. (สน.) และ สบภ.กท. ทราบ ในโอกาสแรก

๑.๓ สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง หรือเป็นสาธารณภัยระดับชาติ ผู้บัญชาการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ (ผบ.ปภ.ช.) และ/หรือผู้อำนวยการกลาง กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ (ผอ.กลาง) จะออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรเพื่อจัดการต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และอำนาจการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ โครงสร้างศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจประกอบด้วย อย่างน้อย ๕ ฝ่าย ดังนี้ ๑) คณะที่ปรึกษา ๒) ฝ่ายอำนาจการ ๓) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย ๔) ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ ๕) ฝ่ายสื่อสาร ๖) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ๗) ฝ่ายรับบริจาค ๘) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย และ ๙) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ สำหรับการปฏิบัติของหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ (ตามผนวกการแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบฯ) ให้คำร้องการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และ สบภ. (หน่วยต้นสังกัด) รวมถึง สบภ.กท. อย่างใกล้ชิด ซึ่งทั้งนี้ สบภ.กท. อาจมอบหมายให้ สบภ.ทท. จัดตั้ง สบภ.กท. (สน.) แล้วแต่กรณี เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่างๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติในภาพรวมของ กท. โดยให้หน่วยทหารต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ สบภ.ทท. และ รายงานผลการประชุม ก.ภ.ช.จ. และ/หรือ ก.ภ.ช.อ./ก.ภ.ช.ก.อ. รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ สบภ.(หน่วยต้นสังกัด) สบภ.กท.(สน.) สบภ.ทท. และ สบภ.กท. ทราบในโอกาสแรก

๒. ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ให้หน่วยงานในสังกัด กท. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทั้งในระยะก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัยให้เป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบเพื่อลดอันตราย ความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงให้ สบภ.สป. สบภ.บก.ทท. และ สบภ.เหล่าทัพ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนหรือระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.) ของหน่วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามประกาศ กท. เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนี้

๒.๑ วางแผน อำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ ตามระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗

๒.๒ สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร และยานพาหนะ เข่าระงับและบรรเทาภัยพิบัติจากสาธารณภัย และภัยด้านความมั่นคง

๒.๓ สนับสนุนการดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ และเคลื่อนย้ายสิ่งของออกจากพื้นที่อันตรายไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย โดยให้ถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนเป็นความเร่งด่วนสูงสุด

๒.๔ สนับสนุนด้านการแพทย์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับบาดเจ็บ

๒.๕ มอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการยังชีพแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ ตามประกาศ กท. เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๒.๖ สนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ตามที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐร้องขอ เช่น รื้อซากปรักหักพัง รื้อถอนสิ่งกีดขวางทางคมนาคม จัดสร้างที่พักชั่วคราว คุ้มครองอับปาง ขนย้ายประชาชน จัดระเบียบจราจร การใช้กระสอบทรายทำคันกั้นน้ำ และจัดทำสะพานทางเดิน เป็นต้น

๒.๗ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทราบสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้น และวิธีการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องจากภัยพิบัติ โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน of ภาครัฐ หรือความสงบเรียบร้อย

๒.๘ ในกรณีที่ภัยพิบัติมีความรุนแรงอย่างร้ายแรงยิ่งและเกินขีดความสามารถที่ประเทศไทยจะรับมือได้ หรือกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (Disaster Emergency) ันรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้ ศบค.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP เป็นต้น

การฟื้นฟูและบูรณะ

๑. การฟื้นฟูบูรณะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายพลเรือน โดยมีกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ เป็นหน่วยปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ คณะอนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ซึ่งได้รับมอบหมายจาก กปภ.ช. มีหน้าที่ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักร และให้ความเห็นชอบวงเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยในปัญหาเฉพาะหน้าจากวงเงินงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเพื่อขออนุมัติวงเงินจาก กรม.

๑.๒ ก.ช.ภ.จ. ซึ่งมีผู้แทน กท. เป็นกรรมการฯ (ตามผนวกแนบท้าย) โดยมีหน้าที่สำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๑.๓ ก.ช.ภ.อ./กอ. ซึ่งมีผู้แทน กท. เป็นกรรมการฯ (ตามผนวกแนบท้าย) โดยมีหน้าที่สำรวจความเสียหายจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในเขตพื้นที่อำเภอ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติตามระเบียบ กค. ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๑.๔ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่นๆ ตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนด โดยประสานการให้ความช่วยเหลือกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ

๒. การฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติและพื้นที่ประสบภัยพิบัติ ประกอบด้วย

๒.๑ การฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ ได้แก่ การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย การขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติและทรัพย์สินไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย การประกอบเลี้ยงอาหารแก่ผู้ประสบภัยพิบัติในระยะแรกการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่บุคคลและสถานที่ การสำรวจความเสียหายเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหาย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติตามผลการสำรวจ การซ่อมแซมที่พักอาศัยสิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมในระยะแรก การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชนการป้องกันโรคระบาดในคนและสัตว์ การรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปรักหักพัง การทำลายล้างวัตถุระเบิด และการล้างสารพิษตกค้างต่างๆ เป็นต้น

๒.๒ การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ การซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเสียหาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ ให้เป็นไปตามที่รัฐบาลมอบหมายแต่ละหน่วยงาน

๓. การฟื้นฟูบูรณะเป็นการดำเนินการภายหลังจากภัยได้ยุติลงหรือผ่านพ้นไปแล้ว เป็นการดำเนินการทั้งปวงเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ และเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่เมื่อได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ นขต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ ให้การสนับสนุน และดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ หลังจากเกิดเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะ

๓.๒ จัดกำลังพลร่วมทำความสะอาด เก็บกู้ซากปรักหักพัง ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆ ตามขีดความสามารถ

๓.๓ ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยรวดเร็ว

๓.๔ การมอบสิ่งของที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๓.๕ สนับสนุนการขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติ รวมถึงทรัพย์สินของผู้ประสบภัยพิบัติไปยังที่ปลอดภัย หรือกลับสู่สถานที่เดิม

๓.๖ ดำรวจและรวบรวมข้อมูลความเสียหายทุกด้าน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการที่รับผิดชอบต่อไป

๓.๗ รักษาความสงบเรียบร้อย การจราจร และความปลอดภัยแก่บุคคล สถานที่ และทรัพย์สินร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

๓.๘ ให้การปฐมพยาบาลขั้นต้นแก่ผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย

๓.๙ ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

๓.๑๐ การรายงานผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยและการฟื้นฟูบูรณะ ให้รายงานผลการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาโดยใช้แบบรายงานการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. ตามผนวกแนบท้าย ถึง ศบภ.กท.

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ในสถาบันการศึกษาทางทหารเป็นหลัก โดยในแต่ละงานวิจัยมีสาระสำคัญดังนี้ อธิศักดิ์ นาคะวิสุทธิ์, พลอากาศโท.(๒๕๕๒). การศึกษายุทธวิธีสร้างสัมพันธภาพระหว่างกองทัพอากาศไทยกับกองทัพอากาศ ประเทศเพื่อนบ้าน ระบุว่าองค์การระดับที่เล็กไปกว่ารัฐชาติที่มีใช้รัฐบาล หรือกระทรวงต่างประเทศ สามารถแสดงบทบาทเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ โดยปัจจัยทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลไม่เฉพาะผู้นำ อาจส่งผลต่อความไว้นื้อเชื่อใจ และเพิ่มหรือลดความหวาดระแวงระหว่างประเทศได้ รวมทั้งยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย ของกระทรวงกลาโหม สามารถทำให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทัพไทยสามารถปฏิบัติการต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของรัฐ (end state) ได้ ทั้งนี้คุณธรรมในกิจการระหว่างประเทศ เป็นความจำเป็นที่ขาดไม่ได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า สัมพันธภาพที่ดีที่ได้สร้างขึ้นไว้แล้ว จะดำรงอยู่ต่อไป อย่างยั่งยืน

สิริมน อติแพทย์, (๒๕๓๘ – ๒๕๔๑). ทหารกับการต่างประเทศไทย : ศึกษาบทบาทของกองทัพไทยในความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจกับบทบาทของทหารในความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่า ตลอดจนพิจารณาถึงผลดีและผลเสียเพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า ในอนาคต ผลการศึกษาพบว่าภารกิจที่กองทัพไทยมีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างไทย – พม่า โดยผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่ดีกับทางผู้นำรัฐบาลทหารพม่า ส่งผลให้สามารถเจรจาแก้ไขปัญหาได้ง่ายขึ้น รวมทั้งระดับสถาบันกองทัพไทยเองได้ส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายอย่างไรก็ตามกรณีนี้เป็นกรณีพิเศษที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในส่วนของผู้บังคับบัญชาของมิตรประเทศนั้น มีความสำคัญในการบริหารจัดการสาธารณภัยระหว่างประเทศทั้งสิ้น

วรฉัตร ธารีฉัตร, พลอากาศตรี. (๒๕๕๓). บทบาทกองทัพอากาศในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้สรุปผลการวิจัยว่ากองทัพอากาศเป็นหนึ่งในองค์กรของรัฐที่สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการก้าวไปสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนของประเทศไทยได้โดยกองทัพอากาศจะสามารถปฏิบัติการสนับสนุนมาตรการสร้างความไว้นื้อเชื่อใจ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพอากาศไทยกับกองทัพประเทศสมาชิกอาเซียน ด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในหมู่ชาติสมาชิกด้วยกัน โดยกำหนดกิจที่ต้องกระทำ คือ พัฒนาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำกองทัพอย่างสม่ำเสมอ การขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการ

สาธารณสุขระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนด้านการทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน ในทุกระดับ การจัดให้มีการฝึกซ้อม/ผสมอย่างต่อเนื่องสร้าง และการความร่วมมือและพัฒนา ความสัมพันธ์ด้านเครือข่ายข่าว เป็นต้น

สรุป

ในปัจจุบัน โลกได้ประสบกับสถานการณ์สาธารณสุขขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนในวงกว้าง เช่น สถานการณ์อุทกภัย สถานการณ์พายุหมุนเขตร้อน และ สถานการณ์แผ่นดินไหว และสึนามิ เป็นต้น รวมทั้งในอนาคต สาธารณภัยต่างๆ ก็มีแนวโน้มในการเกิด ที่สูงขึ้น และจะเป็นภัยที่สร้างความสูญเสียมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ความสูญเสียของแต่ละประเทศจะมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ถ้าประเทศมีการเตรียม ความพร้อมดี จะทำให้ความสูญเสียน้อย แต่ถ้าประเทศที่มีการเตรียมความพร้อมไม่ดีจะทำให้เกิด ความสูญเสียมาก สำหรับการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ดำเนินการตามนโยบายการเตรียม ความพร้อมแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการเพื่อบริหารจัดการภัยแต่ละประเภท ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันจัดเตรียมทรัพยากรในการปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๒๕๕๐ กรอบนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๕ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมระบบการป้องกันสาธารณสุขและลดผลกระทบให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาและส่งเสริมระบบการเตรียมความพร้อม การพัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณสุขในภาวะ ฉุกเฉิน การพัฒนาระบบการฟื้นฟูบูรณะ และการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงหน่วยงานเครือข่ายทั้ง ในประเทศและต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ ใน ๒ ด้าน คือ ด้านสาธารณสุข และด้านความมั่นคง

สำหรับการจัดการภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหม ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ๔ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบ ๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อม ๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และ ๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัย โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (สบภ.ภท.) รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในการป้องกัน แก่ใจ และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจากสาธารณสุข และ อุบัติภัย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล สำหรับการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยมีศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย (สบภ.ทท.) เป็นหน่วยรับผิดชอบ มีหน่วยขึ้นตรง ประกอบด้วย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย (สบภ.บก.ทท.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (สบภ.ทบ.) ศูนย์บรรเทา สาธารณภัยกองทัพเรือ (สบภ.ทร.) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ (สบภ.ทอ.) ที่ดำเนินการ

ตามแนวความคิดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ การบริหารจัดการภัยพิบัติจะต้องดำเนินการในลักษณะเชิงรุก การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การบริหารจัดการในพื้นที่ประสบสาธารณภัยจะต้องเป็นเอกภาพ สป., บก.ทท., ทบ., ทร. และ ทอ. จะต้องจัดให้มีการบังคับบัญชาและการสั่งการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ภาวะปกติ และในการแก้ไขสถานการณ์และการช่วยเหลือประชาชนให้ สป., บก.ทท., ทบ., ทร. และ ทอ. ดำเนินการโดยเร็วที่สุด เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความเสียหายน้อยที่สุด ทั้งนี้ การดำเนินการประกอบด้วย การเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ การฟื้นฟูและบูรณะ ตามลำดับ

บทที่ ๓

ประชากรการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชากรการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” เป็นการรวบรวมปัญหาต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบแนวความคิดในการจัดตั้งประชากรการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยพิจารณาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

๑. ประวัติความเป็นมาของประชาคมอาเซียน
๒. แผนงานการจัดตั้งประชากรการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๓. แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชากรการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๔. นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
๕. กรอบแนวคิดการวิจัย

ประวัติความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

๑. อาเซียนในอดีต

๔๔ ปี แห่งอาเซียน ทำให้อาเซียนได้ขยายตัวในลักษณะจำนวนสมาชิกและขอบเขตความร่วมมือ โดยความร่วมมือในแต่ละสาขาได้มีพัฒนาการเป็นไปในทางที่ใกล้ชิดและลงรายละเอียดมากขึ้นตามลำดับ ไทยในฐานะที่เป็น ๑ ใน ๕ ประเทศผู้ก่อตั้ง ได้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้อาเซียนเริ่มนโยบายหรือมาตรการอันเป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอาเซียนโดยรวมมาโดยตลอดทั้งในด้าน การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ไทยยังได้ริเริ่มให้อาเซียนรับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียนปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นเอกสารที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานในทุกด้าน โดยมีแผนปฏิบัติการรองรับ คือ Hanoi Plan of Action และต่อมาอาเซียนได้จัดทำแผนปฏิบัติงานที่ต่อเนื่อง คือ แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme-VAP) ซึ่งเป็นแผนงาน ๖ ปี (๒๕๔๓ – ๒๕๕๓) โดยครอบคลุม กิจกรรมด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม

เบื้องลึกเบื้องหลังของอาเซียนทำให้ได้ทราบว่าอาเซียนได้ก่อตั้งขึ้นโดยตราสารที่เรียกว่า “ปฏิญญาอาเซียน” หรือที่รู้จักในชื่อ “ปฏิญญากรุงเทพ” (Bangkok Declaration) ซึ่งได้มีการลงนามที่วังสราญรมย์ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศสมาชิก ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ โดยหากพิจารณาจากเนื้อหาของตราสารและสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงปี ๒๕๑๐ พิจารณาได้ว่าอาเซียนจำต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมือเชิงมิตรภาพในภูมิภาคและเลี่ยงการกำหนดสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้นำในภูมิภาคได้อาศัยอาเซียนเป็นเวทีในการดำเนินความร่วมมือบนพื้นฐานของความยินยอมและความสมัครใจของสมาชิกเป็นหลัก ดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือ หรือการอาศัยฉันทามติ หลีกเลี่ยงการอ้างสิทธิหน้าที่ และการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างสมาชิก (Non Intervention) ซึ่งแนวปฏิบัตินี้เรียกว่า “The ASEAN Way” ได้ช่วยให้ความร่วมมือดำเนินมาได้โดยปราศจากความขัดแย้งที่รุนแรง แม้ว่าสมาชิกแต่ละประเทศจะมีระบบกฎหมายละเน โยบายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่ออาเซียนมิได้มุ่งที่จะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาเป็นฐานในการดำเนินการ จึงเป็นเหตุให้มิได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหรือกฎบัตรอาเซียนมาตั้งแต่ต้น และในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ทำให้อาเซียนมีสมาชิก ครบ ๑๐ ประเทศ ในอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาราม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เพื่อร่วมกันส่งเสริมความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกของประชาคมได้ให้คำมั่นสัญญาที่จะพึงพากระบวนการแก้ไขปัญหาคด้วยสันติวิธี และคำนึงว่าความมั่นคงของประเทศสมาชิกจะเกี่ยวโยงกันตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและวัตถุประสงค์ร่วมกัน อันประกอบด้วย การพัฒนาด้านการเมือง ความมั่นคง เพื่อกำหนดและยึดถือบรรทัดฐานและการมีค่านิยมร่วมกัน การป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง การสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้งบนพื้นฐานอันความมั่นคงของกระบวนการหลักของความตกลง และโครงสร้างวิวัฒนาการของอาเซียน ซึ่งปรากฏในเอกสารสำคัญ ดังนี้

๑. ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ณ กรุงเทพฯ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐
๒. ปฏิญญาว่าด้วยเขตสันติภาพ อิสระภาพ และการวางตนเป็นกลาง (Zone of Peace Freedom and Neutrality Declaration) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔
๓. ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord) ณ บาห์ลี วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕
๔. สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) ณ บาห์ลี วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

๕. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยทะเลจีนใต้ (ASEAN Declaration on the South China Sea) ณ กรุงมะนิลา วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕

๖. สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear-Free Zone : SEANWFZ) ณ กรุงเทพฯ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

๗. วิสัยทัศน์อาเซียน ปี ๒๕๖๓ ณ กัวลาลัมเปอร์ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

๘. ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๖

๒. อาเซียนในปัจจุบัน

สำหรับอาเซียนปัจจุบัน จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๒๐) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน ประกอบด้วยความร่วมมือ ๓ เสาหลัก ดังนี้

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN political and Security Community-APSC)

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC)

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

ทั้งนี้ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๐ ในการประชุม ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ บรรดาผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๓” โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี ๒๕๖๓ อาเซียนจะมีรูปแบบความร่วมมือที่พัฒนาใกล้ชิดมากขึ้นยิ่งกว่าเดิม ต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๙ ในเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ ที่บาหลี ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนเร็วขึ้นกว่าเดิม อีก ๕ ปี โดยอาศัยกรอบการดำเนินงานจากพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคม (ASEAN Blueprint) คือ

๑. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมือง ความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint)

๒. แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint)

๓. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint)

โดยมีสาระสำคัญเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนทะลุเป้าหมายร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนในปี ๒๕๕๘

๓. วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน

เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และการบริหาร ส่งเสริมสันติภาพ การเมือง และความมั่นคงของภูมิภาค และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศร่วมกัน โดยมีสัญลักษณ์อาเซียน คือ รูปวงข้าวสีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาวและสีน้ำเงิน วงข้าว ๑๐ ต้น หมายถึงประเทศสมาชิก ๑๐ ประเทศ สีเหลืองหมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดงหมายถึง ความกล้าหาญ และมีพลวัต สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงินหมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

๔. หลักการพื้นฐานของความร่วมมือประชาคมอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia หรือ TAC) ซึ่งประกอบด้วย

๔.๑ การเคารพซึ่งกันและกันในเอกราช อธิปไตย ความเท่าเทียม บูรณาการแห่งดินแดนและเอกลักษณ์ประจำชาติของทุกชาติ

๔.๒ สิทธิของทุกรัฐในการดำรงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซง การโค่นล้มอธิปไตย หรือการบีบบังคับจากภายนอก

๔.๓ หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

๔.๔ ระวังความแตกต่างหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี

๔.๕ การไม่ใช้การขู่บังคับหรือใช้กำลัง แต่ควรมีความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ

๕. โครงสร้างและกลไกการดำเนินงานของประชาคมอาเซียน

โครงสร้างและกลไกของประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

๕.๑ สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) จัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงที่ลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑ ปี ๒๕๑๕ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมอาเซียน และเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างสมาคมอาเซียน คณะกรรมการ ตลอดจนสถาบันต่างๆ และรัฐบาลของประเทศสมาชิก สำนักเลขาธิการอาเซียน ตั้งอยู่ที่ กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย โดยมีหัวหน้าสำนักงานเรียกว่า “เลขาธิการอาเซียน” และมีรองเลขาธิการ ๒ คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี

๕.๒ สำนักอาเซียนแห่งชาติ หรือ กรมอาเซียน (ASEAN National Secretariat) เป็นหน่วยงานในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิก ซึ่งแต่ละประเทศได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับอาเซียนในประเทศนั้นๆ และติดตามผลของการดำเนินงานความร่วมมือต่างๆ สำหรับไทยได้มีการจัดตั้งกรมอาเซียนเพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านอาเซียน

ทั้งนี้ ถือว่าองค์กรสูงสุดของอาเซียนคือ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนหรือที่ประชุมของประมุขหรือหัวหน้ารัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Summit) โดยจะมีที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ (ASEAN Ministerial Meeting) และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministers' Meeting) เป็นองค์กรระดับรอง และอาจมีที่ประชุมระดับรัฐมนตรีด้านอื่นๆ ด้วย การประชุมระดับผู้นำและรัฐมนตรีถือเป็นองค์กรระดับนโยบายชั้นสูง รองลงมาจะเป็นที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส หรือระดับปลัดกระทรวง (Senior Officials' Meeting-SOM) ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และเร่งรัดการดำเนินการตามนโยบายของที่ประชุมระดับผู้นำและระดับรัฐมนตรี ส่วนที่ประชุมคณะกรรมการประจำอาเซียน (ASEAN Standing Committee-ASC) ซึ่งประกอบด้วย อธิบดีกรมอาเซียนของประเทศสมาชิก จะทำหน้าที่กำหนดแนวทาง และเร่งรัดการดำเนินการตามมติที่ประชุมสุดยอดอาเซียนและที่ประชุมระดับรัฐมนตรี รวมทั้งให้ความเห็นชอบโครงการความร่วมมือด้านต่างๆ ภายในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ตลอดจนรับทราบผลการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ทั้งนี้ อาเซียนจะตัดสินใจในเรื่องใดๆ โดยใช้ฉันทามติ นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สาม (ASEAN Committee in Third Countries) ซึ่งประกอบด้วยเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกอาเซียนในประเทศคู่เจรจา ทั้ง ๑๐ ประเทศ และในประเทศอื่นๆ ที่อาเซียนเห็นสมควรให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สาม จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและวิเคราะห์ท่าทีของประเทศที่คณะกรรมการอาเซียนตั้งอยู่ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการอาเซียนซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย จะทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก มีเลขาธิการอาเซียนเป็นหัวหน้าผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการอาเซียนจะได้รับการเสนอชื่อและแต่งตั้งโดยประเทศสมาชิก (ตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษของชื่อประเทศสมาชิก) และมีรองเลขาธิการอาเซียน ๔ คน โดย ๒ คนมาจากประเทศสมาชิกอาเซียน (เรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อภาษาอังกฤษของประเทศ) และอีก ๒ คน มาจากการคัดเลือกในระบบเปิด สำนักเลขาธิการอาเซียนจะมีหน่วยงานเฉพาะด้านที่ดำเนินความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในขณะที่กรมอาเซียนของประเทศสมาชิกจะทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการแห่งชาติของแต่ละประเทศเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ โดยยึดนโยบายหลักในการดำเนินงานของอาเซียนซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมระดับหัวหน้ารัฐบาลและรัฐมนตรีในสาขาความร่วมมือต่างๆ ของประเทศสมาชิก

๖. ความสำคัญของการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ปัจจุบันปรากฏการณ์แวดล้อมทางด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ได้นำพามาซึ่งทั้งโอกาส และความท้าทายที่อาเซียนต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน

ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น หรือการเผชิญกับภัยคุกคามที่มาในรูปแบบต่างๆ อาทิ การก่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ ทั้งนี้ผู้นำในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้มีความเห็นชอบตรงกันในการสร้าง “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี ๒๕๕๘ เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ซึ่งเสานี้จะเป็นตัวช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมือง ความมั่นคงของภูมิภาค อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนต่อการเผชิญภัยคุกคามความมั่นคง ทั้งภัยคุกคามรูปแบบเดิมและภัยคุกคามไม่ตามแบบ บนพื้นฐานของหลักการปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและการสร้างสรรค์กับประชาคมโลก เพื่อให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาคด้านกระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ที่มีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือและความตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงมาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น เช่น ข้อบริบทต่างๆภายใต้สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ของสนธิสัญญาที่ว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง รวมทั้งร่วมเป็นสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ด้วย

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธี ดังนั้นอาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ซึ่งอ้างอิงมาจากเป้าหมายการรวมกลุ่มทางการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลีฉบับที่ ๒ (Bali Concord II) โดยเน้นใน ๓ ประการ คือ

๑. การมีเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมการ พัฒนาทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมหลักนิติธรรมและหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

- ๑.๑ ความร่วมมือด้านพัฒนาการทางการเมือง ความมั่นคง อาทิ
- ๑.๒ ส่งเสริมความยอมรับระบอบการเมือง วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของสมาชิก
- ๑.๓ อำนวยความสะดวกการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ๑.๔ ส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล

๑.๕ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๖ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๒. การสร้างและแบ่งปันกฎเกณฑ์ร่วม ส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดีอาทิ

๒.๑ ปรับกรอบสถาบันของอาเซียนให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียน

๒.๒ เสริมสร้างความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพ และความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒.๓ ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้าน ครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้น ภายใต้มาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพื่อป้องกันสงครามและให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกันโดยสงบสุข ไม่มีความหวาดระแวง และขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

๒.๔ ป้องกันความขัดแย้งและสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ เพื่อลดความตึงเครียด

๒.๔.๑ เสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ โดยแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ทางความมั่นคงเพื่อแบ่งปันข้อมูลระหว่างสมาชิกในการส่งข้อมูลต่อทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ

๒.๔.๒ ส่งเสริมความโปร่งใส และความเข้าใจในนโยบายทางความมั่นคง โดยพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า

๒.๔.๓ เสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันทางความมั่นคงและเสริมสร้างความมั่นคงของอาเซียน โดยพัฒนาโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒.๕ แก้ไขความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติ เพื่อให้เกิดสันติภาพและความสงบสุขในภูมิภาค ระงับการใช้กำลัง อาทิ

๒.๕.๑ พัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพิ่ม โดยจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาท

๒.๕.๒ เสริมสร้างกิจกรรมการค้นคว้าวิจัยเรื่องสันติภาพ การจัดการและการแก้ไขความขัดแย้ง

๒.๕.๓ ส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ

๒.๖ สร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง เพื่อวางพื้นฐานการสมานฉันท์ และสร้างความมั่นใจว่าจะไม่เกิดความรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ อาทิ การช่วยเหลือทางมนุษยธรรม

๒.๗ ตอบสนองภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งอาชญากรรมข้ามชาติ และข้ามพรมแดน

๒.๗.๑ เสริมสร้างความร่วมมือการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

๒.๗.๒ ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

๒.๗.๓ ตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบต่ออาเซียน

๓. การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบอาเซียนบวก ๓ กับ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ นับแต่มีการก่อตั้งประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีความพยายามส่งเสริมการยึดมั่นต่อบรรทัดฐานร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม รวมไปถึง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกันเพื่อป้องกัน และลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาคเพื่อไม่ให้ เป็นสิ่งขัดขวางให้อาเซียนขึ้นสู่เวทีโลกตามที่ประเทศมหาอำนาจในหลายประเทศให้ความร่วมมือ ในฐานะประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partnership) นอกจากนี้ประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนได้สร้าง กลไกการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการรวมกลุ่มกันภายใต้ “การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน” ซึ่งทำให้ผู้นำของแต่ละประเทศสมาชิกเข้าร่วมอภิปรายและแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และในการจัดประชุมแต่ละครั้งต่างได้รับความสนใจจากประเทศทั่วโลกเป็นอย่างมาก เพราะนอกจาก จะมีความสำคัญต่อไทยเองในฐานะเป็นวาระสำคัญแห่งชาติของประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียแล้ว ประเทศบางกลุ่มในยุโรปต่างให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มนอกกรอบระหว่างเอเชียและยุโรปอีกด้วย ทั้งนี้ก้าวแรกของการขยายความร่วมมือนอกกรอบอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ ต่อเนื่องมาจากการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ ๑๔ ที่ผ่านมาโดยประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ซึ่งจัดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ นั้นทั่วโลกต่างจับจ้อง เพราะถือเป็นประเด็นสำคัญที่นานาประเทศต่างกำลังเผชิญอยู่กับภาวะวิกฤติ เศรษฐกิจโลกอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าวจะกระทบกับระบบเศรษฐกิจ ทั้งการจ้างงาน และการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญสำหรับการประชุมในครั้งนี้ คือ ได้มีการเชิญผู้นำอาเซียนขึ้นเวทีเสวนาโลกอาเซียน (Asian Global Dialogue) ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่จะให้มีการแสดงวิสัยทัศน์ เรื่องความคาดหวังต่ออาเซียนที่จะช่วยแก้ไขปัญหาโลก โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การสหประชาชาติ กองทุนกู้ยืมเงินระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลก เข้าร่วมด้วย และการประชุมสุดยอดอาเซียนในครั้งนี้ นอกจากจะมีความสำคัญในฐานะเป็นวาระ

แห่งชาติของประเทศไทยแล้ว ยังเป็นที่จับตามองของต่างชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่ประเทศในกลุ่มอาเซียน หรือภูมิภาคเอเชียเท่านั้น แต่รวมถึงประเทศในกลุ่มยุโรป ซึ่งเห็นได้จากการประชุมอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกันของประเทศในเอเชีย และยุโรปนั้น มีการให้ความสำคัญอย่างมาก ในการเจรจากรอบของอาเซียน จนเกิดข้อตกลงร่วมมือ “อาเซียนบวก ๓” และ “อาเซียนบวก ๖” ซึ่งเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ขึ้นมา ทั้งนี้มีการพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก มีวัตถุประสงค์ให้เป็นไปเพื่อ...

๓.๑ ส่งเสริมอาเซียนให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระดับภูมิภาคและการสร้างประชาคม

๓.๒ ส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศภายนอก

๓.๓ เสริมสร้างความร่วมมือในประเด็นพหุภาคีที่เป็นความกังวลร่วมกัน

นอกจากนี้ การประชุมอาเซียนที่ผ่านๆ มา ยังได้มีการกล่าวถึงขอบเขตความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมกว่า ๒๕ ประเทศ รวมถึง สหรัฐฯ รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรป เพื่อให้อาเซียนเป็นสังคม ที่สมาชิก มีความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน มีเสถียรภาพ มีสันติภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีประเทศที่เป็นสมาชิกการประชุมว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา แคนาดา จีน สหภาพยุโรป อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ ลาว มาเลเซีย มองโกเลีย พม่า นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ รัสเซีย สิงคโปร์ ศรีลังกา ดิมอร์-เลสเต ไทย สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม ส่วนประเด็นการประชุมว่าด้วยการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้นจะหารือเรื่องความมั่นคงในภูมิภาคเป็นหลัก ซึ่งรวมถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจ การไม่แพร่ขยายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ สถานการณ์ในทะเลจีนใต้และคาบสมุทรเกาหลี อย่างไรก็ตามยังมีกรอบความร่วมมือทางความมั่นคง เพื่อสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ ที่ใกล้ชิดระหว่างฝ่ายความมั่นคงของประเทศสมาชิก ความร่วมมือด้านการป้องกันยาเสพติด การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย โดยเฉพาะประเด็นหลังนี้ อาเซียน ได้ลงนาม ในอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายในปี ๒๕๕๐ สำหรับแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มี ๓ เส้นทางหลัก คือ

๓.๓.๑ การให้อาเซียนมีค่านิยมร่วมกันในประเด็นของการเคารพ ความหลากหลายของแนวความคิดและส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและ กิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

๓.๓.๒ การให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิม และภัยคุกคาม ไม่ตามแบบ รวมทั้งส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

๓.๓.๓ การให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับ ประชาคมโลกโดยอาเซียนจะมีบทบาทนำในภูมิภาคและช่วยส่งเสริมเสถียรภาพและความมั่นคง ของภูมิภาค

๗. ปัญหาอุปสรรคและความท้าทาย

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่สุดในเสาหลักการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คือ การสร้างค่านิยมร่วมกันเนื่องจากความหลากหลายของวัฒนธรรมการเมืองของอาเซียนและ ที่แต่ละประเทศยังไม่มุ่งไปสู่การสร้างผลประโยชน์ร่วมกันอย่างชัดเจน โดยความท้าทายสำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ การที่ยังมีประเด็นที่มีความอ่อนไหวสูงในแต่ละประเทศสมาชิกต่างๆ หรือระหว่าง ประเทศสมาชิกซึ่งสร้างข้อจำกัดให้กับการที่อาเซียนจะใช้กลไกของदनการเผชิญหน้าและแก้ไข ปัญหาความท้าทายเหล่านี้ เช่น กรณีที่เกือบทุกประเทศไม่ประสงค์ที่จะให้อาเซียนมายุ่งเกี่ยวกับปัญหา ภายในแม้ว่าปัญหาดังกล่าวจะมีนัยหรือผลกระทบในระดับภูมิภาค เช่น ปัญหาการเมืองในเมียนมาร์ ปัญหาทวิภาคีโดยเฉพาะปัญหาเขตแดน (กรณีข้อขัดแย้งระหว่างสิงคโปร์กับมาเลเซียในปี ๒๕๕๒ ได้ใช้กลไกของ International Court of Justice (ICJ) มากกว่ากลไกอาเซียนในการแก้ไขพิพาท)

แม้ว่าอาเซียนจะพยายามสร้างหลักการ ASEAN centrality ในภูมิภาคแต่ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมหาอำนาจได้สร้างข้อจำกัดให้กับอาเซียนในการที่จะผลักดันให้กลไกต่างๆ ในภูมิภาคเป็น ASEAN agenda ในเรื่องของความมั่นคงในภูมิภาค ดังนั้นอาเซียนยังจำเป็นต้องสร้างหุ้นส่วนสำคัญ กับประเทศนอกภูมิภาคและใช้วิธีการ Balance of Power เพื่อไม่ให้มหาอำนาจใดมาครอบงำภูมิภาค

ปัญหาอุปสรรคอันหนึ่งคือการที่ยังไม่มีความไว้วางใจระหว่างประเทศสมาชิก อาเซียนเนื่องจากประเทศต่างๆ ยังอยู่ในสภาพที่ต้องแข่งขันแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกัน เช่น เรื่องผลประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลซึ่งมีส่วนให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้นในทะเลจีนใต้ เป็นต้น

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๑. คุณลักษณะของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๑.๑ เป็นความมุ่งหวังว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะทำให้ ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนมีการพัฒนามากขึ้น โดยเป็นหลักประกัน ต่อประชาชนและประเทศสมาชิกอาเซียนให้อยู่อย่างสันติระหว่างกันและกับโลกภายนอกในบรรยากาศ ของความเป็นประชาธิปไตย ความยุติธรรมและการมีความปรองดองต่อกัน

๑.๒ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะส่งเสริมพัฒนาการด้านการเมือง โดยยึดหลักการของประชาธิปไตย นิติธรรม ธรรมมาภิบาล ความเคารพ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้กฎบัตรอาเซียน โดยจะเป็นตัวเชื่อมต่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการติดต่อและร่วมมือระหว่างกันเพื่อสร้างบรรทัดฐานกฎเกณฑ์และกลไกร่วมกัน ในการบรรลุเป้าหมายอาเซียนในด้านการเมืองและความมั่นคง ซึ่งจะให้อาเซียนเป็นองค์กร ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและได้ผลประโยชน์จากกระบวนการสร้างประชาคม โดยไม่มีค่านึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

๑.๓ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะส่งเสริมความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาและมิตรประเทศเพื่อ คงไว้ซึ่งความเป็นศูนย์กลางและบทบาทแข็งขันของอาเซียนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาค ที่เปิดกว้าง โปร่งใส อีกทั้งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันก้าวไปข้างหน้า และไม่เลือกปฏิบัติ

๑.๔ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะสนับสนุนแนวทางด้าน ความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องต่อพัฒนาการด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างใกล้ชิด ยึดหลักในการละเว้นการรุกรานหรือการใช้กำลัง และการกระทำใดๆ ที่ไม่สอดคล้อง กับกฎหมายระหว่างประเทศและการพึ่งพาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติวิธีซึ่งมีบทบาท สำคัญในด้านมาตรการส่งเสริมความไว้วางใจ การทูตในเชิงป้องกัน และแนวทางแก้ไขปัญหา โดยสันติวิธี อีกทั้งแก้ไขประเด็นความมั่นคงในรูปแบบใหม่

๑.๕ จากหลักการข้างต้น ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนประกอบด้วย สามคุณลักษณะ ได้แก่

๑.๕.๑ ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน

๑.๕.๒ ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ

๑.๕.๓ ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอก ที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

๒. ประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน

ความร่วมมือด้านการพัฒนาทางการเมืองของอาเซียนมีเป้าหมายที่จะสร้าง ความแข็งแกร่งแก่ประชาธิปไตย ส่งเสริมธรรมมาภิบาล หลักนิติธรรมและส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยระลึกถึงสิทธิและความรับผิดชอบของรัฐสมาชิกอาเซียน เพื่อนำไปสู่สร้างประชาคมที่มีกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน ในการสร้างบรรทัดฐาน และการมีบรรทัดฐานร่วมกันนั้นอาเซียนมีเป้าหมายที่จะบรรลุมาตรฐานของการยึดมั่นร่วมกันต่อ

บรรพชฐานแห่งการปฏิบัติที่ดีระหว่างรัฐสมาชิกของประชาคมอาเซียน สร้างความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียน ความใกล้ชิดและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเอื้อต่อการสร้างประชาคมที่มีความสงบสุข มีประชาธิปไตย มีสันติธรรม ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และโปร่งใส ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓. ความร่วมมือด้านการพัฒนาการทางการเมือง

๓.๑ ตั้งแต่ที่ได้รับรองแผนปฏิบัติการของประชาคมด้านความมั่นคงอาเซียน ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ อาเซียนมีความก้าวหน้าในการดำเนินมาตรการด้านการพัฒนาทางการเมือง โดยมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ เพิ่มขึ้น อาทิ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และองค์กรภาคประชาสังคม ในการประชุมและกิจกรรมของอาเซียน การปรึกษาหารือและการปฏิสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี และส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีสำหรับภูมิภาค

๓.๒ มีความพยายามที่จะปูทางสำหรับกรอบองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการไหลเวียนข้อมูลอย่างเสรี โดยเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบของแต่ละประเทศ ป้องกันและต่อต้านการทุจริต ความร่วมมือด้านนิติธรรม ระบบยุติธรรมและ โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย และ ธรรมาภิบาล นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐาน กฎบัตรอาเซียนระบุให้มีการจัดตั้งองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของอาเซียน

๓.๓ ส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับในระบอบการเมืองต่างๆ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของรัฐสมาชิกอาเซียน

๓.๔ ปูทางสำหรับกรอบองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการไหลเวียนของข้อมูล โดยเสรี เพื่อการสนับสนุนและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียน

๓.๕ จัดทำแผนงานเพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนในการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรม ระบบยุติธรรมและ โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย

๓.๖ ส่งเสริมธรรมาภิบาล

๓.๗ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๓.๘ เพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียนที่เกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อนความคิดริเริ่มเพื่อพัฒนาการทางการเมืองของอาเซียนให้ดำเนินไปข้างหน้า

๓.๙ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓.๑๐ ส่งเสริมหลักประชาธิปไตย

๓.๑๑ ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

๓.๑๒ การสร้างและแบ่งปันกฎเกณฑ์ร่วมอาเซียนส่งเสริมให้มีบรรพชฐานระดับภูมิภาคเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีเลิศและความเป็นปึกแผ่น โดยสอดคล้องกับหลักการสำคัญตามที่บัญญัติไว้

ในกฎบัตรอาเซียนในบริบทนี้ อาเซียนยังคงยึดมั่นในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และข้อตกลงสำคัญอื่นๆ ซึ่งรวมถึง ปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของรัฐภาคีในทะเลจีนใต้

๓.๑๓ ปรับกรอบสถาบันของอาเซียนให้เป็นไปตามกฎบัตรอาเซียน

๓.๑๔ เสริมสร้างความร่วมมือภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓.๑๕ ส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างสมบูรณ์ตามปฏิญญาว่าด้วยทะเลจีนใต้ เพื่อสันติภาพและเสถียรภาพในทะเลจีนใต้

๓.๑๖ ส่งเสริมให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการตามสนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแผนปฏิบัติการภายใต้สนธิสัญญา

๓.๑๗ ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลอาเซียน

กิจกรรม

๓.๑๗.๑ จัดการประชุมเวทีหารืออาเซียนเรื่องความร่วมมือทางทะเล

๓.๑๗.๒ ประยุกต์ใช้แนวทางรอบด้านที่ให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยในการเดินเรือและประเด็นความมั่นคงในระดับภูมิภาคซึ่งเป็นข้อห่วงใยร่วมกันของประชาคมอาเซียน

๓.๑๗.๓ รวบรวมประเด็นความมั่นคงทางทะเลและระบุความร่วมมือทางทะเลร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๑๗.๔ ส่งเสริมความร่วมมือด้านความปลอดภัยทางทะเล การค้นหาและการช่วยชีวิต ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกันของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๔. ภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ

ในการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุขและแข็งแกร่ง อาเซียนยึดมั่นกับหลักการความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งครอบคลุมมากกว่าแง่มุมความมั่นคงในรูปแบบเดิม แต่คำนึงถึงความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความแข็งแกร่งในระดับชาติและภูมิภาค เช่น มิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของการพัฒนา อาเซียนยังคงยึดมั่นต่อการป้องกันความขัดแย้ง/มาตรการการสร้างควมไว้เนื้อเชื่อใจ การทูตเชิงป้องกัน และการสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง

๔.๑ ป้องกันความขัดแย้งและมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ

๔.๑.๑ มาตรการการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการทูตเชิงป้องกันเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันความขัดแย้ง ช่วยลดความตึงเครียดและป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกอาเซียน ตลอดจนช่วยป้องกันการขยายความรุนแรงของความขัดแย้งที่มีอยู่แล้ว

๔.๑.๒ ในส่วนของการหารือด้านการป้องกันหรือการเมืองในภูมิภาคเจ้าหน้าที่กลาโหมอาเซียนได้มีส่วนร่วมในการเจรจาความมั่นคงของอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ ภายใต้กรอบความร่วมมือของเวทีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (เออาร์เอฟ) อาเซียนได้ทำการรายงานโดยสมัครใจในเรื่องพัฒนาการด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคและจัดประชุมเจ้าหน้าที่กลาโหมระดับสูงโดยสม่ำเสมอภายใต้การหารือของเจ้าหน้าที่กลาโหมเออาร์เอฟ (เออาร์เอฟ ดีโอดี) และการประชุมนโยบายความมั่นคงเออาร์เอฟ (เอเอสพีซี) อาเซียนยังได้จัดตั้งการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนประจำปี (เอดีเอ็มเอ็ม) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกลาโหม

๔.๒ เสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ

กิจกรรม

๔.๒.๑ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารและกลาโหมทุกระดับ รวมทั้งสถาบันการศึกษาทางทหารในประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒.๒ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้สังเกตการณ์ในการฝึกทหารโดยเป็นไปตามความสามารถและเงื่อนไขของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

๔.๒.๓ แบ่งปันข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการส่งข้อมูลต่อทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ

๔.๒.๔ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระดับทวิภาคระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารและการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างสถาบันการฝึกทหารเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความเชื่อใจซึ่งกันและกัน

๔.๒.๕ ทำโครงการวิจัยร่วมเกี่ยวกับประเด็นด้านการป้องกันระหว่างสถาบันวิจัยทางนโยบายและยุทธศาสตร์ที่อยู่ภายใต้รัฐบาล

๔.๓ ส่งเสริมความเข้าใจในนโยบายกลาโหมและมุมมองด้านความมั่นคง

กิจกรรม

๔.๓.๑ มุ่งสู่การพัฒนาและตีพิมพ์มุมมองสถานการณ์ความมั่นคงของอาเซียน

๔.๓.๒ จัดทำรายงานโดยสมัครใจเรื่องการพัฒนาด้านการเมืองและความมั่นคง
ในภูมิภาค

๔.๓.๓ พัฒนาระบบการเตือนภัยล่วงหน้าของอาเซียนบนพื้นฐานของกลไก
ที่มีอยู่เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นหรือขยายความรุนแรงของความขัดแย้ง

๔.๓.๔ จัดการหารือและความร่วมมือด้านการป้องกันและประเด็นความมั่นคง
ในระดับภูมิภาค ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาและประเทศนอกภูมิภาค รวมถึงผ่านเออีเอ็มพลัส
เมื่อเริ่มดำเนินการ

๔.๔ สร้างกรอบการดำเนินการทางสถาบันที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างกระบวนการ
ภายใต้กรอบการประชุมเออาร์เอฟ เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

กิจกรรม

๔.๔.๑ ติดตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทบทวนเออาร์เอฟ

๔.๔.๒ ดำเนินการตามบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประธานเออาร์เอฟ และเริ่มใช้
กลไกเพื่อนของประธานตามจำเป็นและเมื่อจำเป็น

๔.๔.๓ ปฏิบัติตามมติของรัฐมนตรีเออาร์เอฟเพื่อขับเคลื่อนเออาร์เอฟไปสู่
ขั้นการทูตเชิงป้องกัน

๔.๔.๔ ขยายขีดความสามารถของการประชุมหัวหน้ามหาวิทยาลัย วิทยาลัย
และสถาบันกลาโหม เออาร์เอฟ (เออาร์เอฟเฮชดียูซีไอเอ็ม) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดเรื่อง
นโยบายกลาโหมและการพัฒนาการศึกษา

๔.๔.๕ รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ
การทูตเชิงป้องกันและการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อการพัฒนาต่อไปโดยเออาร์เอฟ

๔.๔.๖ เสริมสร้างบทบาทของเลขาธิการอาเซียนในเออาร์เอฟ รวมถึง
การเสริมสร้างเพิ่มเติมหน่วยงานเออาร์เอฟในสำนักเลขาธิการอาเซียน

๔.๕ ส่งเสริมการพัฒนาบรรทัดฐานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกัน
ทางทหารและความมั่นคงอาเซียน

กิจกรรม ริเริ่มงานเตรียมการสำหรับการพัฒนาโครงการความร่วมมือที่เป็น
รูปธรรมระหว่างหน่วยงานทหารของประเทศสมาชิกอาเซียน

๕. การแก้ไขความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติ

๕.๑ โดยเชื่อมั่นว่าการระงับความแตกต่างหรือข้อพิพาทควรกำกับโดยกระบวนการ
ที่มีเหตุผล มีประสิทธิภาพ และยืดหยุ่นเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงแนวคิดในทางลบซึ่งอาจเป็นอันตราย

หรือเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมืออาเซียน จึงสนับสนุนทีเอซี ซึ่งพยายามรักษาสันติภาพและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในภูมิภาคและบัญญัติให้ประเทศสมาชิกกระงับการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลัง

๕.๒ ทีเอซีให้บทบัญญัติสำหรับการระงับข้อพิพาทโดยสันติ ตลอดเวลา โดยผ่านการเจรจาฉันท์มิตรและหลีกเลี่ยงการข่มขู่ว่าจะใช้หรือการใช้กำลังเพื่อแก้ไขข้อพิพาทยุทธศาสตร์สำหรับการแก้ไขความขัดแย้งจะเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่ครอบคลุมในทุกมิติ วัตถุประสงค์สำหรับยุทธศาสตร์เหล่านี้เป็นไปเพื่อป้องกันข้อพิพาทและความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีศักยภาพที่จะสร้างภัยคุกคามต่อสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค

๕.๓ อาเซียน สหประชาชาติและองค์การอื่นได้จัดกิจกรรมความร่วมมือจำนวนมาก ร่วมกันภายใต้ความพยายามในการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพ มีความจำเป็นที่จะใช้ความพยายามที่มากขึ้นในการเสริมสร้างวิธีการระงับข้อพิพาท โดยสันติที่มีอยู่ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือระงับข้อพิพาทในอนาคต และดำเนินการในการจัดการความขัดแย้งและการศึกษาวิจัยเรื่องการแก้ไขความขัดแย้ง อาเซียนอาจจัดตั้งกลไกการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมได้เช่นกันภายใต้กฎบัตรอาเซียน

๕.๔ พัฒนารูปแบบการระงับข้อพิพาท โดยสันติเพิ่มเติมจากรูปแบบที่มีอยู่และพิจารณาเสริมสร้างรูปแบบดังกล่าวให้เข้มแข็งขึ้นด้วยกลไกเพิ่มเติมตามที่จำเป็น

๕.๕ เสริมสร้างกิจกรรมการค้นคว้าวิจัยเรื่องสันติภาพ การจัดการความขัดแย้ง และการแก้ไขความขัดแย้ง

๕.๖ ส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ

๕.๗ การสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้ง

๕.๘ เสริมสร้างความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน

๕.๙ ส่งเสริมการเจรจาประสานงานระหว่างทหารและพลเรือน และความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

๕.๑๐ ดำเนินการตามโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างขีดความสามารถในพื้นที่ภายหลังความขัดแย้ง

๕.๑๑ เพิ่มความร่วมมือในด้านการไกล่เกลี่ยประนีประนอมและค่านิยมที่มีสันติภาพเป็นศูนย์กลาง

๖. ประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่

๖.๑ จุดประเด็นหลักของอาเซียน คือ การตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่โดยสอดคล้องกับหลักการด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ จากภัยคุกคามในทุกรูปแบบ อาชญากรรมข้ามชาติ และความท้าทายข้ามแดน

๖.๒ เสริมสร้างความร่วมมือในการรับมือประเด็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการค้าด้านอาชญากรรมข้ามชาติและความท้าทายข้ามแดนอื่นๆ

กิจกรรม

๖.๒.๑ ดำเนินการในแปดประเด็นสำคัญในแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

๖.๒.๒ พยายามที่จะให้สัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเรื่องทางอาญาระหว่างสมาชิกอาเซียนและการมุ่งยกระดับให้เป็นสนธิสัญญาอาเซียน

๖.๒.๓ ให้คณะทำงานปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ตามความเห็นชอบของที่ประชุมรัฐมนตรียุติธรรม ของอาเซียน เพื่อยกระดับความร่วมมือด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๖.๒.๔ เสริมสร้างการตอบสนองทางด้านความยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรข้ามมนุษย์ โดยตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย โดยสอดคล้องกับปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้หญิงและเด็ก รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศและพิธีสารเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้อง

๖.๒.๕ เพิ่มความร่วมมือการต่อต้านการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

๖.๒.๖ ดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลในการทำให้อาเซียนปราศจากยาเสพติด ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ โดยให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด โดยการเสริมสร้างมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการผลิตยาเสพติด การนำเข้าและส่งออกสารเคมีควบคุมตั้งต้น รวมทั้งความร่วมมือในระดับภูมิภาคในเรื่องมาตรการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม รวมทั้งยกระดับความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายข้ามเขตแดน โดยผ่านการแบ่งปันข้อมูล แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และการสร้างขีดความสามารถ ในการปราบปรามการค้ายาเสพติด

๖.๒.๗ พัฒนาความตกลงร่วมกันในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีเพื่อต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารเคมีตั้งต้นซึ่งเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๑

๖.๒.๘ ให้ความช่วยเหลือต่อประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการในการระบุสารตั้งต้น และวิเคราะห์ที่มาของยาเสพติดสำหรับการปฏิบัติการด้านกฎหมายและด้านการข่าว

๖.๒.๙ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังกลุ่มผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับผลิตยาเสพติดรวมทั้งข้อมูลรายการการระวางและฝ้าดูความเคลื่อนไหวของกลุ่มดังกล่าว

๖.๒.๑๐ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการปฏิบัติการกำจัดสารตั้งต้น/สารเคมีที่จำเป็นที่ยึดได้จากห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่ผิดกฎหมาย

๖.๒.๑๑ สร้างเสริมขีดความสามารถของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงผู้พิพากษา อัยการ และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาเสพติด

๖.๒.๑๒ ยกระดับความร่วมมือกับภาคีภายนอกที่เกี่ยวข้องในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งการก่อการร้าย

๖.๒.๑๓ เพิ่มพูนความร่วมมือและการประสานงานระหว่างกลไกเฉพาะด้านของอาเซียนที่ดำเนินการอยู่เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

๖.๒.๑๔ สร้างเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนในการต่อต้านการประมงผิดกฎหมายที่ไม่ได้การดูแลและไม่ได้รายงานในภูมิภาคผ่านการดำเนินการตาม IPOA-IUU fishing และมุ่งสู่การก่อตั้งการประมงอาเซียน (เอเอฟซีเอฟ)

๖.๒.๑๕ ส่งเสริมการดำเนินการอย่างเต็มที่โดยองค์กรรายสาขาอาเซียนเพื่อป้องกัน ต่อต้าน และกำจัดการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและเบาผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ โดยสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการสหประชาชาติเพื่อป้องกัน ต่อต้าน และกำจัดการลักลอบค้าอาวุธขนาดเล็กและเบาผิดกฎหมาย และตราสารระหว่างประเทศเพื่อให้รัฐสามารถระบุและติดตามอาวุธขนาดเล็กและเบาผิดกฎหมายได้อย่างทันที่และเชื่อถือได้

๖.๒.๑๖ เสริมสร้างความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในการต่อต้าน และควบคุมการแพร่ขยายของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งรวมถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยคำนึงถึงความจำเป็นของแต่ละประเทศในการพัฒนากฎหมายเพื่อรับมือปัญหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

๖.๒.๑๗ เสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในการต่อสู้กับโจรสลัดทางทะเลการโจรกรรมเรือ โดยใช้อาวุธ การจี้เครื่องบิน การลักลอบส่งออกและนำเข้าให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

๖.๒.๑๘ เสริมสร้างความร่วมมือในสาขาการบริหารจัดการชายแดนเพื่อตอบสนองต่อประเด็นที่เป็นข้อห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งรวมทั้งการปลอมแปลงเอกสารแสดงตนและการเดินทาง โดยเพิ่มการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการเดินทางของผู้ก่อการร้ายและอาชญากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓ เพิ่มความพยายามในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยการให้สัตยาบันโดยเร็วและดำเนินการอย่างเต็มที่ตามอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย

๖.๔ เสริมสร้าง ความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน

กิจกรรม

๖.๔.๑ เพิ่มพูนการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพและทันที่ในระดับการเมืองและระดับปฏิบัติงาน ในการเริ่มดำเนินการรอบการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในกรณีที่มีภัยพิบัติครั้งใหญ่

๖.๔.๒ เพิ่มพูนการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือนในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพและทันที่

๖.๔.๓ จัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับกรอบการดำเนินการเตรียมพร้อมระดับภูมิภาค และการประสานงานในด้านการบรรเทาภัยพิบัติและการปฏิบัติการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกันให้เสร็จสิ้น เพื่อจัดตั้งปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยของรัฐสมาชิก โดยสอดคล้องกับความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

๖.๔.๔ ดำเนินการให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพด้านการจัดการภัยพิบัติระหว่างอาเซียนกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (เออาร์เอฟ) อาเซียนบวกสาม การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกในแนวทางที่เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียน

๖.๔.๕ พัฒนาแนวทางยุทธศาสตร์ของ เออาร์เอฟ สำหรับความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและความร่วมมือด้านการบรรเทาภัยพิบัติ

๖.๕ การตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพและทันกาลต่อประเด็นเร่งด่วนหรือสถานการณ์วิกฤติที่ส่งผลกระทบต่ออาเซียน

๖.๖ ภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอก ในโลกที่มีการรวมตัวและพึ่งพาอาศัยกันยิ่งขึ้น

๖.๗ การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนเป็นศูนย์กลางในความร่วมมือระดับภูมิภาคและการสร้างประชาคม

กิจกรรม

๖.๗.๑ ริเริ่ม เป็นเจ้าภาพ เป็นประธาน/ประธานร่วมในกิจกรรมและการประชุมกับคู่เจรจาและองค์กรอื่นๆ ภายนอกและในบริบท ของอาเซียนบวกสาม อีเอเอสและเออาร์เอฟ

๖.๗.๒ ดำเนิน ริเริ่ม และดำเนินกิจกรรมความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมตามที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารข้อตกลงต่างๆ รวมถึงแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนภายใต้กรอบภูมิภาคที่มีอยู่แล้ว

๖.๗.๓ พัฒนาเออาร์เอฟไปสู่การทูตเชิงป้องกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและรอบคอบ โดยยังดำเนินมาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ และให้องค์กรในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ และองค์กรทางวิชาการอื่น มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว

๖.๗.๔ เพิ่มพูนการประสานงานในการดำเนินความสัมพันธ์ภายนอกของอาเซียนตลอดจนการประชุมในระดับภูมิภาคและในระดับพหุภาคี

๖.๘ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เพิ่มพูนกับประเทศภายนอก

๖.๙ เสริมสร้างการหารือความร่วมมือในประเด็นพหุภาคีที่เป็นความกังวลร่วมกัน

๗. การดำเนินการทบทวนแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๗.๑ กลไกในการดำเนินงาน

๗.๑.๑ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการตามแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะประสบความสำเร็จรัฐสมาชิกจะบูรณาการ โครงการและกิจกรรมของแผนงานเข้าสู่แผนพัฒนาแห่งชาติ

๗.๑.๒ ที่ประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสอาเซียนที่เกี่ยวข้องหรือประชุมในระดับที่เท่าเทียมกันมีความรับผิดชอบในการทำให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการตามองค์ประกอบกิจกรรม และข้อผูกพันต่างๆ ในแผนงาน โดยสะท้อนสิ่งเหล่านี้ในแผนงานของตน ระดมทรัพยากรสำหรับการดำเนินการ หักยกประเด็นเพื่อการพิจารณาในการประชุมระดับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และในระดับผู้นำอาเซียน ตลอดจนดำเนินข้อริเริ่มในระดับประเทศเพื่อทำตามข้อผูกพันเหล่านี้

๗.๑.๓ การประชุมประสานงานสำหรับแผนปฏิบัติการประชาคมการเมือง ความมั่นคงอาเซียน (เอเอสซีซีไอ) จะยังคงเป็นเวทีในการประสานความพยายามระหว่างกลไกเฉพาะด้านต่างๆ โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด และบทเรียนที่ได้เรียนรู้ ในการปฏิบัติตามแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ข้อริเริ่มและข้อเสนอแนะของเอเอสซีซีไอในประเด็นใหม่ๆ จะต้องรายงานต่อคณะมนตรีการเมืองความมั่นคงอาเซียน

๗.๑.๔ คณะมนตรีประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียนรับผิดชอบในการดำเนินงานในภาพรวมของแผนงาน และจะต้องทำให้มั่นใจว่าได้มีการประสานความพยายามภายใต้การดูแลของตนตลอดจนประสานงานในเรื่องประเด็นที่ทับซ้อนกับคณะมนตรีประชาคมอื่น

๗.๑.๕ ความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะต้องรายงานต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียนทุกปี โดยเลขาธิการอาเซียน ผ่านคณะมนตรีประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๗.๒ การระดมทรัพยากร

เงินทุนสำหรับดำเนินการตามแผนงานจะระดมโดยรัฐสมาชิกอาเซียนและกลไกต่างๆ รวมถึงกองทุนพัฒนาอาเซียน (เอดีเอฟ) ประเทศคู่เจรจา ประเทศผู้ให้บริจาค องค์การระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และองค์กรไม่ใชรัฐ

๗.๓ ยุทธศาสตร์การสื่อสาร

เพื่อให้มั่นใจว่า การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประสบความสำเร็จ จะมีการพัฒนาและเริ่มใช้แผนการสื่อสารในระดับประเทศและภูมิภาค ซึ่งจะไม่เพียงแต่สร้างความตระหนักของสาธารณะต่อข้อริเริ่มต่างๆ ผลลัพธ์ของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนแต่ยังช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในกระบวนการด้วย

๗.๔ กลไกในการทบทวน

แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะได้รับการทบทวนและประเมินเพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมทั้งหมดสอดคล้องรองรับต่อความจำเป็นและประเด็นที่สำคัญของอาเซียน โดยคำนึงถึงพลวัตที่เปลี่ยนแปลงของภูมิภาคและบริบทของโลก การทบทวนและการประเมินดำเนินการทุกสองปีโดยเอเอสซีซีไอ โดยประสานกับสำนักเลขาธิการอาเซียน ในกระบวนการทบทวนและประเมินผล รัฐสมาชิกอาเซียนจะได้รับความยืดหยุ่นในการปรับปรุงแผนงานให้ทันสมัย เช่นเดียวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ผลของการทบทวนและการประเมินผลจะรายงานต่อการประชุมสุดยอดอาเซียนโดยเลขาธิการอาเซียน ผ่านคณะมนตรีประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๑. แนวทางการเตรียมความพร้อมของกระทรวงกลาโหมรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ของกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ โดยมุ่งหวังให้กระทรวงกลาโหมสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมการด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับแผนงานของกระทรวงกลาโหมในภาพรวมโดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ กระทรวงกลาโหมต้องพิจารณาร่างกฎระเบียบต่างๆ เพื่อรองรับกฎหมายและความตกลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกรอบอาเซียน ได้แก่ ๑) ความตกลงสำคัญเรื่องความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในกรอบอาเซียน อาทิ ปฏิญญาว่าด้วยเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง

(Declaration on the Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN) ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration on ASEAN Concord หรือ Bali Concord) สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC) สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone : SEANWFZ) ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) และอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (ASEAN Convention on Counter-Terrorism : ACCT) เป็นต้น ๒) ความตกลงสำคัญเรื่องความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในกรอบอาเซียน อาทิ สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization : IMO) แผนปฏิบัติการว่าด้วยการขนส่งทางทะเลที่มีการรวมตัวและขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน และ นโยบายการเปิดน่านฟ้าเสรีอาเซียน (แผนงานการรวมกลุ่มสาขาการบิน) เป็นต้น และ ๓) ความตกลงสำคัญเรื่องความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมในกรอบอาเซียน อาทิ แผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษาอาเซียน (ASEAN Environmental Education Action Plan : AEEAP) และความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements : MEAs) เป็นต้น ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งต้องมีการจัดสัมมนาพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่างๆ เพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าว

๑.๒ กระทรวงกลาโหมต้องพิจารณาการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับระเบียบในการปฏิบัติ (Code of Conduct : COC) ที่จะเกิดขึ้น

๑.๓ กระทรวงกลาโหมต้องพิจารณาการดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลอาเซียน อาทิ การจัดการประชุมสัมมนา การส่งเสริมความร่วมมือด้านความปลอดภัยทางทะเล และการค้นหาและการช่วยชีวิต (Search And Rescue : SAR) เป็นต้น

๑.๔ กระทรวงกลาโหมต้องสนับสนุนมาตรการในการป้องกันความขัดแย้งโดยใช้มาตรการการสร้างควมไว้วางใจ และมาตรการการทูตเชิงป้องกัน เป็นเครื่องมือ โดยจัดให้มีการหารือภายใต้กรอบความร่วมมือในเวทีการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) และการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) รวมทั้งจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ทหารในทุกระดับ รวมทั้งสถาบันการศึกษาทหารในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้ ASEAN Security Outlook และแบ่งปันข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการส่งข้อมูลต่อทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติ รวมทั้งจัดทำโครงการวิจัยร่วมกันทางทหารด้วย

๑.๕ กระทรวงกลาโหมต้องศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยสันติที่มีอยู่ และ/หรือกลไกเพิ่มเติม ภายใต้กฎบัตรอาเซียน ซึ่งควรมีบทบาทความวิจัย ข้อเสนอแนะรวมทั้งควรพัฒนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางทหารจากรัฐสมาชิกอาเซียนเพื่อรองรับกลไกที่จะเกิดขึ้น

๑.๖ กระทรวงกลาโหมต้องสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติและความท้าทายข้ามแดนอื่นๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่รับผิดชอบ เช่น สลัดทางเรือ สลัดทางอากาศ การก่อการร้าย การลักลอบการค้าอาวุธขนาดเล็กและเบา รวมทั้งอาวุธที่มีอานุภาพในการทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction : WMD) เป็นต้น

๑.๗ กระทรวงกลาโหมต้องใช้ศักยภาพ และขีดความสามารถที่มีอยู่ในการสนับสนุนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พุทธศักราช ๒๕๕๘ อาทิ การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน และการสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ โดยเฉพาะโครงการเชื่อมโยงอาเซียน (ASEAN Connectivity) เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การเกิดตลาดเดียว (common market) ในอนาคต

๑.๘ กระทรวงกลาโหม ต้องใช้ศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ในการสนับสนุนการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ อาทิ การพัฒนาสมรรถภาพของระบบราชการ เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มภัยจากผลกระทบด้านลบจากการรวมตัวอาเซียนและโลกาภิวัตน์ การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น และการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและความรู้สึกของการเป็นประชาคม โดยดำเนินการร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๙ กระทรวงกลาโหมต้องดำเนินการภายใต้เอกสารแนวความคิดต่างๆ ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมดังนี้

๑.๙.๑ การดำเนินการภายใต้กรอบ ADMM

๑.๙.๑.๑ ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organizations (CSOs) Cooperation on Non-Traditional Security) โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ CSOs โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินกิจกรรม และสนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ด้านกำลังพลและงบประมาณ เพื่อรองรับนโยบายที่เกิดขึ้นของคณะกรรมการฯ

๑.๙.๑.๒ การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (The Use of ASEAN Military Assets and

Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) โดยให้กองทัพไทยพิจารณาจัดตั้ง คณะกรรมการฝ่ายไทยรองรับการดำเนินการของคณะกรรมการประสานงานร่วม (Joint-Coordinating-Committee : JCC) เพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๑.๕.๑.๓ การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบ อาเซียน (The Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Network) โดยให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการด้าน PKO Network เพื่อรองรับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพกองทัพไทย เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการ

๑.๕.๑.๔ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบ อาเซียน (ASEAN Defence Industry Collaboration : ADIC) โดยให้ศูนย์การอุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศและพลังงานทหารเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวและเพื่อให้ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศอาเซียนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒ การดำเนินการภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับ ประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus)

๑.๕.๒.๑ ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) ซึ่งมีกรมกิจการพลเรือนทหาร รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินการดังกล่าวในปี (๕๔ – ๕๖) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒.๒ ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security : MS) ซึ่งมี กรมยุทธการทหารเรือ รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินการดังกล่าวในปี (๕๔ – ๕๖) ให้เกิดผล อย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒.๓ ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations : PKOs) ซึ่งมีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการ ดำเนินการดังกล่าวในปี (๕๔ – ๕๖) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒.๔ ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการแพทย์ทางทหาร (Military Medicine : MM) ซึ่งมี กรมแพทย์ทหารบก รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวในปี (๕๔ – ๕๖) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒.๕ ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการต่อต้านการก่อ การร้าย (Counter Terrorism : CT) ซึ่งมี ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายสากล รับผิดชอบดำเนินการ

เกี่ยวกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒.๖ ให้กระทรวงกลาโหมพิจารณาการเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (EWGs) กับประเทศคู่เจรจาโดยให้เสนอความพร้อมและแผนงานดังกล่าวเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ต่อไป

๑.๕.๓ ให้หน่วยงานด้านการศึกษาและวิจัยพัฒนาของกระทรวงกลาโหม สนับสนุนการดำเนินการของกระทรวงกลาโหมเกี่ยวกับแผนงานด้านวิจัย และพัฒนาความร่วมมือในกรอบอาเซียนที่มีอยู่แล้วและที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้กระทรวงกลาโหมสามารถที่จะเสนอผลงานและการดำเนินการในเชิงรุกต่อประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา

๑.๑๐ ให้หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม พัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถ รวมทั้งปรับปรุงภารกิจและการจัดของหน่วย เพื่อให้สามารถรองรับกับการดำเนินการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับ

๑.๑๑ กองบัญชาการกองทัพไทยต้องบูรณาการงานในการประชุมในกรอบอาเซียน ที่สำคัญ เช่น การประชุม ผบ.ทสส.อาเซียน การประชุมในกรอบของ ผบ.เหล่าทัพอาเซียน ให้สอดคล้องกับการประชุมในกรอบ รวม.กท.อาเซียน โดยให้มีการรายงานผลการดำเนินการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมทราบ

นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๑. นโยบายของคณะรัฐมนตรีปัจจุบัน

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

๑.๑ นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑.๑ เกิดทุนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์น้อมนำพระราชดำริทั้งปวงไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม พร้อมทั้งอัญเชิญไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้ประชาชนในชาติมีความตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณและจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งเสริมและเผยแพร่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้รักสามัคคีและดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

๑.๑.๒ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและระบบป้องกันประเทศ ให้มีความพร้อมในการพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตยความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ สนับสนุนให้กองทัพมีโครงสร้างที่เหมาะสมและมีความทันสมัยส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ให้สามารถบูรณาการขีดความสามารถของภาครัฐและเอกชนให้เป็นเอกภาพนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในการผลิตอาหารยุคทศวรรษได้เองสนับสนุนสิทธิและหน้าที่กำลังพลของกองทัพเพื่อให้เป็นทหารอาชีพในระบอบประชาธิปไตยและสามารถผนึกกำลังกับประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศรวมทั้งกำหนดเป็นบทบาทของทหารในการช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีเกิดภัยพิบัติร้ายแรงขณะเดียวกันจะปรับปรุงสวัสดิการของกำลังพลทุกระดับให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

๑.๑.๓ พัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้กองทัพพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารกับมิตรประเทศและมีความพร้อมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบของสหประชาชาติพัฒนาความสัมพันธ์หน่วยงานด้านความมั่นคงของกองทัพกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งจะแก้ไขปัญหาต่างๆกับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจเชื่อใจทั้งภาครัฐและภาคประชาชนดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามหลักฐานพื้นฐานของกฎหมายและสนธิสัญญาที่มีอยู่เพื่อมิให้เป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อยับยั้งปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติให้หมดไป

๑.๑.๔ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติโดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์เพื่อรับมือภัยคุกคามด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มากขึ้น โดยมีมุงระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาและฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ รวมถึงให้ความสำคัญในการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านพลังงานด้านสิ่งแวดล้อมความมั่นคงของมนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายและอุบัตินัย ทั้งนี้เพื่อให้ความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงในยุคโลกาภิวัตน์

๑.๑.๕ เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดองค์กรอาชญากรรม การค้ามนุษย์ ผู้หลบหนีเข้าเมืองแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและบุคคลที่ไม่มีสถานะชัดเจน โดยการปรับปรุงระบบป้องกันและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างเข้มงวดดูแลให้ความเป็นธรรมและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขภายในประเทศควบคู่ไปกับการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลภายใต้ความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของชาติกับการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐาน

๑.๒ นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๒.๑ เร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านโดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐเอกชนประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกันอันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว

การขยายการคมนาคมขนส่งและความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน

๑.๒.๒ สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนและส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ และเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมและความมั่นคง

๑.๒.๓ เสริมสร้างบทบาทที่ส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติในองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติและองค์การระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยสิทธิมนุษยชนมนุษยธรรมสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง

๑.๒.๔ กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศกลุ่มประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญของโลก เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจไทย

๑.๒.๕ สนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนของนานาชาติพร้อมทั้ง ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ประชาชน รัฐบาล และประชาคมระหว่างประเทศมีทัศนคติในทางบวกต่อประชาชนและประเทศไทย

๑.๒.๖ ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาเรื่องพรมแดนและการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดฉันทามติ ในการกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายต่างประเทศ

๑.๒.๗ สนับสนุนการทูตเพื่อประชาชนคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทยดูแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพและมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทความแข็งแกร่งของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย

๑.๒.๘ ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอาเซียนและอนุภูมิภาคให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายฐานเศรษฐกิจทั้งการผลิตและการลงทุน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่อยู่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจและเมืองชายแดน

๑.๒.๙ ประสานการดำเนินงานของส่วนราชการในต่างประเทศ ตามแนวทางนโยบายที่ประเทศไทยเพื่อให้การดำเนินงานด้านการต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและมีคุณภาพ

๑.๒.๑๐ ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมและองค์กรอิสลามระหว่างประเทศเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าประเทศไทยกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ของไทยในฐานะปัญหาภายในประเทศที่มีความสำคัญด้วยหลักการตามแนวพระราชทาน “เข้าใจเข้าใจ พัฒนา”

๒. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ภารกิจหน้าที่และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคง ถูกกำหนดกรอบด้วยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นนโยบายระดับชาติ ที่หน่วยงานต่างๆ ต้องยึดถือและนำไปพิจารณากำหนดเป็นยุทธศาสตร์และนโยบายในระดับกระทรวงและหน่วยงานระดับขึ้นตรงต่อไป นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย มีดังนี้

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติจัดทำโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่มีเป้าหมายมุ่งสู่การสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุขมีภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ ที่สามารถคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนรวมทั้งสามารถแก้ไขสาเหตุที่เป็นรากเหง้าของภัยคุกคามเพื่อให้เกิดความมั่นคงที่ยั่งยืนและให้การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยภาครัฐภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ในสังคมให้ความสำคัญในการนำไปเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนงานและโครงการในขอบเขตภารกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสนองผลประโยชน์แห่งชาติในทิศทางที่สอดคล้องกันและเป็นเอกภาพ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ฉบับที่ใช้ปัจจุบัน คือ ฉบับ ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นนโยบายเฉพาะหน้าซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมไทยผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤติด้านการเมืองสังคมและเศรษฐกิจไปได้โดยเกิดผลกระทบน้อยที่สุดทุกฝ่ายภายในชาติเข้าใจและรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เป็นจริงมีความไว้วางใจกันพร้อมเผชิญและแก้ไขปัญหา ร่วมกันส่วนที่สองเป็นนโยบายในระยะ ๕ปีมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อหนุนให้การพัฒนาทุกด้านดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องประชาชนภายในชาติมีความสมัครสมานสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันสามารถรักษาคุ้มครองผลประโยชน์สำคัญของชาติไว้ได้อย่างยั่งยืนสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากวิกฤติการณ์ต่างๆ ประเทศไทยได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรีและความเชื่อมั่นจากนานาชาติ

จากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติระยะ ๕ ปี ที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๑๑ ข้อ ซึ่งมีวัตถุประสงค์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกองทัพและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

๒.๑ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ โดยพัฒนาความร่วมมือทางทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มอาเซียน และมิตรประเทศอื่นๆ อย่างใกล้ชิดทุกระดับและเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับมหาอำนาจอย่างสมดุลบนพื้นฐาน

ของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันโดยสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศรวมทั้งสนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติรวมทั้งการบรรเทาภัยพิบัติธรรมชาติและในภูมิภาค

๒.๒ พัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของประเทศในการบริหารจัดการภัยรวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอันจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของโลก

๒.๓ เสริมสร้างศักยภาพการจัดการปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ โดยเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าตรวจปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง การขนถ่ายยาเสพติดการโจรกรรมข้ามแดนและขบวนการผิดกฎหมายกลุ่มต่างๆโดยเน้นการใช้กลไกความร่วมมือระดับท้องถิ่นของไทยและประเทศเพื่อนบ้านในการประสานการดำเนินการ

๒.๔ เสริมสร้างความเชื่อมั่นและเกียรติภูมิของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการสนับสนุนการเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศที่จะช่วยคุ้มครองรักษาหรือขยายผลประโยชน์ของประเทศ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ และความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค

๓. ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ กระทรวงกลาโหมได้จัดทำเอกสาร “ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ” เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันประเทศในภาพรวมสรุปสาระได้ดังนี้

๓.๑ ภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม จำแนกได้ ๓ ลักษณะ ซึ่งมีการจัดลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๓.๒ ภัยคุกคามทางทหาร คาดว่าอาจเกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งด้วยกำลังทหาร ระดับกองพันลงมา แต่ยังมีโอกาสขยายเป็นสงครามขนาดใหญ่ได้ในกรณีปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข

๓.๓ ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและกระทบต่อความมั่นคงที่จะต้องเร่งแก้ไข เพื่อไม่ให้ความรุนแรงของปัญหาขยายตัวออกไปจนทำลายเสถียรภาพของประเทศ เช่น ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ

๓.๔ ภัยสาธารณภัยขนาดใหญ่และภัยพิบัติต่างๆ เป็นภัยคุกคามทางธรรมชาติหรือสาธารณภัยที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนและประเทศ

๓.๕ แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ มี ๓ แนวคิด ดังนี้

๓.๕.๑ การสร้างความร่วมมือทางด้านความมั่นคง โดยสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหาความมั่นคง และการควบคุมการขยายตัวของปัญหาความขัดแย้ง

ทั้งในกรอบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการดำเนินการภายใต้กรอบสหประชาชาติ องค์การเพื่อสันติภาพ และกลุ่มประเทศมหาอำนาจ บนพื้นฐานผลประโยชน์แห่งชาติ

๓.๕.๒ การฝึกกำลังป้องกันประเทศ โดยนำทรัพยากรทั้งหมดของประเทศมาบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการเผชิญภัยคุกคาม การคุ้มครองรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการแก้ปัญหาของประเทศร่วมกัน โดยมีกระทรวงกลาโหมเป็นแกนนำ

๓.๕.๓ การป้องกันเชิงรุก เป็นการเตรียมกำลังและใช้กำลังในการพิทักษ์รักษาอธิปไตยของประเทศให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดการพึ่งตนเอง และการปฏิบัติการในลักษณะของการรวบรวม

๔. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

๔.๑ นโยบายทั่วไป

๔.๑.๑ การปฏิบัติราชการให้ยึดถือกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง นโยบายและมติคณะรัฐมนตรี มติสภากลาโหม ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ แผนแม่บทการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม แผนพัฒนาขีดความสามารถของกระทรวงกลาโหม รวมทั้ง แผนแม่บทหรือแผนหลักในการดำเนินการด้านต่างๆ โดยปรับปรุงให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับภารกิจและสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ

๔.๑.๒ พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อม ด้านความมั่นคง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างเสถียรภาพและสันติภาพร่วมกัน

๔.๒ นโยบายเฉพาะ

๔.๒.๑ พิทักษ์ รักษา และเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสมพระเกียรติ ทั้งในฐานะที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศและทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย เพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจที่มั่นคงและยั่งยืนของประชาชนชาวไทย และเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่งของประเทศ โดยจะต้องดำเนินการและปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ รวมทั้ง ให้มีความสำคัญกับการสนับสนุนและเผยแพร่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๔.๒.๒ พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างเสถียรภาพและความสันติภาพร่วมกัน โดยให้ความสำคัญในการลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน การสนับสนุน

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพและเพื่อมนุษยธรรม ภายใต้กรอบของสหประชาชาติและความร่วมมือในภูมิภาค การริเริ่มและพัฒนาความร่วมมือทางทหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์กับประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาค

๔.๒.๓ พัฒนาการสนธิสัญญากับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อการป้องกันประเทศ ด้วยการนำพลังอำนาจแห่งชาติทุกด้านมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติการกิจเพื่อความมั่นคงร่วมกับกระทรวงกลาโหม โดยในยามปกติ กระทรวงกลาโหมจะต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์

๕. ยุทธศาสตร์ทหาร

จากเอกสารยุทธศาสตร์ทหารฉบับร่าง พ.ศ. ๒๕๕๑ ของกองทัพไทย ได้กำหนดประเด็นการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านมิตรประเทศ และประเทศมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร ลดเงื่อนไขและลดโอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง ด้วยการดำเนินกิจกรรมทางทหาร ได้แก่ การทูตฝ่ายทหาร การพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของชาติร่วมกัน การขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดน การแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาทางทหาร การฝึกร่วม/ผสมกับมิตรประเทศ การปฏิบัติภารกิจสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติ

ความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีใช้เป็นแต่เพียงภัยคุกคามทางทหาร ทำให้การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศคำนึงถึงการสร้างความร่วมมืออันดีกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและองค์การระหว่างประเทศเพื่อลดโอกาสที่จะนำไปสู่ข้อขัดแย้ง

๖. นโยบาย ผบ.ทสส.

นโยบายทั่วไป

๖.๑ กองทัพไทย จะต้องยึดมั่นในความจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๖.๒ เป็นองค์กรหลักในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน ผลประโยชน์แห่งชาติ ความมั่นคงของรัฐ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๖.๒.๑ กองบัญชาการกองทัพไทย จะต้องเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง ความเร่งด่วน ตลอดจนการบริหารจัดการกองทัพไทยในภาพรวม และเป็นองค์กรหลักในการควบคุม อำนาจการ และสั่งการปฏิบัติ ต่อเหล่าทัพ ในการแก้ไขปัญหาของชาติตามขอเจตความรับผิดชอบตามกฎหมาย

๖.๒.๒ เหล่าทัพจะต้องพิจารณาเสริมสร้างกำลังกองทัพให้พร้อมที่จะเผชิญกับภัยคุกคามทุกรูปแบบตั้งแต่ปัจจุบัน ภายใต้แนวคิด การปฏิบัติการร่วม

๖.๓ ให้การสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาของชาติ

๖.๔ ให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๖.๕ สนับสนุนรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชน ภายใต้ขีดความสามารถ

๖.๖ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์ตามสายการบังคับบัญชาและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย

๖.๗ มีระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี

๖.๗.๑ ให้กำลังพลได้มีส่วนร่วม มอบหมายอำนาจให้ผู้ปฏิบัติงานระดับรองลงมา มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม

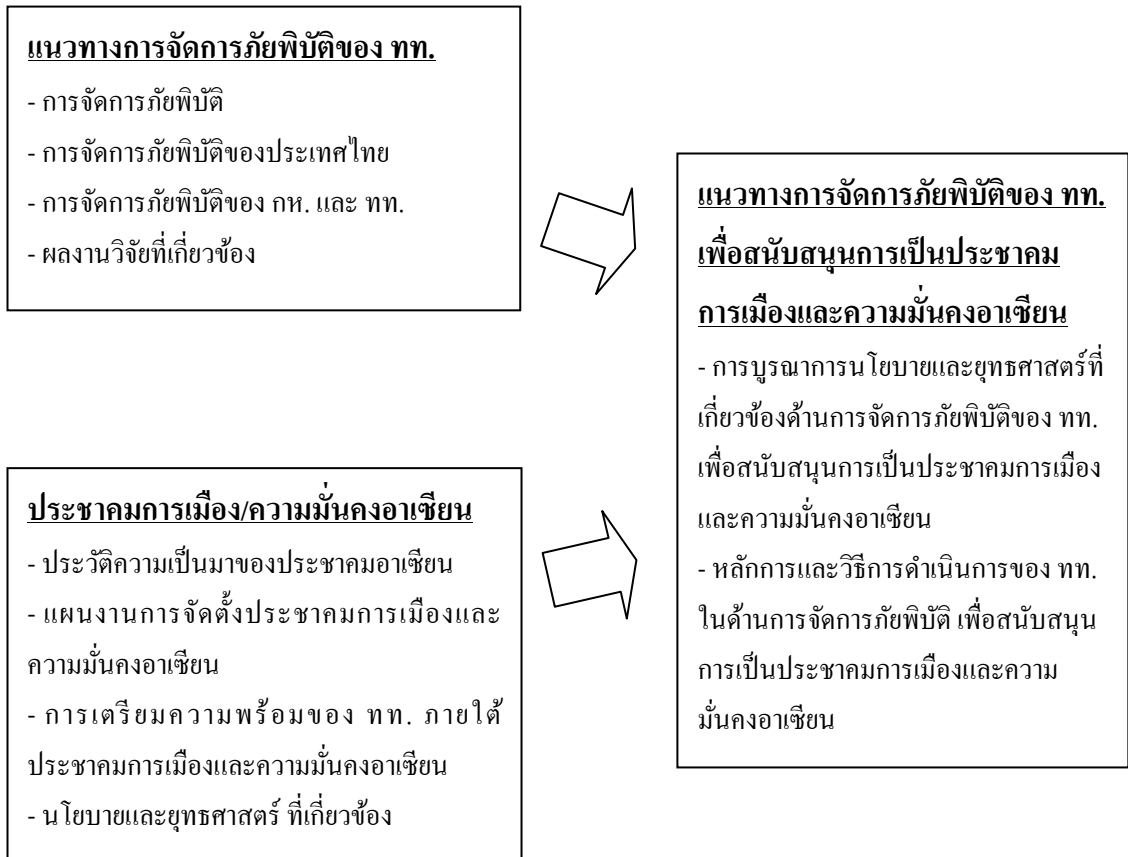
๖.๗.๒ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ทั้งในระดับองค์กรและบุคคล

๖.๗.๓ ให้กำลังพลกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าทำ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่สร้างความเป็นเลิศขึ้นกับหน่วยงาน เป็นองค์กรหลักด้านความมั่นคงที่มีความทันสมัย ๔ ประการ ได้แก่ กำลังพล ยุทโธปกรณ์ หลักนิยม และองค์กร

๖.๗.๔ อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย กำลังพลทุกนายดำรงตนให้อยู่ในกรอบวินัยทางทหารและกรอบจริยธรรมอันดีของสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ ๓ – ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยตามแผนภาพที่ ๓ – ๑ แสดงให้เห็นถึงแนวทางการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นการศึกษาการจัดการภัยพิบัติ การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย การจัดการภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาประวัติความเป็นมาของประชาคมอาเซียน แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จนทำให้ได้ส่วนที่เป็นผลการศึกษาวิจัยออกมา คือ แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วย หลักการและวิธีการดำเนินการของกองทัพไทยในด้านการจัดการภัยพิบัติ เป้าหมายการดำเนินการของกองทัพไทยในด้านการจัดการภัยพิบัติและบทบาทของกองทัพไทยในด้านการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งจะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสนองตอบต่อนโยบายที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ต่อไป

บทที่ ๔

แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน

การศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยและประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) จากข้อมูลเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำเสนอสาระสำคัญที่ได้รับมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลของความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียนอย่างครบถ้วนและสามารถนำเสนอเป็นแนวทางในการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน
๒. การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและเอกสารทางวิชาการต่างๆ
๓. แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
๔. สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน

๑. กรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน

๑.๑ การจัดตั้งอาเซียน

ประชาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือเป็นที่รู้จักกันดีในนามของอาเซียน หรือ ASEAN (Association of South of South East Asian Nations) ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๖๗ (๒๕๑๐) โดย ๕ ประเทศสมาชิกก่อตั้งได้ร่วมกันจัดทำคำประกาศกรุงเทพฯ หรือ Bangkok Declaration, August 1976 ซึ่งถือเป็นข้อสัญญาผูกพันฉบับแรกของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สันติภาพและความมั่นคง ภายใต้หลักการของสหประชาชาติ

ภายใต้กรอบของคำประกาศกรุงเทพฯ ค.ศ.๑๙๖๗ คณะรัฐมนตรีอาเซียน ได้ริเริ่มความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติเป็นครั้งแรก โดยร่วมกันจัดตั้ง ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities หรือคณะกรรมการอาเซียนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากคณะกรรมการชุดนี้จะมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ ด้านสวัสดิการสังคม การวางแผนครอบครัว การป้องกันมลพิษ การควบคุม การติดยาเสพติด เป็นต้น แล้ว ยังได้มีโครงการเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติโดยมีข้อความที่ปรากฏใน Terms of Reference ของคณะกรรมการดังกล่าว คือ “ประเทศอาเซียนส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งรวมถึงการดำเนินกิจกรรม โครงการ ด้านสังคมและมนุษยธรรม เช่น การดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อสู้กับภัยธรรมชาติและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง”

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.๑๙๗๕ หรืออีกเก้าปีต่อมานับตั้งแต่การจัดตั้งอาเซียน ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ประชุมที่บาห์ลี อินโดนีเซีย และได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ๒ (The Declaration of ASEAN Concord of Bail Concord II) ซึ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติได้ถูกบรรจุเป็นหลักการคือ “ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยอื่นๆ สามารถเป็นปัจจัยที่กระตุ้นการก้าวเดินของการพัฒนาของประเทศสมาชิกได้ ดังนั้น ประเทศสมาชิก จะให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบภัย ตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่”

ในปี ค.ศ.๑๙๗๑ ประเทศอาเซียนได้จัดตั้ง ASEAN Combined Operation Against Natural Disaster หรือการปฏิบัติการร่วมของอาเซียนเพื่อต่อสู้กับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งข้อตกลงฉบับนี้เป็นผลทำให้คณะผู้เชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติของประเทศอาเซียนได้มีการประชุมเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคม ค.ศ.๑๙๗๑ ต่อมาในการประชุมครั้งที่ ๓ ในปี ค.ศ.๑๙๗๕ คณะผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนี้ได้เป็นที่รู้จักกันในนามของ ASEAN Experts Group on Natural Disasters และจนกระทั่งในการประชุมครั้งที่ ๘ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.๑๙๘๓ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ASEAN Experts Group on Disaster Management (AEGDM) ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจด้านภัยพิบัติทั้งภัยพิบัติจากธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ด้วย

จุดเปลี่ยนที่สำคัญของ AEGDM คือประชุมครั้งที่ ๑๒ เมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๒ ซึ่งคณะ AEGDM ได้ตัดสินใจเปลี่ยนโครงสร้างสถานะของตนเองจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไปเป็นคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management) หรือ ACDM โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการเปลี่ยนแปลงสถานภาพดังกล่าวคือเพื่อให้มีประชุมประจำปีของ ACDM และให้มีการดำเนินการเชิงรุกในการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของภูมิภาคอาเซียน

การประชุมประจำปีของ ACDM ได้จัดขึ้นครั้งแรกในเดือนธันวาคม ค.ศ.๒๐๐๓ (พ.ศ.๒๕๔๖) ณ เมืองบันดาเสรี เบกาวัน ประเทศบรูไนดารุสซาลาม ซึ่งในครั้งนั้นได้มีการรับรอง วัตถุประสงค์พันธกิจ และ Terms of reference ของ ACDM โดยประธาน ACDM มาจากประเทศสมาชิก ซึ่งจะเวียนกันเป็นเจ้าภาพตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ สมาชิกของ ACDM ก็คือหัวหน้าหน่วยงานระดับชาติประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้นอธิบดีกรมป้องกัน เป็น Focal Point

วัตถุประสงค์ ACDM ได้วาดฝันให้ภูมิภาคอาเซียนมีความเข้มแข็งพร้อมรับมือภัยพิบัติ โดยการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติซึ่งจะนำไปสู่ภูมิภาคที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (A region of disaster-resilient nations, mutually assisting and complementing one another, sharing a common bond in minimizing adverse effects of disasters in pursuit of safer communities and sustainable development)

พันธกิจ ACDM คือ การส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติทุกด้านอย่างครบวงจรได้แก่ การป้องกันการเตรียมความพร้อม การตอบโต้ การบรรเทาฟื้นฟูโดยผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน (To enhance cooperation in all aspects of disaster management prevention, mitigation, preparation, response and recovery through mutual collaborative activities)

๑.๒ ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

ในปี ค.ศ.๒๐๐๕ (พ.ศ.๒๕๔๘) ภายหลังจากที่ภูมิภาคอาเซียนได้ถูกคลื่นสึนามิ ในปี ค.ศ.๒๐๐๔ สร้างความเสียหายและความสูญเสียอย่างร้ายแรงในประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ อาทิ อินโดนีเซียไทย และพม่า ACDM ได้พยายามผลักดันให้มีกรอบการดำเนินการในความร่วมมือระหว่างอาเซียนที่ไม่ใช่เป็นเฉพาะเพียงแผนหรือปฏิญญาเท่านั้นแต่เป็นลักษณะความตกลงที่มีพันธกรณีทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามความพยายามของ ACDM ในเรื่องนี้จึงเป็นที่มาของ การจัดทำ “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response, AADMER)” โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ลงนามในความตกลงดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และต่อมาความตกลงอาเซียนฯ ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ และภายหลังจากที่ได้มีการจัดทำความตกลงฯ ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ AADMER คือการจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพที่สามารถลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิตและทรัพย์สินของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

สมาชิกอาเซียน และเพื่อร่วมกันตอบโต้ภัยพิบัติฉุกเฉิน โดยการร่วมมือกันระดับชาติและขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศโดยการดำเนินการภายในกรอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสาระสำคัญของ AADMER คือการกำหนดกรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียน ในลักษณะครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ กล่าวคือครอบคลุมทั้งในยามปกติก่อนเกิดภัย (การกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน การป้องกัน การเตรียมความพร้อม) ในขณะเกิดภัย (การตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์) ภายหลังเกิดภัย (การบูรณะฟื้นฟู) ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเอง ให้เต็มที่เสียก่อน และหากว่าเกินขีดความสามารถจึงค่อยใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือ

๑.๓ ศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน

ในการขับเคลื่อนกลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER นั้น ในมาตราที่ ๒๐ (Article 20) ได้กำหนดให้มีศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management) หรือ AHA Centre เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศสมาชิก องค์การระหว่างประเทศ และประเทศหุ้นส่วนอื่นๆ เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ขึ้น โดยโครงสร้างของ AHA Centre จะประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร (Governing Board) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการปฏิบัติการของศูนย์ฯ ผู้อำนวยการบริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ของศูนย์ ได้แก่ ๑) ส่วนเตรียมความพร้อมและตอบโต้ภัยพิบัติ (Preparedness & Response) ๒) ส่วนเฝ้าระวังและวิเคราะห์สถานการณ์ (Monitoring & Analysis) ๓) ส่วนบริหารและการเงิน (Administration & Finance) ๔) ส่วนข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information Management and Communication Technology ICT) ขณะนี้ ACDM กำลังดำเนินการจัดตั้ง AHA Centre ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ให้ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑.๔ ระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินอาเซียน

ระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) เป็นอีก ๑ กลไกที่กำหนดไว้ตามความตกลงอาเซียนฯ ประกอบด้วย ๒ ส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับการจัดทำระบบเตรียมความพร้อม (มาตร ๕ ตามความตกลงฯ) โดยการรวบรวมสินทรัพย์ เครื่องมือผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิกอาเซียน และจัดทำเป็นบัญชีรวมไว้ที่ AHA Centre เมื่อ

เกิดภัยพิบัติขึ้นบัญชีจัดทำไว้นี้จะช่วยทำให้ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลที่จำเป็นในการขอรับและการให้ความช่วยเหลือกันและกันของอาเซียนสำหรับส่วนที่สองเป็นคู่มือเรียกว่า “มาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangement and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations)” จัดตั้งขึ้นตาม AADMER มาตรา ๘.๒ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินว่าจะต้องเริ่มทำอะไรก่อนและหลัง ยกตัวอย่างเช่นเมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นในประเทศพม่า SASOP จะกำหนดให้แจ้งข้อมูลไปยังศูนย์ปฏิบัติการของ AHA Centre ภายในระยะเวลา ๓ ชั่วโมง หลังจากการเกิดเหตุ เมื่อ AHA Centre ได้รับรายงานแล้วก็ต้องแจ้งต่อไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ โดยเร็วที่สุด และต้องประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือพม่า เป็นต้น โดยขั้นตอนการปฏิบัติเหล่านี้ก็จะอยู่ภายใต้กรอบ AADMER

๑.๕ กรอบแผนงานภายใต้ความตกลงฯ อาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ AADMER Works Programme

กรอบแผนงาน AADMER work Programme ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยประเทศสมาชิกเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อยู่ภายใต้กรอบความตกลงอาเซียนฯ ซึ่งมีช่วงระยะเวลาดำเนินการ ๖ ปี (ค.ศ.๒๐๑๐-๒๐๑๕) ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก และ ๕ องค์ประกอบพื้นฐาน (Building Blocks) มีประเทศแกนนำ (Lead shepherd country) แต่ละเรื่องดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ประเทศแกนนำ คือ มาเลเซีย/สิงคโปร์)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การประเมินความเสี่ยง การเตือนภัยล่วงหน้า และการเฝ้าระวัง (ประเทศแกนนำ คือ กัมพูชาและฟิลิปปินส์)

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและการบรรเทา (ประเทศแกนนำ คือ ลาวและไทย)

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณะฟื้นฟู (ประเทศแกนนำ คือ อินโดนีเซียและพม่า)
องค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ด้าน (5 Building Blocks) คือ

๑. ยุทธศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนพันธมิตร (ประเทศแกนนำ คือ ฟิลิปปินส์)

๒. การระดมทรัพยากร (ประเทศแกนนำ คือ ฟิลิปปินส์)

๓. การกระจายสู่กลุ่มเป้าหมายและทำให้เข้าสู่ระบบกลไกปกติที่มีอยู่ (Outreach and Mainstreaming) (ประเทศแกนนำ คือ ไทย)

๔. การฝึกอบรมและระบบบริหารจัดการความรู้ (ประเทศแกนนำ คือ สิงคโปร์)

๕. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ประเทศแกนนำคือ สิงคโปร์)

บทบาทของไทยใน AADMER Work Programme

๑. เป็นประเทศแกนนำร่วมกับ สปป.ลาว ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันและบรรเทา หรือ Strategic Component 2 : Prevention and Mitigation

๒. เป็นประเทศแกนนำในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันและบรรเทา หรือ Strategic Component 2 : Prevention and Mitigation หัวข้อย่อยที่ ๒.๑ ซึ่งเกี่ยวกับการนำเอาแผนปฏิบัติการระดับชาติด้านลดความเสี่ยงแปลงไปสู่การปฏิบัติและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในประเทศสมาชิกอาเซียนที่รับผิดชอบงานด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติรวมถึงการปรับปรุงระเบียบกฎหมายและการจัดตั้งองค์กรขึ้นมารับรองในเรื่องดังกล่าว

๓. เป็นประเทศแกนนำร่วมกับ สปป.ลาว ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การป้องกันและบรรเทา (Strategic Component 2 : Prevention and Mitigation) หัวข้อย่อยที่ ๒.๔ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การให้ความรู้ การศึกษา การสร้างความตระหนักและการผลักดันงานด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction : DRR) ให้เป็นนโยบายของชาติ (Public Education, Awareness and Advocacy) ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพการจัดงาน “วันจัดการภัยพิบัติของอาเซียน (ASEAN Day for Disaster Management : ADDM)”

๔. เป็นประเทศแกนนำในส่วนขององค์ประกอบพื้นฐานที่ ๓ (Building Block 3) ของ AADMER Work Programme คือการกระจายเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายและการทำให้เข้าสู่ระบบและกลไกตามปกติที่มีอยู่ (Outreach and Mainstreaming) ประชาคมประชาชาติ

สรุปจากการศึกษากรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน จะเห็นได้ว่าภายใต้กรอบของคำประกาศกรุงเทพฯ ค.ศ.๑๙๖๗ ที่ได้รับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนนั้นก็ได้มีการริเริ่มความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติขึ้นเป็นครั้งแรกเช่นกัน จึงถือเป็นกรอบนโยบายที่มีสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นเสาหลักในการช่วยสนับสนุนประชาคมอาเซียนและประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนโดยต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๗๑ ประเทศอาเซียนได้จัดตั้ง ASEAN Combined Operation Against Natural Disaster หรือการปฏิบัติการร่วมของอาเซียนเพื่อต่อสู้กับภัยพิบัติทางธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ และเปลี่ยนโครงสร้างเป็นคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management; ACDM) ในปี ค.ศ.๒๐๐๕ ภายหลังจากที่ภูมิภาคอาเซียนได้ถูกคลื่นสึนามิ ในปี ค.ศ.๒๐๐๔ โดยได้สร้างความเสียหายและสูญเสียอย่างร้ายแรงในประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ ดังนั้น ประชาคมอาเซียน จึงได้จัดทำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response; AADMER) ขึ้นแทนแผนงานเดิมหรือปฏิญญา

ในอดีต รวมทั้งทำให้เกิดศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance on Disaster Management; AHA Center) ระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) และคู่มือที่เรียกว่า มาตรฐานวิธีปฏิบัติ เพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติการร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติ และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangement and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations; SASOP) ขึ้น ซึ่งถือเป็นการขับเคลื่อนกรอบนโยบาย ศูนย์ประสานงานหลัก ระบบเตรียมความพร้อม ต่างๆ รวมทั้งวิธีปฏิบัติในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อรองรับการปฏิบัติในการตอบโต้ สถานการณ์ฉุกเฉินด้านการจัดการภัยพิบัติของประชาคมอาเซียนและประชาคมการเมืองและความ มั่นคงอาเซียนในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ประชาคมอาเซียนและประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะประสบความสำเร็จได้ คือ ประเทศสมาชิกต้องมีส่วนร่วมกันกำหนดบทบาทและมาตรการต่างๆ ทั้งในเวที ระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศอย่างชัดเจน ซึ่งปัจจุบันมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ในด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน ดังนั้น หากประชาคมอาเซียนและประชาคมการเมืองและความมั่นคง อาเซียนได้กำหนดคน นโยบายให้กองทัพของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มี ศักยภาพและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถให้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อเข้ามาช่วย เป็นกลไก ในการขับเคลื่อนการจัดการภัยพิบัติดังกล่าว ก็จะทำให้กระบวนการในการจัดการภัยพิบัติของ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของกองทัพไทยถือเป็นหน่วยงานของ ประเทศไทยที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง มีความพร้อมในการเป็นกลไกของอาเซียนในการจัดการภัยพิบัติต่างๆ ตามกรอบแผนงาน AADMER ได้รับการพัฒนาขึ้นประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก และ ๕ องค์ประกอบพื้นฐาน (Building Blocks) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ ลดความเสียหายในขณะเกิด ภัยพิบัติและการฟื้นฟูต่างๆ เพื่อความสงบสุขในภูมิภาคให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนตลอดไป

การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญและเอกสารทางวิชาการต่างๆ

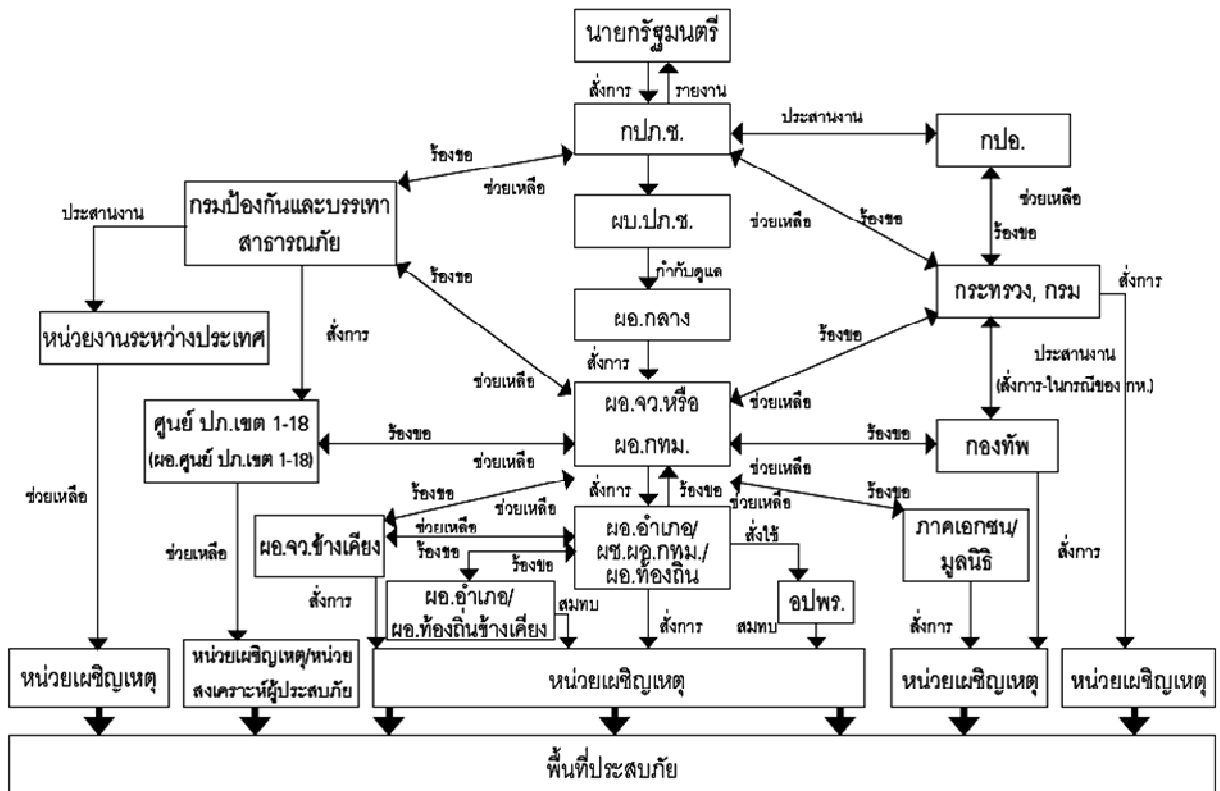
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ ในบทที่ ๒ หลักการจัดการ ภัยพิบัติของประเทศไทยและของกองทัพไทย และบทที่ ๓ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง อาเซียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน เพื่อ

กำหนดเป็นแนวทางในการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคม
การเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้ตามลำดับดังนี้

๑. การวิเคราะห์หลักการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยและกองทัพไทย

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ : รัฐบาล ได้ตระหนัก
ถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้ตรา พ.ร.บ.ฯ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎหมายหลัก
ในการจัดการสาธารณภัยซึ่งมีผลใช้บังคับใน ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นต้นมา ซึ่งได้กำหนด
บุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการชัดเจน
ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

แผนภาพที่ ๔- ๑ แผนผังโครงสร้างการบริหารจัดการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

กรอบนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ : กปภ.ช. ได้น้อมนำ
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๐ นโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา นโยบาย
ของกระทรวงมหาดไทย แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ แผนแม่บทการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยประเภทต่างๆ ที่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว

มาจัดทำเป็นนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติที่มุ่งเน้นการจัดการและแก้ไข ปัญหาในเชิงรุกเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัย หรือหากเกิดภัยขึ้นจะลดความสูญเสียให้เหลือน้อยที่สุด

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดขอบเขตสาธารณภัยไว้ ๒ ด้าน คือ ด้านสาธารณภัย (ประกอบด้วยภัย ๑๔ ประเภท ได้แก่ อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ภัยจากอัคคีภัย ภัยจากสารเคมี และวัตถุอันตราย ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ภัยแล้ง ภัยจากอากาศหนาว ภัยจากไฟฟ้าและ หมอกควัน ภัยจากแผ่นดินไหวและอาคารถล่ม ภัยจากคลื่นสึนามิ ภัยจากโรคระบาดในมนุษย์ ภัยจาก โรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด ภัยจากโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ และภัยจากเทคโนโลยี สารสนเทศ) และด้านความมั่นคง (ประกอบด้วยภัย ๔ ประเภท คือ ภัยจากการก่อวินาศกรรม ภัยจากทุ่นระเบิดกับระเบิด ภัยทางอากาศ และภัยจากการชุมนุมประท้วงและก่อการจลาจล)

ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับนี้ ได้แบ่งระดับความ รุนแรงของสาธารณภัยไว้เป็น ๔ ระดับ โดยมีผู้รับผิดชอบตามระดับความรุนแรง สรุปได้ดังนี้

๑. ระดับที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปและมีขนาดเล็ก ซึ่งผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ และ/หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร สามารถควบคุมสถานการณ์และ จัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

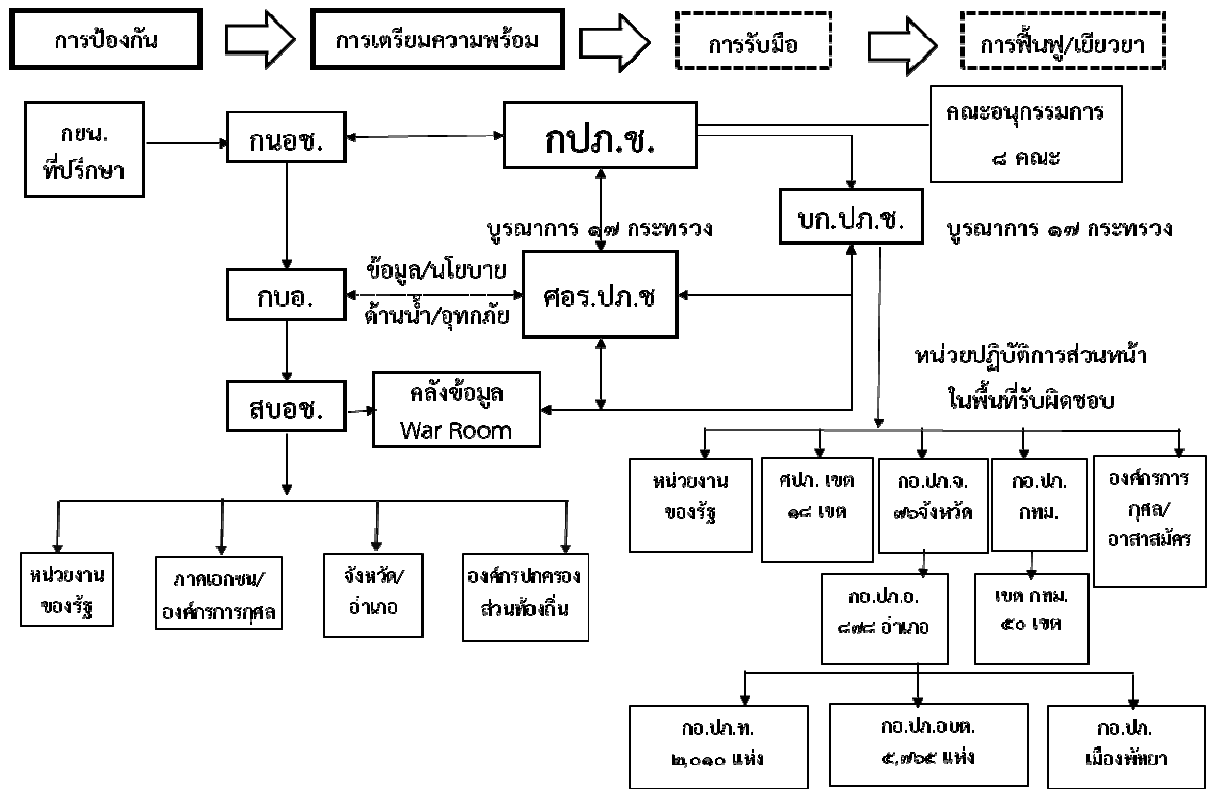
๒. ระดับที่ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง ซึ่งผู้อำนวยการในระดับที่ ๑ ไม่สามารถ ควบคุมสถานการณ์ได้แต่ผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือ ผู้อำนวยการ กทม. สามารถควบคุม สถานการณ์ได้

๓. ระดับที่ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัย ที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ ซึ่งผู้อำนวยการในระดับที่ ๒ ไม่สามารถควบคุม สถานการณ์ได้ แต่ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือ ผบ.ปภ.ช. สามารถเข้าควบคุมสถานการณ์ได้

๔. ระดับที่ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง นรม. หรือ รอง นรม. ที่ นรม. มอบหมาย จะเข้าควบคุมสถานการณ์

การประกอบกำลังกำลังพลของส่วนราชการหรือหน่วยงานในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ ของ ปภ. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (รวมผู้แทน กท. เมื่อได้รับการประสาน)

แผนภาพที่ ๔- ๒ แผนผังการเชื่อมโยงกลไกการจัดการสาธารณภัยขององค์กร ภายใต้ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ (กปภ.ช. กับ กนอช. และ กบอ.)

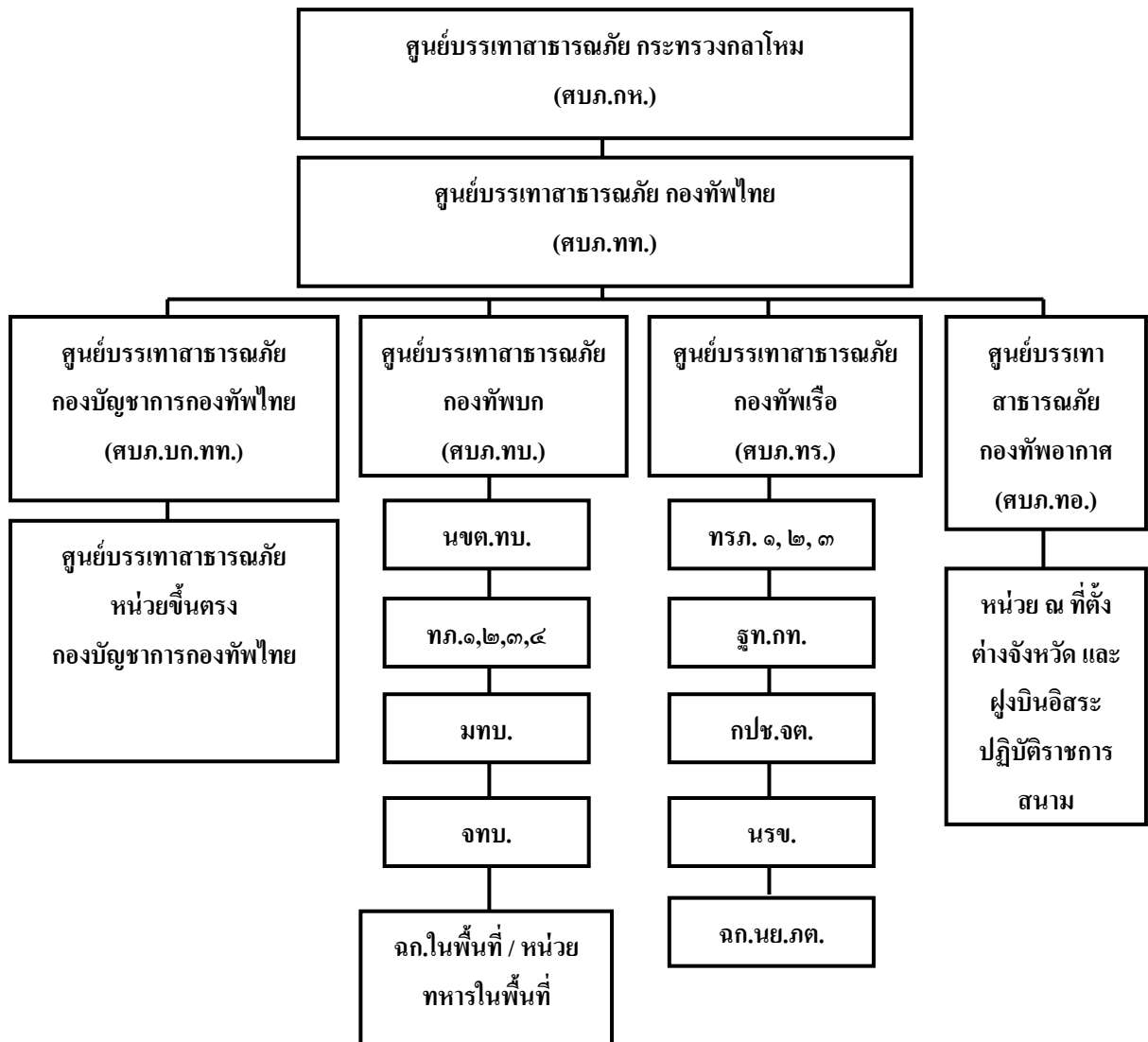

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

ให้ สป. และ ทท. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.กท. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท.

ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย จัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ โดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ รวมทั้งแผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการป้องกันแก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติ ของ กท. และให้ติดตามสถานการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ พร้อมทั้งรายงานเหตุการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยในการป้องกันแก้ไข และบรรเทาภัยพิบัติให้ ศบภ.กท. ทราบอย่างต่อเนื่อง โดยหากมีกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้รายงานให้ทราบในโอกาสแรก

แผนภาพที่ ๔- ๑ ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย (สบภ.ทท.)

ที่มา : ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพไทย

สรุปการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยได้ตราเป็น พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ เพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้ว่าเป็นเอกภาพชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ตามระดับความรุนแรงของสาธารณภัยซึ่งแบ่งไว้เป็น ๔ ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ ๑ สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปและมีขนาดเล็ก (ผู้อำนวยการอำเภอ) ระดับที่ ๒ สาธารณภัยขนาดกลาง (ผู้อำนวยการจังหวัด) ระดับที่ ๓ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง (ผู้อำนวยการกลาง) ระดับที่ ๔ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง (นรม. หรือ รอง นรม.ที่ นรม. มอบหมาย) จะเข้าควบคุม

สถานการณ์ สำหรับการประกอบกำลังเข้าควบคุมสถานการณ์ กำลังของส่วนราชการหรือหน่วยงานในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ของ ปก. เป็นหลัก เสริมด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้แทน กท. เมื่อได้รับการประสาน ทั้งนี้ในการปฏิบัติของกำลังหลักและกำลังเสริม (กำลังทหาร) จะดำเนินการตามกลไกการจัดการสาธารณภัยขององค์การภายใต้พ.ร.บ.ฯ พ.ศ.๒๕๕๐

การจัดการภัยพิบัติของ กท. มี ทท. เป็นหน่วยขึ้นตรงที่รับผิดชอบโดยการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับระดับของความรุนแรงและพื้นที่ประสบภัยต่างๆ โดย กำหนดให้ ทท. เป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗ ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบ และยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อม โดยเน้นการปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยของ กท. พ.ศ.๒๕๕๖ การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง การจัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม และการเข้าร่วมการฝึกซ้อม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและเกินขีดความสามารถที่ประเทศไทยจะรับมือได้ หรือกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (DisasterEmergency) จนรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้ ศบก.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP เป็นต้นและยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัยโดยเน้นการประสานกับองค์การระหว่างประเทศในการฟื้นฟูบูรณะ โดยการจัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

๒. การวิเคราะห์แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยเหนือ เริ่มจากแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ระดับชาติ ได้แก่ นโยบายของคณะรัฐมนตรี นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ระดับกระทรวง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ นโยบาย รมว.กท. แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และระดับกองทัพไทย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ทหาร นโยบาย ผบ.ทสส. ทั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔ – ๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ

ระดับนโยบาย	สาระที่เกี่ยวข้องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ
ความสำคัญของ ประชาคมการเมือง และความมั่นคง อาเซียน	ประเด็นหลัก ๑. ตอบสนองภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งอาชญากรรมข้ามชาติ และข้าม พรมแดน ๒. ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติ และการตอบสนองต่อสถานการณ์ ฉุกเฉิน
แผนงานการจัดตั้ง ประชาคมการเมือง และความมั่นคง อาเซียน	ประเด็นหลัก ๑. ภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมี ความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ ๒. ส่งเสริมความเข้าใจในนโยบายกลาโหมและมุมมองด้านความมั่นคง ๓. พัฒนาระบบการเตือนภัยล่วงหน้าของอาเซียนบนพื้นฐานของกลไกที่มีอยู่ เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นหรือขยายความรุนแรงของความขัดแย้งและภัยพิบัติ ต่างๆ ๔. การแก้ไขความขัดแย้งและการระงับข้อพิพาทโดยสันติ ๕. เสริมสร้างความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน ๖. ส่งเสริมการเจรจาประสานงานระหว่างทหารและพลเรือนและความร่วมมือ ในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ๗. ประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ ๘. เสริมสร้าง ความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ และการตอบสนอง ต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน <u>กิจกรรม</u> ๑. เพิ่มพูนการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพและทันที่ในระดัการเมือง และระดับปฏิบัติงาน ในการเริ่มดำเนินการรอบการดำเนินการด้านการจัดการ ภัยพิบัติของอาเซียนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ในกรณีที่มีภัยพิบัติครั้งใหญ่

ตารางที่ ๔ - ๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ (ต่อ)

ระดับนโยบาย	สาระที่เกี่ยวข้องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ
	<p>๒. เพิ่มพูนการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือนในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที</p> <p>๓. จัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับกรอบการดำเนินการเตรียมพร้อมระดับภูมิภาค และการประสานงานในด้านการบรรเทาภัยพิบัติและการปฏิบัติการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกันให้เสร็จสิ้น เพื่อจัดตั้งปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยของรัฐสมาชิก โดยสอดคล้องกับความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน</p> <p>๔. ดำเนินการให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพด้านการจัดการภัยพิบัติระหว่างอาเซียนกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน เช่น การประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (เออาร์เอฟ) อาเซียนบวกสาม การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกในแนวทางที่เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติของอาเซียน</p>
นโยบายของคณะรัฐมนตรี	<p>ประเด็นหลัก</p> <p>๑. นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ</p> <p>๒. พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและระบบป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตยความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติสนับสนุนให้กองทัพมีโครงสร้างที่เหมาะสมและมีความทันสมัยส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้สามารถบูรณาการขีดความสามารถของภาครัฐและเอกชนให้เป็นเอกภาพนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้เองสนับสนุนสิทธิและหน้าที่กำลังพลของกองทัพเพื่อให้เป็นทหารอาชีพในระบอบประชาธิปไตย และสามารถผนึกกำลังกับประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศรวมทั้งกำหนดเป็นบทบาทของทหารในการช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีเกิดภัยพิบัติร้ายแรงขณะเดียวกันจะปรับปรุงสวัสดิการของกำลังพลทุกระดับให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดียิ่งขึ้น</p>

ตารางที่ ๔ - ๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ (ต่อ)

ระดับนโยบาย	สาระที่เกี่ยวข้องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ
	<p>๓. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์เพื่อรับมือภัยคุกคามด้านต่างๆ ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มากขึ้น โดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไขบรรเทาและฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ รวมถึงให้ความสำคัญในการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ในทุกด้าน ได้แก่ด้านพลังงาน ด้านสิ่งแวดล้อมความมั่นคงของมนุษย์อาชญากรรมข้ามชาติการก่อการร้าย และอุบัติภัย ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงในยุคโลกาภิวัตน์</p>
<p>นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ</p>	<p>ประเด็นหลัก</p> <p>๑. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ โดยพัฒนาความร่วมมือทางทหารและความเข้าใจอันดีกับกองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มอาเซียน และมิตรประเทศอื่นๆ อย่างใกล้ชิดทุกระดับและเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับมหาอำนาจอย่างสมดุลบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศรวมทั้งสนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติรวมทั้งการบรรเทาภัยพิบัติธรรมชาติในภูมิภาค</p> <p>๒. พัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของประเทศในการบริหารจัดการภัยรวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างปฏิบัติการกิจช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอันจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของโลก</p>
<p>ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ ๒๕๔๖</p>	<p>ประเด็นหลัก</p> <p>๑. ภัยสาธารณภัยขนาดใหญ่และภัยพิบัติต่างๆ เป็นภัยคุกคามทางธรรมชาติหรือสาธารณภัยที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนและประเทศ</p>

ตารางที่ ๔ – ๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ (ต่อ)

ระดับนโยบาย	สาระที่เกี่ยวข้องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ
นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	<p>ประเด็นหลัก</p> <p>๑. พัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อจัดระเบียบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างเสถียรภาพและความสันติภาพร่วมกัน โดยให้ความสำคัญในการลดความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน การสนับสนุน การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน การสนับสนุนภารกิจเพื่อสันติภาพและเพื่อนมนุษย์ธรรม ภายใต้กรอบของสหประชาชาติและความร่วมมือในภูมิภาค การริเริ่มและพัฒนาความร่วมมือทางทหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการรักษาความสมดุลของความสัมพันธ์กับประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาค</p>
แนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	<p>ประเด็นหลัก</p> <p>๑. กระทรวงกลาโหมต้องดำเนินการภายใต้เอกสารแนวความคิดต่างๆ ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมดังนี้</p> <p>๒. การดำเนินการภายใต้กรอบ ADMM</p> <p>๓. การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (The Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) โดยให้กองทัพไทยพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายไทยรองรับการดำเนินการของคณะกรรมการประสานงานร่วม (Joint-Coordinating-Committee : JCC) เพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรม</p> <p>๔. การดำเนินการภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus)</p> <p>๕. ให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR) ซึ่งมีกรมกิจการพลเรือนทหาร รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับ</p>

ตารางที่ ๔ – ๑ แสดงการเปรียบเทียบนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ (ต่อ)

ระดับนโยบาย	สาระที่เกี่ยวข้องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ
	คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินการดังกล่าวในปี (๕๔ – ๕๖) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
ยุทธศาสตร์ทหาร	ประเด็นหลัก ๑. ความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีใช้เป็นแต่เพียงภัยคุกคามทางทหาร ทำให้การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการป้องกันประเทศคำนึงถึงการสร้างความร่วมมืออันดีกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและองค์การระหว่างประเทศเพื่อลดโอกาสที่จะนำไปสู่ข้อขัดแย้ง
นโยบาย ผบ.ทสส.	ประเด็นหลัก ๑. นโยบายทั่วไป ๒. ให้การสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาของชาติ ๓. ให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ๔. สนับสนุนรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชน ภายใต้อุดมการณ์สามัคคีธรรม

สรุปจากการวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของหน่วยเหนือในทุกระดับทำให้ทราบว่าตั้งแต่ระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง จนถึงกองทัพไทย ได้มีการกำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง และการตอบสนองภัยคุกคามในทุกรูปแบบกับประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศ เช่น ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการเตือนภัยล่วงหน้าบนพื้นฐานของกลไกที่มีอยู่ เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นหรือการขยายความรุนแรงของความขัดแย้งและภัยพิบัติต่างๆ การเพิ่มพูนการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพและทันท่วงทีในด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในกรณีที่มีภัยพิบัติครั้งใหญ่ การเพิ่มพูนการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือนในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที การจัดทำแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับกรอบการดำเนินการเตรียมพร้อมระดับภูมิภาคเพื่อจัดตั้งปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยของรัฐสมาชิก การกำหนดเป็นบทบาทของทหารในการช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกิดภัยพิบัติร้ายแรง การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมโดยให้กองทัพไทยพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการ

ฝ่ายไทยรองรับการดำเนินการของคณะกรรมการประสานงานร่วม (Joint-Coordinating-Committee : JCC) เพื่อรองรับการดำเนินการดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและการดำเนินการภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus) ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ โดยให้กองทัพไทยพิจารณาใช้ทรัพยากรทางทหารในการสนับสนุนประเทศผู้ประสบภัยผ่านศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน หรือ AHA Center ทั้งในส่วนของการประเมินความเสี่ยง การป้องกันและการบรรเทา การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้ และการฟื้นฟู ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคม การเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ได้จัดโครงสร้างองค์กรในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามระดับความรุนแรงของสาธารณภัยไว้ ๔ ระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น และเป็นไปตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการประกอบกำลังเข้าควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ประสบภัย จากการป้องกัน การเตรียมความพร้อม การรับมือ และการฟื้นฟู สำหรับกระทรวงกลาโหม โดยกองทัพไทยถือเป็นหน่วยงานสนับสนุนเมื่อได้รับการประสาน ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.ฯ พ.ศ.๒๕๕๐ ในระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการจัดการหลังเกิดภัย ทั้งนี้ด้วยความที่กองทัพไทยเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีศักยภาพและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ จึงมีความเหมาะสมในการเข้ามาช่วยเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์กรอบความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน การวิเคราะห์การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยและของกองทัพไทย และการวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นภาพรวมของแนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้ดังนี้

๑. การบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านภัยพิบัติของประเทศไทยและของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

สรุปได้ว่านโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของหน่วยเหนือทุกระดับจนถึง กองทัพอากาศ ในภาพรวมนั้น ได้มีการกำหนดให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงและความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินกับประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ และลดความเสียหายของชีวิตและทรัพย์สินในขณะเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งการฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยต่างๆ โดยยังความสงบสุขในภูมิภาคอาเซียนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนตลอดไป

สำหรับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ดังกล่าวบางส่วนยังขาดความชัดเจนในนโยบายที่จะมอบความรับผิดชอบหลักให้กับหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยในการให้ความช่วยเหลือกับประเทศที่ประสบภัยพิบัติอย่างร้ายแรง และหน่วยงานที่จะรับผิดชอบเป็นหน่วยให้การสนับสนุน เช่นเดียวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหมและกองทัพอากาศที่ปัจจุบันยังเน้นการจัดการภัยพิบัติและการให้ความช่วยเหลือภายในประเทศเป็นหลัก และยังคงขาดนโยบายที่จะมอบหมายให้หน่วยขึ้นตรงและหน่วยที่เกี่ยวข้องของกองทัพอากาศ เป็นหน่วยงานหลักของกองทัพอากาศในการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินกับประเทศสมาชิกอาเซียนและมิตรประเทศ ทั้งนี้เพื่อการวางแผนและเตรียมการให้กับหน่วยค้นหาและกู้ภัยของกองทัพอากาศได้มีการปรับปรุงและพัฒนากำลังพลและอุปกรณ์ต่างๆ ให้มีความพร้อมในการเคลื่อนย้ายกำลังไปปฏิบัติภารกิจจัดการภัยพิบัติให้กับประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. หลักการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพอากาศเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปได้ดังนี้

๒.๑ การนำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response; AADMER) ซึ่งเป็นความตกลงอาเซียนฯ ที่ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๔ ธ.ค.๕๒ และขณะนี้อาเซียนก็ได้มีความพยายามที่จะนำความตกลงฯ ไปการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม กล่าวคือ ครอบคลุมทั้งในยามปกติก่อนเกิดภัย (การกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน การป้องกัน การเตรียมความพร้อม) ในขณะเกิดภัย (การตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์) ภายหลังเกิดภัย (การบูรณะฟื้นฟู) ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่เสียก่อน และหากว่าเกินขีดความสามารถจึงค่อยใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือ ซึ่ง กท. โดย ทท. จะได้

ใช้ความตกลงอาเซียนฯ มาเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดเป็นนโยบายในด้านการจัดการภัยพิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๒ การประสานการปฏิบัติกับศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance on Disaster Management; AHA Center) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของ กองทัพไทย ทั้งในฐานะที่จะเป็นประเทศประสบภัยพิบัติ และในฐานะที่เป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนประเทศที่ประสบภัยพิบัติ ซึ่งครอบคลุมทั้งในส่วนของ การประเมินความเสี่ยง การป้องกันและการบรรเทา การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ และการฟื้นฟู ให้ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๓ การนำระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) ซึ่งเป็นกลไกที่กำหนดไว้ตามความตกลงอาเซียนฯ (AADMER) ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ การจัดทำระบบเตรียมความพร้อมโดยการรวบรวมสินทรัพย์ เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิกอาเซียน และจัดทำเป็นบัญชีรวมไว้ที่ AHA Centre เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นบัญชีที่จัดทำไว้นี้จะช่วยทำให้ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลที่จำเป็นในการขอรับและการให้ความช่วยเหลือกันและกันของอาเซียนสำหรับส่วนที่สองเป็นคู่มือเรียกว่า “มาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangement and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินว่าจะต้องเริ่มทำอะไรก่อนและหลังภัยพิบัติ ซึ่ง กท. โดย ทท. จะได้ใช้ระบบเตรียมพร้อมฯ มาเป็นแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติการของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓. วิธีการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การนำกรอบแผนงานภายใต้ข้อตกลงฯ อาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ AADMER Work Programme ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งมีช่วงระยะเวลาดำเนินการ ๖ ปี (ค.ศ.๒๐๑๐ – ๒๐๑๕) ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การประเมินความเสี่ยง การเตือนภัยล่วงหน้า และการเฝ้าระวังยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและการบรรเทา (ประเทศแกนนำ

คือ ลาวและไทย) และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณะฟื้นฟู รวมทั้งองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ด้าน (5 Building Blocks) คือ ๑) การเป็นหุ้นส่วนพันธมิตร ๒) การระดมทรัพยากร ๓) การกระจายผู้กลุ่มเป้าหมายและทำให้เข้าสู่ระบบกลไกปกติที่มีอยู่ (ประเทศแกนนำ คือ ไทย) ๔) การฝึกอบรมและระบบบริหารจัดการความรู้ (ประเทศแกนนำคือ สิงคโปร์) และ ๕) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนบทบาทของไทยใน AADMER Work Programme มาประสานการปฏิบัติร่วมกับ

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนแนวทางการเตรียมความพร้อมของกองทัพภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินและยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัย ซึ่ง กท. โดย ทท. เป็นหน่วยงานสนับสนุนตามยุทธศาสตร์ มาตรการ และกิจกรรมหลักร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จะทำให้เกิดเป็นกิจกรรมการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยการแบ่งตามประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือและประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือได้ดังนี้

๑.๒ การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือ

การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ดำเนินการโดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย ในทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับระดับของความรุนแรงและพื้นที่ประสบภัยต่างๆ โดยกองทัพไทย เป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ซึ่งปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบดังนี้

๑. ประชาสัมพันธ์ให้กำลังพลของหน่วยต่างๆ มีความรู้เรื่อง การป้องกันภัยพิบัติต่างๆ และปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของกำลังพลและการขยายผลสู่การปฏิบัติของประชาชน

๒. การปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆในด้านระบบงบประมาณในการสนับสนุนหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือและการบริหารจัดการภัยพิบัติได้รวดเร็วและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อมดังนี้

๑. ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยของ กท.พ.ศ.๒๕๕๖ ให้ครอบคลุมหน่วยปฏิบัติต่างๆ ของกองทัพไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการภัยพิบัติตามความรับผิดชอบ

๒. การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้มีความสอดคล้องกับกลไกการจัดการสาธารณภัยภายใต้ พ.ร.บ.ฯ ๒๕๕๐ และ โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยและหน่วยขึ้นตรงต่างๆที่เกี่ยวข้อง

๓. การติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง โดยการเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและเอกชนมาสู่ระบบการควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพไทยผ่านช่องทางของศูนย์ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย รวมทั้งการแสวงประโยชน์การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการติดตามเฝ้าระวังภัย

๔. การจัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ต่างๆให้พร้อมในการเผชิญสถานการณ์วิกฤติ โดยการใช้หน่วยต่างๆที่มีขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยอย่างเป็นรูปธรรม ในลักษณะของหน่วยพร้อมปฏิบัติการหรือ Rapid Deployment Forces

๕. การเข้าร่วมการฝึกซ้อมในด้านการจัดการภัยพิบัติเพื่อมนุษยธรรมของกองทัพไทยร่วมกับภาคพลเรือน ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ ที่เป็นมาตรฐานสากล ทั้งนี้การดำเนินการฝึกซ้อมดังกล่าวควรปฏิบัติตามลำดับขั้น ดังนี้

๕.๑ การฝึกทักษะของแต่ละส่วนงานหรือหน่วยงานต่างๆ

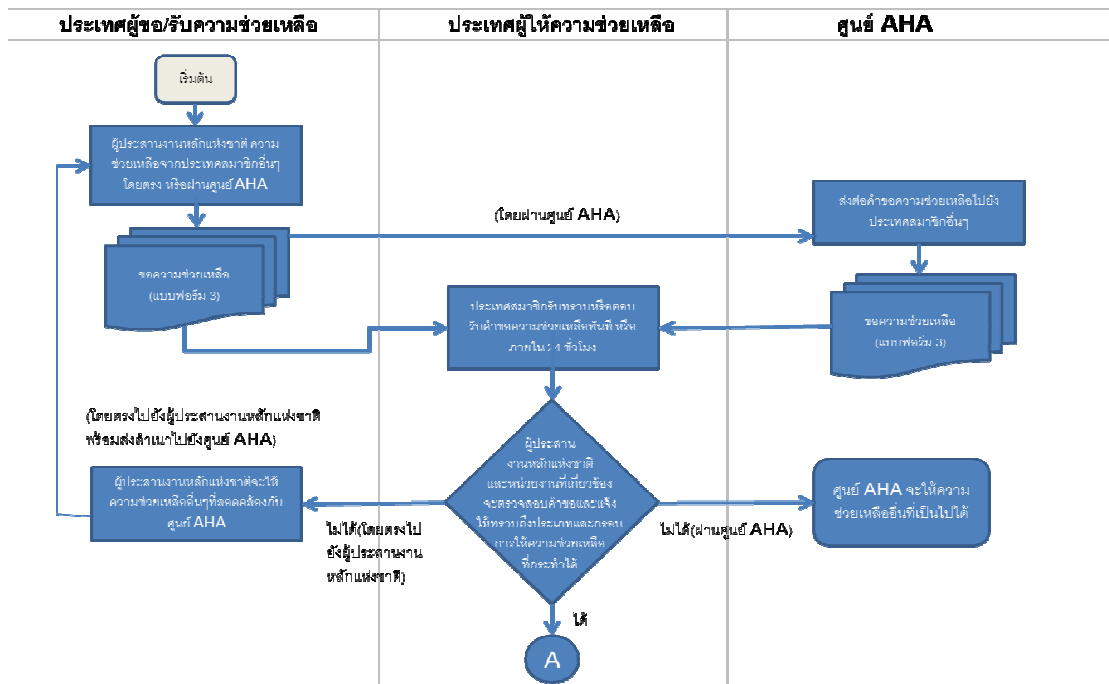
๕.๒ การฝึกเป็นภาพรวมของพื้นที่ประสบภัยและระดับประเทศ

สำหรับในด้านการฝึกการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นต้นมา โดยเริ่มจากการฝึกร่วม/ผสม ไทย-มาเลเซีย ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นการฝึกร่วม/ผสม ไทย-กัมพูชา ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นการฝึกทางทหารอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของอาเซียน (ASEAN Militaries Humanitarian Assistance and Disaster Relief Exercise : AHX)ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) และในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นการฝึกช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน ๒๕๕๗ ASEAN Humanitarian Assistance and Disaster Relief 2014 (AHEx 14) เป็นการฝึกแบบพหุภาคีในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติร่วมกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และภาคประชาสังคมในห้วง เม.ย. - พ.ค.๕๗ ณ อ.พนมสารคาม ประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อแสดงศักยภาพและความพร้อมของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและเกินขีดความสามารถที่ประเทศไทยจะรับมือได้ หรือกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน (Disaster Emergency) จนรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ทั้งนี้รายละเอียดของการขอรับความช่วยเหลือตามแผนภาพที่ ๔ - ๔

แผนภาพที่ ๔ - ๔ การขอรับความช่วยเหลือ

แผนผังที่ 1: การขอรับความช่วยเหลือ

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

๑. ให้ ศบภ.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP เป็นต้น

๒. การพัฒนาทักษะความรู้และประสบการณ์จากประเทศอื่นๆ นำมาปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยให้มีความพร้อมในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงขนาดใหญ่

๓. การปฏิบัติตามแผน เป็นการดำเนินการตามที่ได้ทำการฝึกหรือได้ทำการซักซ้อมและแผนที่กำหนดไว้ โดยให้สามารถดำรงการติดต่อสื่อสารในระหว่างการปฏิบัติการตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้งบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ โดยเฉพาะเครือข่ายการติดต่อสื่อสารให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทยในทุกๆระดับ รวมทั้งระบบหมายเลขฉุกเฉินอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัย ดังนี้

๑. การประสานกับองค์การระหว่างประเทศในการฟื้นฟูบูรณะ โดยการจัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งนี้โดยอาศัยเครือข่ายจากองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ที่เคยเข้าร่วมการฝึกด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติกับประเทศไทย

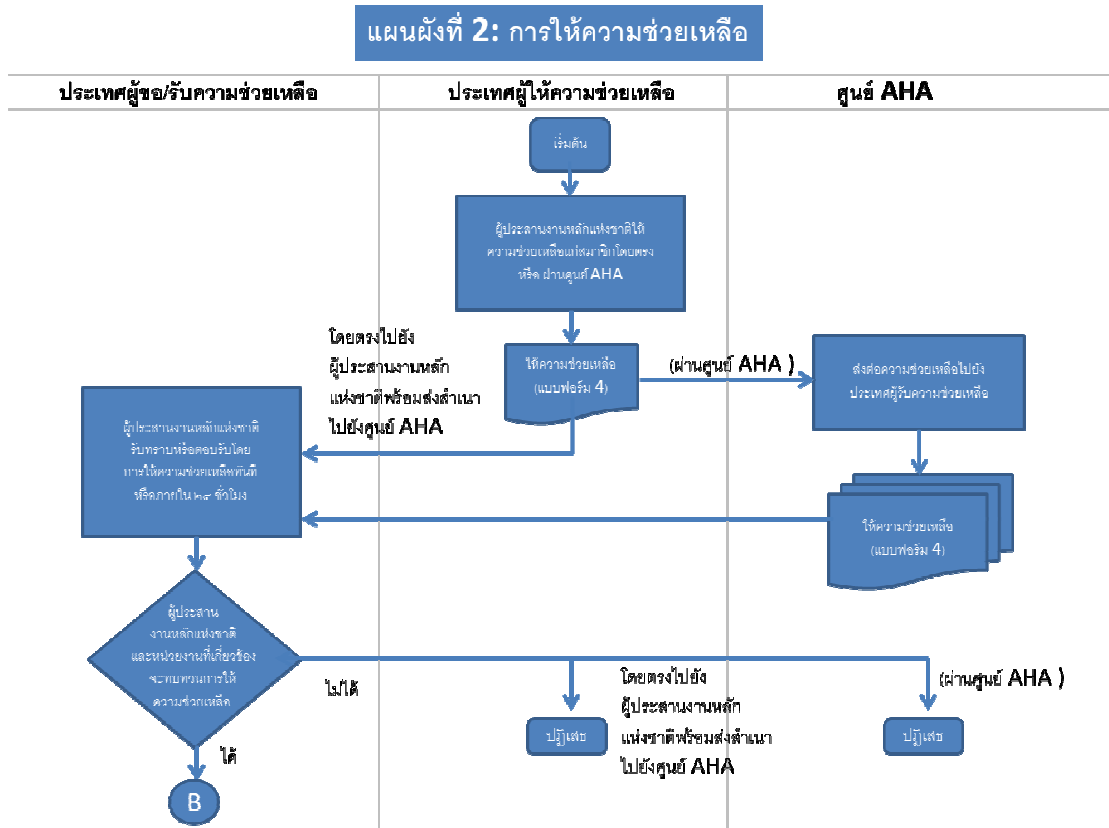
๒. การเพิ่มศักยภาพของหน่วยทหารในพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันเหตุการณ์ ทั้งการฟื้นฟูต่างๆ และการฝึกอาชีพควบคู่กันไปด้วย

๓.๓ การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ

การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ดำเนินการโดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีศักยภาพและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพ จึงมีความเหมาะสมในการเป็นกลไกในฐานะประเทศผู้ให้การสนับสนุนในการส่งกำลังเข้าช่วยเหลือประเทศสมาชิกอาเซียนที่ประสบภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทยจะถือเป็นหน่วยประสานหลักทางทหาร ร่วมกับหน่วยประสานงานหลักแห่งชาติ คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย โดยต้องแจ้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกโดยตรงหรือผ่านAHA Centre จากนั้นผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือรับทราบหรือตอบรับโดยการให้ความช่วยเหลือทันทีหรือภายใน ๒๔ ชั่วโมง นอกจากนี้ผู้ประสานงานหลักแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือจะทบทวนการให้ความช่วยเหลือได้ หรือไม่ได้ ในกรณีถ้าทบทวนการให้ความช่วยเหลือเป็นไม่ได้จะแจ้งปฏิเสธโดยตรงไปยังผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือและแจ้งผ่านไปยัง AHA Center ด้วย ในการปฏิบัติตามขั้นตอนในการให้ความช่วยเหลือของประเทศไทย นั้น ประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือจะร่วมกันประเมินความต้องการความช่วยเหลือให้ชัดเจนถึงสภาพและขนาดของของภัยพิบัติ สถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น ประเภทความช่วยเหลือที่ต้องการในการบรรเทาภัยพิบัติและการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินรวมถึงความร่วมมือต่างๆ เช่น การปฏิบัติการ การส่งกำลังบำรุง เป็นต้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดส่งไปช่วยเหลือนั้น มีประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติและรับมือภัยพิบัติฉุกเฉิน รายละเอียดการให้ความช่วยเหลือ ตามแผนภาพที่ ๔ – ๕

แผนภาพที่ ๔ – ๕ การให้ความช่วยเหลือ

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

วิธีการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยสรุปต้องยึดถือกรอบแผนงานภายใต้ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ AADMER Programme ซึ่ง ศบค.ทท. จะเป็นหน่วยประสานงานทางทหารร่วมกับ ปก. เป็นหน่วยประสานงานหลักของไทยในการประสานงานร่วมกับ AHA Center ในกรณีไทยเป็นประเทศผู้ประสบภัยที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและต้องการขอรับความช่วยเหลือ และในกรณีไทยเป็นประเทศผู้ให้การช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่ประสบภัยพิบัติอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ กองทัพไทยจะต้องทำการฝึกการจัดการภัยพิบัติเพื่อมนุษยธรรมร่วมกับภาคพลเรือน ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความพร้อมในการส่งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ในลักษณะหน่วยพร้อมปฏิบัติการหรือ Rapid Deployment Forces ไปให้การช่วยเหลือตามการร้องขอได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติของไทย และ ทท. รวมทั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ทำให้สามารถสรุปเป็นแนวทางในการจัดการภัยพิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประกอบด้วย นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านภัยพิบัติของไทย และ ทท. ได้มีการกำหนดให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง และความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินกับประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มอาเซียน รวมทั้งมิตรประเทศ แต่บางส่วนยังขาดความชัดเจนในการมอบความรับผิดชอบหลักให้กับหน่วยงานภาครัฐของไทย ในการให้ความช่วยเหลือกับประเทศที่ประสบภัยพิบัติอย่างร้ายแรง และหน่วยงานที่จะให้การสนับสนุน รวมทั้งในส่วนของ ทท. ยังเน้นการจัดการภัยพิบัติภายใน ประเทศเป็นหลัก และยังขาดความชัดเจนในการกำหนดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินกับประเทศสมาชิกอาเซียนและมิตรประเทศ สำหรับหลักการในการจัดการภัยพิบัติของ ทท. จะดำเนินการภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) ศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (AHA Center) ระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) และคู่มือมาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติการร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (SASOP) ทั้งนี้ โดย ทท. ใช้วิธีดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติ ตามกรอบแผนงาน AADMER ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การประเมินความเสี่ยง การเตือนภัยล่วงหน้า และการเฝ้าระวัง ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การป้องกันและการบรรเทา และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบูรณะฟื้นฟู รวมทั้งองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ด้าน คือ ๑) การเป็นหุ้นส่วนพันธมิตร ๒) การระดมทรัพยากร ๓) การกระจายสู่กลุ่มเป้าหมายและทำให้เข้าสู่ระบบกลไกปกติที่มีอยู่ ๔) การฝึกอบรมและระบบบริหารจัดการความรู้ และ ๕) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนบทบาทของไทยใน AADMER Work Programme อีกด้วย ทั้งในกรณีที่ไทยเป็นประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือ และในกรณีที่ไทยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ และลดความเสียหายในขณะเกิดภัยพิบัติและการฟื้นฟูต่างๆ ของอาเซียนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่อง “ การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ” ครั้งนี้ สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยตามคู่มือแนะนำหลักการเขียนเอกสารวิจัยของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยสรุปผลที่ได้รับจากการวิจัยก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดกล่าวคือ ได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และศึกษาแนวคิดของการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยและของกองทัพไทย เพื่อนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์หาแนวทาง หลักการ และวิธีการในการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำเสนอต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำไปพิจารณากำหนดเป็นกรอบนโยบายและแนว หรือการประยุกต์ใช้ในการจัดการภัยพิบัติเพื่อการรองรับประชาคมอาเซียนและประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยสรุปผลการวิจัยมีดังนี้

๑. การบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านภัยพิบัติของประเทศไทยและกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปได้ดังนี้

สรุปได้ว่านโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องของหน่วยเหนือทุกระดับจนถึงกองทัพไทย ในภาพรวมนั้นได้มีการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติกับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ และลดความเสียหายของชีวิตและทรัพย์สินในขณะเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยต่างๆ

สำหรับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการจัดการภัยพิบัติของไทยในภาพรวมยังขาดความชัดเจนในการมอบความรับผิดชอบหลักให้กับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือ และหน่วยงานที่รับผิดชอบให้การสนับสนุน เช่นเดียวกับกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยที่ยังเน้นการจัดการภัยพิบัติและให้ความช่วยเหลือภายในประเทศเป็นหลัก ยังขาดนโยบายที่จะมอบหมายให้หน่วยใดเป็นหน่วยงานหลักในด้านการจัดการภัยพิบัติต่อประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อการเตรียมความพร้อมให้หน่วยได้มีการพัฒนากำลังพลและอุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. หลักการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปลงได้ดังนี้

๒.๑ การนำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response; AADMER) ซึ่งเป็นความตกลงอาเซียนฯ ที่ลงนามโดย รมว.กต. ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเน้นหลักการที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่ก่อน และหากว่าเกินขีดความสามารถจึงค่อยใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือ ซึ่งกองทัพไทยจะได้ใช้ความตกลงอาเซียนฯ มาเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายในด้านการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๒ การประสานการปฏิบัติกับศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance on Disaster Management; AHA Center) เพื่อการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ทั้งในฐานะที่เป็นประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ และในฐานะที่เป็นประเทศที่ให้การ สนับสนุนและความช่วยเหลือ ซึ่งครอบคลุมทั้งการประเมินความเสี่ยง การป้องกันและการบรรเทา การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ และการฟื้นฟู ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๓ การนำระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) ในกรอบความตกลงอาเซียนฯ (AADMER) ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ การจัดทำระบบเตรียมความพร้อม โดยการรวบรวมสินทรัพย์ เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ในด้านการจัดการภัยพิบัติของประเทศสมาชิกอาเซียน และจัดทำเป็นบัญชีรวมไว้ที่ AHA Centre เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นบัญชีที่จัดทำไว้นี้จะช่วยทำให้ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลที่เป็นจำเป็นในการขอรับและการให้ความช่วยเหลือกันและกันของอาเซียน สำหรับส่วนที่สองเป็นคู่มือเรียกว่า “มาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangement and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations) เป็นขั้นตอนในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินว่าจะต้องเริ่มทำอะไรก่อนและหลังภัยพิบัติ ซึ่งกองทัพไทยจะได้นำเป็นแนวทางและขั้นตอนในการปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. วิธีการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็น ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปลงได้ดังนี้

๓.๑ การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ขอรับ
ความช่วยเหลือ

การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ดำเนินการโดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
ในทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับระดับของความรุนแรงและพื้นที่ประสบภัยต่างๆ โดยกองทัพไทย
เป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๗
ซึ่งปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบดังนี้

๑. ประชาสัมพันธ์ให้กำลังพลของหน่วยต่างๆ มีความรู้เรื่องการป้องกัน
ภัยพิบัติต่างๆ และปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของกำลังพลและขยายผลสู่การปฏิบัติของประชาชน
๒. การปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ในด้านงบประมาณสนับสนุนหน่วยปฏิบัติ
ในการช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดการภัยพิบัติได้รวดเร็วและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อมดังนี้

๑. ปรับปรุงแผนบรรเทาสาธารณภัยของ กท.พ.ศ.๒๕๕๖ ให้ครอบคลุมหน่วย
ปฏิบัติต่างๆ ของกองทัพไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการภัยพิบัติตามความรับผิดชอบ
๒. การแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้มีความ
สอดคล้องกับกลไกการจัดการสาธารณภัยภายใต้ พ.ร.บ.ฯ ๒๕๕๐ และโครงสร้างศูนย์บรรเทา
สาธารณภัยของกองทัพไทยและหน่วยขึ้นตรงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. การติดตามสถานการณ์สาธารณภัยและเฝ้าระวัง โดยการเชื่อมโยงข้อมูล
ระบบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมาสู่ระบบการควบคุมบังคับบัญชาของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
ของกองทัพไทย รวมทั้งการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามเฝ้าระวังภัย

๔. การจัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมในการเผชิญ
สถานการณ์วิกฤติ โดยการใช้หน่วยต่างๆ ที่มีขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย
อย่างเป็นทางการ ในลักษณะของหน่วยพร้อมปฏิบัติการหรือ Rapid Deployment Forces

๕. การเข้าร่วมการฝึกซ้อมในด้านการจัดการภัยพิบัติเพื่อมนุษยธรรมของ
กองทัพไทยร่วมกับภาคพลเรือน ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ ดังนี้

๕.๑ การฝึกทักษะของแต่ละส่วนงานหรือหน่วยงานต่างๆ

๕.๒ การฝึกเป็นภาพรวมของพื้นที่ประสบภัยและระดับประเทศ

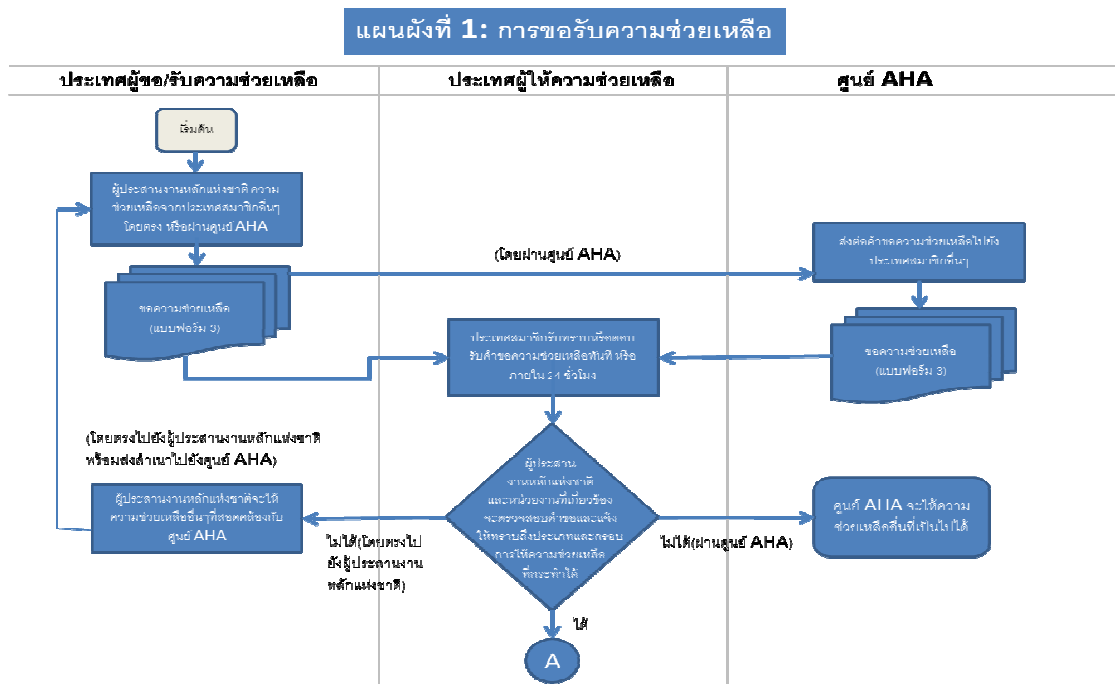

สำหรับการฝึกการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นต้นมา โดยเริ่มจากการฝึกร่วม/ผสม ไทย-มาเลเซีย ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นการฝึกร่วม/ผสม ไทย-กัมพูชา ด้านการบรรเทาภัยพิบัติ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ เป็นการฝึกทางทหารอาเซียนด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของอาเซียน (ASEAN Militaries Humanitarian Assistance and Disaster Relief Exercise : AHX) ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) และในปี พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นการฝึกช่วยเหลือผู้ประสบภัยของอาเซียน ๒๕๕๗ ASEAN Humanitarian Assistance and Disaster Relief 2014 (AHEx 14) เป็นการฝึกแบบพหุภาคีในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติของประเทศในกลุ่มอาเซียน ภาคประชาสังคมและมิตรประเทศ ห้วง เม.ย. – พ.ค.๕๗ ณ อ.พนมสารคาม ทั้งนี้ เพื่อแสดงศักยภาพและความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและเกินขีดความสามารถที่ไทยจะรับมือได้หรือกรณีเกิดภัยพิบัติฉุกเฉิน จนรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งกองทัพไทยจะดำเนินการดังนี้

๑. ให้ ศบภ.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์/แนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๕ – ๑

แผนภาพที่ ๕ – ๑ การขอรับความช่วยเหลือ

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

๒. การพัฒนาทักษะความรู้จากประเทศอื่นๆ นำมาปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติของทพ.ไทยให้มีความพร้อมในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินที่มีความรุนแรงขนาดใหญ่

๓. การปฏิบัติตามแผน คือการฝึกหรือการซักซ้อมและแผนที่กำหนดไว้ โดยให้สามารถดำรงการติดต่อสื่อสารตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้งบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ โดยเฉพาะเครือข่ายการติดต่อสื่อสารให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอ.ไทยในทุกๆระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังเกิดภัย ดังนี้

๑. การประสานกับองค์กรระหว่างประเทศในการฟื้นฟูบูรณะโดยการจัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยอาศัยเครือข่ายจากองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เคยเข้าร่วมการฝึกด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติกับประเทศไทย

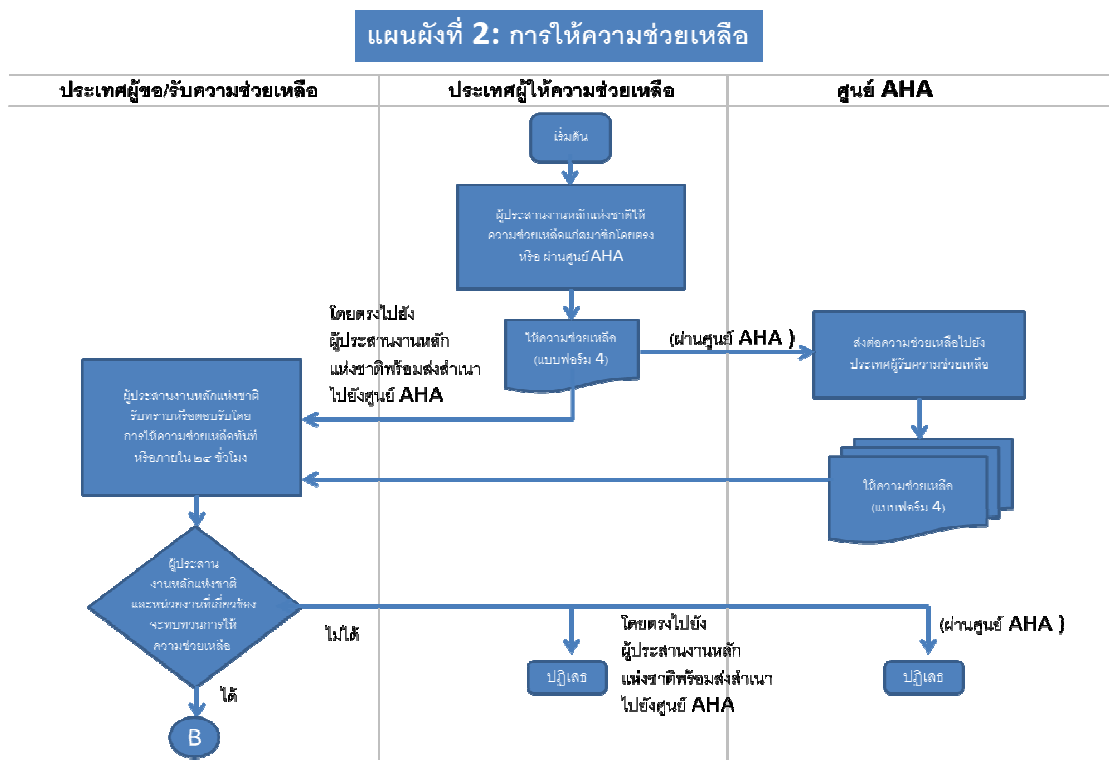
๒. การเพิ่มศักยภาพของหน่วยทหารในพื้นที่ให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันเหตุการณ์ ทั้งการฟื้นฟูต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย

๓. การจัดการภัยพิบัติของกองทัพอ.ไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ

การจัดการภัยพิบัติของกองทัพอ.ไทย เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ในกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ โดย ศบภ.ทพ. ในการเป็นหน่วยประสานหลักทางทหารร่วมกับหน่วยประสานงานหลักแห่งชาติ คือ กรมป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย กระทบมหาดไทย โดยต้องแจ้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกโดยตรง หรือผ่าน AHA Centre จากนั้นผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือรับทราบ หรือตอบรับโดยการให้ความช่วยเหลือทันทีหรือภายใน ๒๔ ชั่วโมง นอกจากนี้ผู้ประสานงานหลักแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือจะทบทวนการให้ความช่วยเหลือได้ หรือไม่ได้ ในกรณีถ้าทบทวนการให้ความช่วยเหลือเป็นไม่ได้จะแจ้งปฏิเสธโดยตรงไปยังผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือและแจ้งผ่านไปยัง AHA Center ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือของประเทศไทยและกองทัพไทย นั้น ประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและประเทศให้ความช่วยเหลือจะร่วมกันประเมินความต้องการความช่วยเหลือให้ชัดเจนรวมถึงความร่วมมือต่างๆ เช่น การปฏิบัติการ การส่งกำลังบำรุง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดส่งไปช่วยเหลือนั้น มีประสิทธิภาพสูงสุด รายละเอียดการให้ความช่วยเหลือ ตามแผนภาพที่ ๕ – ๒

แผนภาพที่ ๕ – ๒ การให้ความช่วยเหลือ

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทบมหาดไทย

วิธีการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยสรุปต้องยึดถือกรอบแผนงานภายใต้ข้อตกลงฯ อาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ AADMER Programme ซึ่ง ศบภ.ทท. จะเป็นหน่วยประสานงานทางทหารร่วมกับ ปลท. ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วย

ประสานงานหลักของประเทศไทยในการประสานงานร่วมกับ AHA Center ทั้งนี้ในกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ประสบภัยที่มีความรุนแรงระดับ ๔ ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งและต้องการขอรับความช่วยเหลือ โดยกองทัพไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๗ ในยุทธศาสตร์ ๔ ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกัน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเตรียมความพร้อม ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติ ที่มีความรุนแรงระดับ ๔ และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การจัดการหลังภัยพิบัติ และในกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ให้การช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่ประสบภัยพิบัติอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ กองทัพไทยจะต้องทำการฝึกการจัดการภัยพิบัติเพื่อมนุษยธรรมร่วมกับภาคพลเรือน ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความพร้อมในการส่งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ต่างๆ ในลักษณะหน่วยพร้อมปฏิบัติการหรือ Rapid Deployment Forces ไปให้การช่วยเหลือตามการร้องขอได้อย่างทันที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สามารถดำเนินการได้ใน ๒ กรณี คือ การขอรับความช่วยเหลือ และการให้ความช่วยเหลือ โดยใช้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทยเป็นหน่วยประสานงานหลักร่วมกับหน่วยประสานงานหลักแห่งชาติ ปก. และ AHA Center จึงขอเสนอแนะแนวทางดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ควรเสนอผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ต่อกองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้กรมฝ่ายเสนาธิการร่วมที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณากำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางในการปฏิบัติเพื่อรองรับแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่

๑.๑ การกำหนดนโยบายเฉพาะของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางในการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ของกองทัพไทย ทั้งในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการจัดการภัยพิบัติกับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะทำให้กองทัพไทยสามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ การปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย เพื่อรองรับนโยบายเฉพาะของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมือง

และความมั่นคงอาเซียน โดยให้ครอบคลุมการบูรณาการด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติของการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยที่ได้รับจากผลการวิจัย

๑.๓ การพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของกองทัพไทย เพื่อสามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ และ ยุทธศาสตร์ของ กท. รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกอาเซียนอีกด้วย

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปที่สามารถเชื่อมโยงและต่อยอดในเรื่อง “การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” สมควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาการฝึกด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติของกองทัพไทย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมยุทธการทหารกับกรมกิจการพลเรือนทหาร โดยควรทำการฝึกอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อให้กองทัพไทยสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. มองฝันวันข้างหน้า. กรุงเทพฯ : ชันเชสมิเดีย, ๒๕๔๑.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

ประทุมพร วัชรเสถียร. โลกร่วมสมัย ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ : ปาเจรา, ๒๕๕๑.

ประภัสสร เทพชาตรี. รศ.ดร. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. กรุงเทพฯ : เสมอธรรม,
๒๕๕๔.

วารสารและหนังสือพิมพ์

กุลนันท์ คันทิก. “อาเซียน 2015” อุตสาหกรรมมั่นคงศึกษา. ฉบับที่ ๕๔ , มิถุนายน ๒๕๕๔.

หน้า ๑๑ – ๒๗

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ยุทธนา วิริยะกิตติ. “การจัดเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัยพิบัติ”. เอกสารวิจัย,

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ๒๕๕๓.

พีรศักดิ์ วัฒนรณชัย. พลเรือตรี. “ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของไทยสู่ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕”.

เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ๒๕๕๕.

ธารไชยยันต์ ศรีสุวรรณ. พลโท. “การฝึกซ้อมผสมกองทัพไทยเพื่อความมั่นคงอาเซียน”.

เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ๒๕๕๕.

วรฉัตร ธารีฉัตร. พลอากาศตรี. “บทบาทกองทัพอากาศต่อการสนับสนุนประเทศไทยในการเข้าเป็น

ประชาคมอาเซียน”. เอกสารวิจัย, สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ”. ๒๐ เมษายน ๒๕๔๖.

กลาโหม, กระทรวง. “นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม”. ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕.

กลาโหม, กระทรวง. “แนวทางในการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมรองรับการจัดตั้งประชาคม
อาเซียนในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘”. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

การต่างประเทศ, กระทรวง. “แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พ.ศ.
๒๕๕๒ – ๒๕๕๘”. ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๑.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, มหาดไทย, กระทรวง. “ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ”.
๑ กันยายน ๒๕๕๔.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔”. ๒๓ ตุลาคม
๒๕๕๔.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี วิทยา วชิรกุล
วัน เดือน ปีเกิด	๑๕ เมษายน ๒๕๐๐
การศึกษา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๖ โรงเรียนนายร้อย รุ่นที่ ๒๗
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	พ.ศ.๒๕๓๖ – ๒๕๕๕ สำนักวางแผนการฝึกร่วมและผสม กรมยุทธการทหาร พ.ศ.๒๕๔๕ หัวหน้าสำนักงานผู้แทนชาติไทย UNMISSET ติมอร์ตะวันออก พ.ศ.๒๕๔๖ ผบ.หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม ไทย-อิหร่าน
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักวางแผนการฝึกร่วมและผสม กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุน
การเป็นประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน
ผู้วิจัย พล.ต.วิทยา วชิรกุล หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7
ตำแหน่ง ผอ.สวฝ.ยก.ทหาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียนเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นในนามสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน (ASEAN) เมื่อ พ.ศ. 2510 มีสมาชิกจำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย ในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้เห็นพ้องกันที่จะจัดตั้งประชาคมที่ประกอบด้วยสามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ในปี 2563 ต่อมาการประชุมฯ ครั้งที่ 12 ณ ฟิลิปปินส์ ให้เร่งรัดจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้เสร็จในปี 2558

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 ยังคงจะมีปัญหาหลายเรื่อง ดังนั้น ในแผนงานของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) จึงควรปรับ Blueprint ให้มีการกำหนดนโยบายร่วม การรับรู้ถึงภัยคุกคามร่วม มีอัตลักษณ์ร่วม มีความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติร่วม การแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและกรณีพิพาทเรื่องพรมแดน โดยประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ควรกำหนดนโยบายให้กองทัพประเทศอาเซียน ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง เข้ามาช่วยเป็นกลไกในการจัดการภัยพิบัติของอาเซียน ทั้งนี้กองทัพไทยถือเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการภัยพิบัติมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีขีดความสามารถในการเป็นกลไกของอาเซียนในการจัดการภัยพิบัติต่างๆ ตามกรอบแผนงาน AADMER ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก และ 5 องค์ประกอบพื้นฐาน (Building Blocks) ซึ่งจะทำให้เกิดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติต่างๆ ลดความเสียหายในขณะเกิดภัยพิบัติและการฟื้นฟูต่างๆ เพื่อความสงบสุขในภูมิภาคอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ในการสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวคิดการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ซึ่งถือเป็นหน่วยงานภาครัฐในด้านความมั่นคง ที่มีศักยภาพในการจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งศึกษาแนวคิดของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSC) เพื่อให้ทราบแนวทางการจัดการภัยพิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุน APSC อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือข้อมูลจากการสังเกต และสัมภาษณ์กลุ่ม เป้าหมาย คือ ศบภ.๗ ยก.ทหาร กร.ทหาร และ ศบภ.เหล่าทัพ รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุด วปอ.๗ รวมทั้งเว็บไซต์ต่างๆ

ผลการวิจัย

การวิจัยในเรื่อง “แนวทางการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” ครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. การบูรณาการนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านภัยพิบัติของประเทศไทยและของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

สรุปได้ว่านโยบายที่เกี่ยวข้องของหน่วยเหนือทุกระดับจนถึง ทท. ได้มีการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติกับประเทศสมาชิกอาเซียนไว้แล้ว เพียงแต่ในภาพรวมยังขาดการมอบความรับผิดชอบหลักให้กับหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือ และ

หน่วยงานสนับสนุน เช่นเดียวกับ กท. และ ทท. ที่ยังเน้นการจัดการภัยพิบัติเฉพาะภายในประเทศ และยังขาดการมอบหน่วยงานหลักในการจัดการภัยพิบัติต่อสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพสูง

2. หลักการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

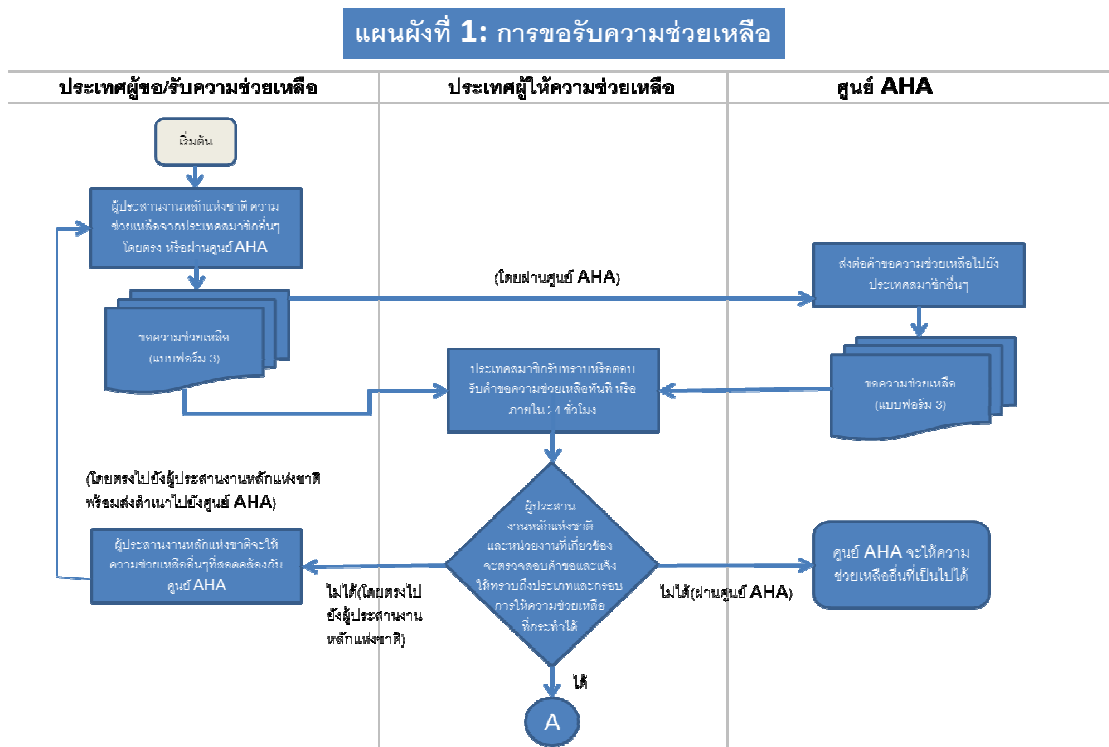
สรุปได้โดยการนำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response; AADMER) การนำระบบเตรียมพร้อมเพื่อบรรเทาภัยพิบัติและตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินของอาเซียน (ASEAN Standby Arrangement for Disaster Relief and Emergency Response) ในกรอบ AADMER ได้แก่ การจัดทำระบบเตรียมความพร้อม และคู่มือ “มาตรฐานวิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมและประสานงานในการปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในการบรรเทาภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน” (Standard Operating Procedures for Regional Standby Arrangement and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations) เป็นแนวทางในการปฏิบัติของ ทท. เพื่อสนับสนุน APSC โดยการประสานการปฏิบัติกับศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance on Disaster Management; AHA Center) เพื่อดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทย ทั้งในฐานะที่เป็นประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ และในฐานะที่เป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ

3. วิธีการดำเนินการด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยเพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สรุปได้ดังนี้

3.1 การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือ นั้น ดำเนินการโดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับระดับของความรุนแรงและพื้นที่ประสบภัยต่างๆ โดยกองทัพไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2553-2557 ซึ่งปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเตรียมความพร้อม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉินในสถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ 4 ซึ่งรัฐบาลได้ร้องขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ AHA Centre หรือองค์การระหว่างประเทศ โดยให้ สบภ.ทท. ทำหน้าที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร (Civil Military Operation Center : CMOC) ตามกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติสากล อาทิ AADMER, Oslo Guideline, APC MADRO, และ/หรือ SASOP เป็นต้น

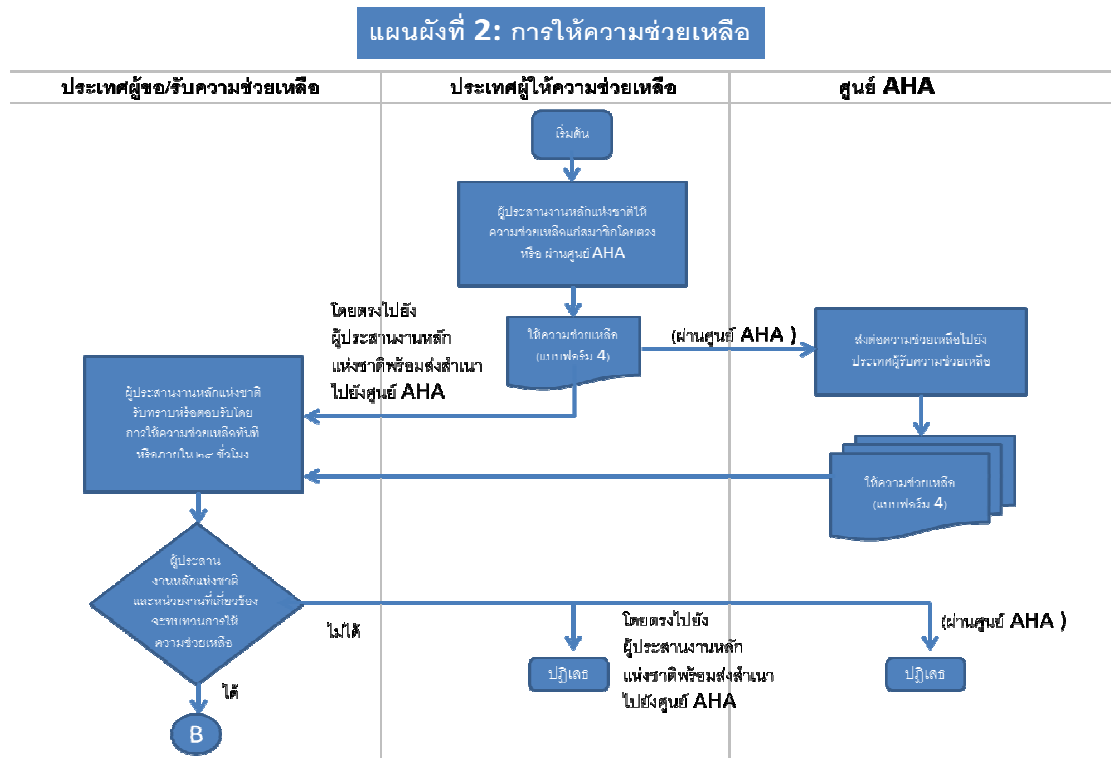
และยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการหลังเกิดภัย ทั้งนี้ รายละเอียดของการขอรับความช่วยเหลือตามแผนผังที่ 1 – 1

แผนผังที่ 1 – 1 การขอรับความช่วยเหลือ

3.2 การจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยกรณีประเทศไทยเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ นั้น โดยให้ ศบภ.ทท. เป็นหน่วยประสานหลักทางทหารร่วมกับหน่วยประสานงานหลักแห่งชาติ คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยต้องแจ้งการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกโดยตรงหรือผ่าน AHA Centre จากนั้นผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือรับทราบหรือตอบรับ โดยการให้ความช่วยเหลือทันทีหรือภายใน 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ผู้ประสานงานหลักแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศผู้ขอรับความช่วยเหลือจะทบทวนการให้ความช่วยเหลือได้หรือไม่ได้ ในกรณีถ้าทบทวนการให้ความช่วยเหลือเป็นไม่ได้จะแจ้งปฏิเสธโดยตรงไปยังผู้ประสานงานหลักแห่งชาติของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือและแจ้งผ่านไปยัง AHA Center ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือของประเทศไทยและกองทัพไทย นั้น ประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและประเทศให้ความช่วยเหลือจะร่วมกันประเมินความต้องการความช่วยเหลือให้ชัดเจนรวมถึงความร่วมมือต่างๆ เช่น การปฏิบัติการ การส่งกำลังบำรุง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรที่จัดส่งไปช่วยเหลือนั้น มีประสิทธิภาพสูงสุด รายละเอียดการให้ความช่วยเหลือตามแผนผังที่ 1 – 2

แผนผังที่ 1 – 2 การให้ความช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะ

ควรเสนอผลวิจัยนี้เพื่อให้ กรม สรร.บก.ทท. พิจารณาใช้ในการปฏิบัติงาน 3 ส่วนดังนี้

1. การกำหนดนโยบายเฉพาะของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติเพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ทั้งในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและการจัดการภัยพิบัติกับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะทำให้ ทท. สามารถเตรียมกำลังพล ยุทโธปกรณ์งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย โดยให้ครอบคลุมการบูรณาการด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกำหนดหลักการและวิธีการปฏิบัติของการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยที่ได้รับจากผลการวิจัย

3. การพัฒนาขีดความสามารถและความพร้อมในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของ ทท. เพื่อสามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันทั่วทั้งและมีประสิทธิภาพ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 และยุทธศาสตร์ กท. รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือกับประเทศสมาชิกอาเซียนอีกด้วย